

Kárpátaljai Hírmondó

XIII. évfolyam 2. (48.) szám, 2017. Nyár

Vajda János

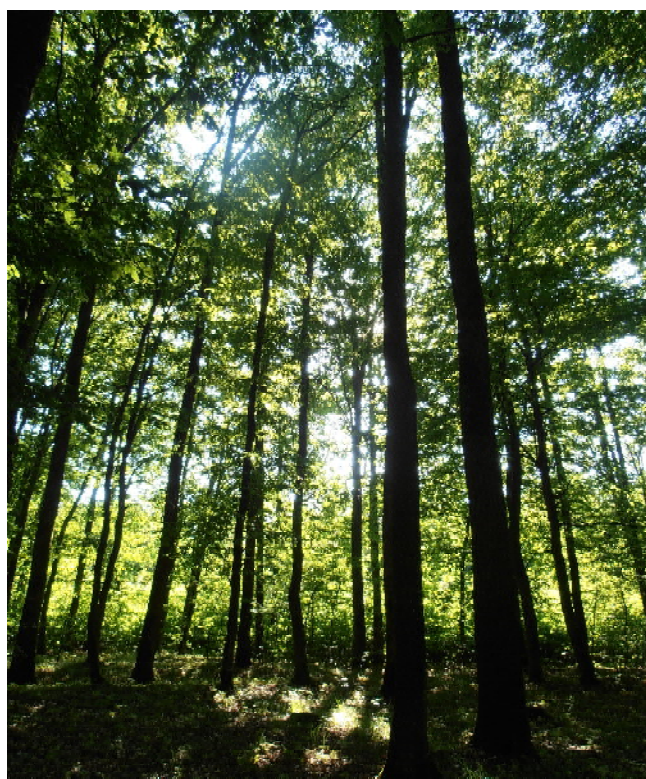
Nyári dél

Fejem fölött a nap, körültem
Oly csöndes, néma rengeteg,
Nem rezg a lomb; ha zöld nem volna,
Azt gondolnám: megdermedett.

Az erdő mintha hallgatózva
Elfojtaná lélegzetét:
Tán várja, vagy hallgatja éppen
A teremtő rendeletét?

Vagy tán az Isten átölelte
Ezt a virágos csillagot,
S midőn szerelmét rálehelli:
Csupán szeme, a nap ragyog?...

(1853)

Beregszász megújult központi parkja

KÁRPÁTALJAI Hírmondó

XIII. évfolyam, 2. (48.) szám
2017. Nyár

Kiadja a Kárpátaljai Szövetség

1068 Budapest,
Városligeti fasor 44.
Telefon: 06-1-351-7770
E-mail: karpataljaiszovetseg@gmail.com

Felelős kiadó:
Benza György,
a Kárpátaljai Szövetség
elnöke

Alapító főszerkesztő: Füzesi Magda
E-mail: magda.bereg@gmail.com

Főszerkesztő: Szemere Judit
E-mail: nagykica12@gmail.com

Szerkesztőbizottság:
Dr. Pomogáts Béla, Dupka György,
Szöllősy Tibor, Zubánics László,
Kovács Sándor, Schober Ottó.

Lapengedély száma: 2.9/1414-1/2006
HU ISSN: 1787-0445

OTP számlaszámunk:
11711034-20834951

Megjelenik negyedévente
450 példányban.

E lapszám megjelenését támogatta
az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő,

valamint a Kárpátaljai Szövetség
tagsága.
A folyóiraton nyereség
nem képződik.

A címünkre beérkező kéziratok közlésé-
nek és szerkesztésének jogát fenntartjuk,
azok recenzálását, visszaadását, levélben tör-
ténő megválaszolását, valamint más szerve-
zetekhez, intézményekhez való továbbítását
nem vállaljuk. A publikációkban közölt té-
nyekért és véleményekért minden esetben a
szerző viseli a felelősséget. A szerkesztőség
nem feltétlenül ért egyet a lapban közölt
publikációkkal.

A tartalomból

<i>Olvassuk együtt!</i> Cs. Szabó László: Kárpátalja a Magyar Hazában	3
<i>Szervezeti élet.</i> A Kárpátaljai Szövetség közgyűlésén	4
Tehetséggondozó alkotótábor kárpátaljai fiatalok számára	5
Nemzetközi konferencia Balatonföldváron	
Köszönjük a támogatást!	6
<i>Határok nélkül.</i> Kárpátaljai díjazottakat méltattak	7
Magyar borok kóstolója a Rákóczi-pincében	
<i>Hírek, események.</i> 70 éve a zeneoktatás szolgálatában.	8
Emléktáblát avattak Kossuth Lajos tiszteletére	9
<i>Hitélet.</i> Az imádság. Hrabár Tamás prédikációja	10
A gazdagság kísértései. Orosz Károly igemagyarázata	11
<i>Lélektől lélekig.</i> Utcai evangelizáció. Székelykapu az áldozatok emlékére	12
Könyvbemutató Beregszászon. Gyülekezeti kapcsolatok	13
<i>Arasznyi történelem.</i> Egy kárpátaljai sors a sorstalanságban. Bárány Sándor visszaemlékezései	14
Ami fáj. Kövér György gondolatai	16
<i>Évforduló.</i> 90 éve született Kovács Vilmos költő	17
Tizenöt éves az <i>Együtt</i> című folyóirat	18
<i>KVIT-kollázs.</i> Elrabolt évek. Csordás László tanulmánya	19
Fiatalkorok írásai	21
<i>Kultúrtáj.</i> Kárpátaljai fiatal irodalmárok a Magyar Írószövetségben	
Portyázás a Felvidéken	22
Ötven perc a hazaszeretetről, a magyarságról. Színházi bemutató	23
<i>Közelkép.</i> A Noszti Fiúk Kárpátaljára készülnek	24
<i>Közös dolgaink.</i> A Rákóczi-szabadságharcra emlékeztek Dolhán	25
<i>Kárpátaljai barangoló.</i> A Fekete-Tisza eredete. Kovács Sándor útikalauza	26
<i>Irodalom.</i> Emberek, utak, gondolatok. Weinrauch Katalin írása	30
<i>Vers mindenkinek.</i> Ady Endre: A Duna vallomása	32
<i>Emlékezzünk régiekről.</i> Nagyapám szülőháza. Harsághy Káposzta M. Katalin írása	33
<i>Szerkesztőségünk postájából</i>	34
<i>Szemelvények kárpátaljai eseményekből</i>	36
<i>Képzőművészet.</i> Manajló András amerikai kiállítás-sorozata	
Kádas Kati: Lángolás. Füzesi Magda könyvajánlója	39
<i>A Kárpátaljai Hírmondó galériája.</i> Veres Péter festőművész	40

Címlapfotók: Szemere Judit

Kedves Olvasóink!

Szeptember má-
sodik hétvégén eb-
ben az évben is sor
kerül a Kárpátaljai
Szövetség hagyomá-
nyos balatonföldvári
rendezvényére. A
részletekről lapunk
6. oldalán az elnök-
ség közleményéből
tájékozódhatnak.

Jó pihenést, örömteli találkozásokat, hasznos időtöltést kíván
Önöknek

a Kárpátaljai Hírmondó szerkesztősége.

Cs. Szabó László

KÁRPÁTALJA A MAGYAR HAZÁBAN

Mikor a versaillesi korszak delelőjén egy távoli országban tájékozatlan és gyanakvó hallgatók előtt a régi magyar határokra kellett beszélnem, szorultságomban volt tanáromhoz, Teleki Pálhoz fordultam. Csehek és románok voltak az ellenfeleim a vitában. Előre tudtam, mit fognak mondani. A csehek kinevezik magukat Közép-Európa humanistáinak, s a románok keleti latinoknak; az egyik elmondja, hogy a Rajnától keletre csak ők értették meg a fővilágosodást, a másik elmondja, hogy a fogarasi pakulár római farkasok fia. Csehek is, románok is nem önmagukhoz, hanem másokhoz; a napnyugati győzőkhöz akartak hasonlítani s a serény hízelgés és utánzó buzgalom odáig ragadta őket, hogy a franciákat megleckéztették latin-ságból s az angolszászokat angolságból. „Őn az igazi latin” hízelgett egyszer Benes Bratiánunak s ez a bohózi bók más-más szereplőkkel minden vitaesten és nemzetközi találkozó n megismétlődött. Azon is, amelyre készültem. Előre tudtam, mit felelek. Azt felelem, hogy ősi határainkban olyan gyönyörű földrajzi gondolat öltött testet, mint Franciaországban s e határokat megszentelte a történelem, amelyre hosszú ideig öt vagy hat különböző nyelvű néppel közösen vállalkoztunk. De a csehek s a románok számára volt még egy külön válaszom. Humanisták fejére olvashattam humanistáinkat, a legbuzgóbb franciás író Közép-Európában nem egy cseh volt, hanem Bessenyei s a legnagyobb angolmán Széchenyi; Pannónia kövei s a dunántúli költők versmértéke pedig több latinságot örözött meg mint a román pásztorok vére. A Felvidék s Erdély mögém állva, folyton súgta a neveket, amelyek a csehek elé állítottak nyugati műveltségben s a románok elé latinításban. De mit mondhattam Kárpátaljáról? Megrettenve arra ébredtem, hogy rosszul ismerem helyét a hazában. Teleki Pál egy pillanatig gondolkodott, aztán elmosolyodott.

– Vigyen magával egy vízrajzi térképet s mutassa meg, hogy ez a Tisza forrásvidéke.

– Megértik ezt? – kérdeztem aggódva.

– Ma még aligha – felelte. – De legalább mond valami olyat is, amin egyelőre fönnakadnak. A béketárgyaláson is keveset értettek abból, amit mondtunk, mégis mindent elmondtunk.

A sors különös ujjmutatása, hogy az angolok – mert angolok közt beszéltem – udvariasan, de szórakozottan hallgatták

magyarok, csehek és románok hiú lán-dzsatorésését az európai rangért, a vízrajzi térkép láttán azonban fölédredtek. Meglepetésemre a kárpátaljai kérdést értették meg leghamarább. Míg a Felvidékért és Erdélyért számukra ismeretlen nevekkal, tudósokkal, bölcselőkkel, emberbarátokkal és költőkkel vagdalkoztunk, a vízrajzi térkép érthetőn megmutatta, hogy a kárpáti peremvidék sorsa a központi medencében s annak a népnek a kezében dől el, amely a kárpátaljai vizek útmutatása nyomán ezt a medencét megszállta. A vitaest óta tudom csak igazán, hogy primus inter pares vagyunk a hazában, s hogy a mocsaras, végtelen északkeleti síkság s a zezugos, kopár balkáni sziklavidek közt van egy jól védett medence, amely örökre egyesíti a folyókat, és sokáig egyesítette a népeket.

Ungvár

Régi hid a színház épületével

A magyar nép magyarországi története éppen a kárpátaljai kapuban kezdődik. Ez a jelképes pillanat földrajzilag is kifejezésre jut. Az összes peremvidék közt Kárpátalja olvad át legjobban eredeti szálláshelyünkbe: a Nagyalföldre s Hajdúdorog és Ungvár közt nemcsak egyházi-szellemi, hanem szembeszökő földrajzi testvériség is van. „Késő este értem Ungvárra” – írta Petőfi. – „Itt kezdődik ama nagy rónaság, mely tart lefelé egészen a Dunáig s melyen kénye-kedve szerint csavarog a Latorca, Tisza, Szamos, Kraszna, Kadarcs, Hortobágy, Berettyó, Körös, Maros, melyen fékszik Szatmár, Nagyikálló, Nagykároly, Debrecen, Karcag, Kecskemét, Halas, Szeged, Szarvas, Gyula, Makó, Temesvár, Kikinda, Becskerek. Oh, csak addig szeretnék madár lenni, míg ezt az óriási rónát keresztülrepülném!” Petőfi észrevette, hogy Kárpátalja az a kilátópont, ahonnan a legjobban el lehet látni a Száváig. A Maros, a Körös s a Szamos három kapun tör Magyarországra, a Vág, a Nyitra s a Garam a félreeső Kisalföldre érkezik,

a Tisza ellenben Uzsoktól s Volóctól egyetlen sodrással magával ragadja a tájat arra a Nagyalföldre, ahol a Muhi csata óta az itteni népek sorsa eldőlt. A túrói kismenes s a tót pap elrejtőzhet egy tátrai medencébe, a székely behúzódhat a Hargita alá s a szász a templom-erődbe, a kárpátaljai embernek azonban még a szűkebb hazája is csak a szegedi kikötőben végződik. (Egy-két év előtt egy beregi ember egyetlen lélegzetvétellel elfújta nekem az összes tiszai állomást Nagydobronytól Szegedig.) A Felvidék történetének volt egy külön huszita fejezete s Erdélynek egy fejedelmi kora, Kárpátalja a végvári harcok óta csak az anyamédecében történetében vett részt.

De ahogy minden igaz egyetértés testi és lelki összetartozásból áll, a magyar Északkelet és az ország szíve közt is van

a Tiszán kívül egy láthatatlan lelki kapcsolat, amely megdöbentően hasonlít a földrajzilag teljesen elütő horvát-dalmát Délnyugat és Magyarország kapcsolatára. Itt is, Kárpátalján is egy szláv néptörzs a katolikus kereszténységhez s ezzel a napnyugati művelődéshez állva, Magyarországnak vetette a hátát, hogy a rokonnyelvű, de bizánci világnak ellentálljon. Róma és Bizánc nagy és ellentétes jelképek, ugyanaz a küzdelem folyik tovább e két pólus közt, amely az ókori görögök és Ázsia közt elkezdődött. Egyik oldalon áll az európai műveltség Homérosz óta, a másikon

Ázsia, amely különböző zászlók alatt hol Termopylén, hol Gibraltáron, hol Nándorfehérváron, hol Uzson, hol a mazuri tavakon át több ízben Európa szívéig nyomult. A szlávok szétszakadtak e két sarok közt, s mindazok a hazai szlávok, akik Rómát választották, jelképesen Szent László kereszties zászlaja alatt állnak védőn és megvédve. Az út Kárpátaljáról Budán át vezet Rómába, mint ahogy viszont a művelt horvátok és dalmátok római, olasz hímporukkal fölrepültek Buda és Esztergom tudós kertjeibe. Nem az időszerűség súgja e szavakat, tíz év előtt ugyanezt mondtam és írtam. Az ungvári püspöki templomot s a spalatói székesegyházat egy közös kőszálon kell elképzelnünk. Mindkettő olyan világ, amely Bizánc ellen a magyarok segítségére számított.

(A szerző megjegyzése a *Függelékben: Kárpátalja a Magyar Hazában*. Elmondtam Ungváron, 1941. május 17-én, az Országos Irodalmi és Művészeti Tánc VI. irodalmi estjén.)

Haza és nagyvilág. Franklin-Társulat kiadása, 1942.

A KÁRPÁTALJAI SZÖVETSÉG KÖZGYŰLÉSÉN

Május 6-án a Városligeti fasor 44. Versailles termében tartotta rendes évi közgyűlését a Kárpátaljai Szövetség. Dr. Damjanovich Imre, a közgyűlés vezető elnöke, a Kárpátaljai Szövetség tiszteletbeli elnöke megállapította, hogy az egybegyűlték számát tekintve a fórum nem határozatképes, mert nincs jelen a tagság 50 százaléka + 1 fő, így az Alapszabály értelmében egy órával az eredetileg meghirdetett időpont után tartják azt meg az eredeti napirenddel és helyen.

A tanácskozás kezdetéig Schur Alekszander tárogatón kuruc dallamokat játszott, majd Kovács Sándor író, a Kárpátaljai Irodalmárok, Művészek, Alkotók Közösségének (KIMAK) elnöke tartott érdekes előadást *Rákóczi emlékek Kárpátalján* címmel. A közelgő anyák napjára való tekintettel a Credo versénekklő együttes egyik szép dalával köszöntötte a teremben helyet foglaló édesanyákat, nagymamákat.

A megismételt közgyűlésen a napirendnek megfelelően először Benza Györgynek, a Kárpátaljai Szövetség elnökének beszámolóját hallgatták meg a fórum résztvevői a szövetség 2016-ban végzett munkájáról. Rámutatott: a Kárpátaljai Szövetség – külde-

tésének megfelelően – 2016-ban folytatta közösségfejlesztő, együttműködést elősegítő, értékeremtő tevékenységét. Eredményes munka folyt a szülőföldön maradt és az anyaországba áttelepült kárpátaljaiak kapcsolattartása, művelődési, oktatási kérdések terén. Hangsúlyozta: a szervezet sikeres működésének két feltétele van: az aktív tagság és a források megléte. Beszámolójában a Kárpátaljai Szövetség elnöke kitért a vidéki tagszervezetek – a debreceni (elnöke dr. Kövér László), a kisvárdai (Udvari István) és a miskolci (Tóth Antal József) –, illetve az alapítványok – a Bercsényi Miklós Alapítvány (elnöke Zólyomi Zoltánné) és a Benza György Alapítvány (elnöke Benza György) munkájára is. Felhívta a figyelmet a szövetség honlapján és facebook-oldalán közzétett tájékoztatásokra.

A 2016-os pénzügyi beszámolót Dr. Damjanovich Imre, a Felügyelő Bizottság jelentését Finta Zsóbia elnök terjesztette a tagság elé.

Ezután Benza György ismertette a Kárpátaljai Szövetség 2017-es évi terveit. Elmondta: a közösség céljai és feladatai hasonlóak az előző évekéhez. Továbbra is a közhasznú feladatok végzésére, a nemzeti összetartozást erősítő kapcsolatok építésére, a szervezeti élet megszilárdítására összpontosítanak. A tagság támogatásával továbbra is negyedévenként megjelentetik a *Kárpátaljai Hírmondót*, támogatják a KIMAK tevékenységét klubestek szervezésében, mivel ezek – a nagyobb rendezvények mellett – kiválóan alkalmasak a tagság összekovácsolására, tájékoztatására.

A tervek között szerepel (azóta már megvalósult – a szerk.) egy tehetséggondozó tábor megrendezése kárpátaljai gyerekek számára a Balatonföldvári Riviéra Park Hotelben, valamint a hagyományos balatonföldvári találkozók megtartása.

A beszámoló el fogadása után hozzászólások következtek. Építő jellegű ötleteket, javaslatokat fogalmaztak meg Zólyomi Zoltánné, a Bercsényi Miklós Alapítvány elnöke, Dr. Báthory Katalin, a Kárpátaljai Szövetség egyko-

ri főttkára, örökös tagja, Elbéné Mester Magdolna, a honlap szerkesztője, Kövér Katalin alelnök, Almási Judit, Pókos István, Kutlán András és más tagtársak.

A kulturális program folytatásaként Farkas Sándor zongoraművész szórakoztatta a közgyűlés résztvevőit népszerű slágerekkel, majd sor került Kovach Anton kárpátaljai festőművész egyéni tárlatának megnyitójára. Az ungvári képzőművészeti főiskola tanárának munkásságát, a kiállított alkotásokat Feledy Balázs művészeti író értékelte. A jó hangulatról ifj. Pókos István gondoskodott gitárjátékával.

A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség képviselőjében Balogh Livia, az ungvári járási szervezet elnöke vett részt a közgyűlésen.

Tudósítónk

A képeken: Kovács Sándor, a KIMAK elnöke előadást tart; Benza György, a Kárpátaljai Szövetség elnöke; a közgyűlés résztvevőinek egy csoportja; Dr. Damjanovich Imre tiszteletbeli elnök; Farkas Sándor zongoraművész szórakoztatja az egybegyűltet; Feledy Balázs művészeti író és Kovach Anton festőművész; érdeklődők a kiállításon.

Tehetséggondozó alkotótábor kárpátaljai fiatalok számára

Balatonföldváron, a Riviera Park Hotelben június elején több mint 400 kárpátaljai iskolás tölthette el tartalmasan a nyári szünidő egy részét. A magyar, ruszin és ukrán nemzetiségű gyerekek 28 iskolából, Kárpátalja szinte minden szegletéből érkeztek a magyar tenger partjára, hogy gyönyörű környezetben pihenjenek, kikacsolódjanak. Benza György, a Kárpátaljai Szövetség elnöke idén immár 11. alkalommal szervezett művészeti és alkotótábor a tehetséges gyerekeknek.

A tábor vezetője Kövér Katalin, a Kárpátaljai Szövetség alelnöke volt. Munkáját Benza Barbara és Rojkovich Ágoston, valamint számos művész és alkotó segítette.

A tíznapos táborban délelőttönként a gyerekek érdeklődési körüknek megfelelően különböző foglalkozásokon vehettek részt. Bródy András híres kárpátaljai ruszin festő oktatta a gyerekeket a művészet szépségeire.

Nagy sikere volt a kézműves foglalkozásoknak, amelyek során karkötőt vagy más ajándékot készítettek az otthoniaknak.

A tehetséges kis zenészekkel Farkas Sándor zenetanár foglalkozott.

Tánc- és énekképzés is zajlott, magyar, ruszin, szlovák népzenevel ismerkedhettek a gyerekek.

Voltak sportrendezvények, minden reggel torna a pázsiton, de labdarúgó-mérkőzésre és asztalitenisz-versenyre is sor került.

Délután a táborozók kirándultak a környéken, fürödtek a Balatonban vagy épp az árnyékban vettek részt különböző játékokban, beszélgetésekben. Hittanórák is voltak.

Óriási élményt jelentett a gyerekeknek a hajókirándulás Tihanyba, minden nap más csoport ment.

A tábor végén a résztvevők műsoros est keretében bemutathatták, mit tanultak, illetve az elkészült képekből a végén kiállítást szerveztek.

A tábor megvalósulását sokan támogatták, 5 millió forinttal járult hozzá a Miniszterelnökség Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Kárpátalja fejlesztési feladatainak kormányzati koordinációjáért felelős kormánybiztossága, a gyerekek oda-, illetve visszautaztatásának költségeit a Nagy-Mercatus Kft. és Tarlós István, Budapest főpolgármestere biztosította, ezenkívül több szervezet és vállalat nyújtott anyagi támogatást.

Összességében elmondható, hogy az idei tábor nagyon jól sikerült, a szervezők már több köszönőlevelet kaptak a hálás résztvevőktől.

Augusztus végéig további 100 tanulót várnak Balatonföldvárra szűkebb pátriánkból.

Tudósítónk

Köszönjük a támogatást!

A Kárpátaljai Szövetség elnöksége hálás köszönetét fejezi ki a tagtársaknak a szövetség célkitűzéseinek anyagi támogatásáért. Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak, akik megrendelték folyóiratunkat, illetve a Kárpátaljai Hírmondó megjelentetésének költségeihez felülfizetéssel járultak hozzá.

Külön köszönjük

Almási Judit (Budapest), **Nemeséri Lászlóné Filemon Mária** (Budapest), **Horváth Sándor** (Jászberény), **Dr. Báthory Katalin** (Budapest) és **File Lajos** (Budapest) tagtársainknak a kiemelt támogatást.

Név szerint is megköszönjük azon olvasóink anyagi segítségét, akik az előfizetési és a tagsági díjon felül ötezer forintnál nagyobb összeggel támogatták tevékenységünket. 2017-ben (lapzártáig) az alábbi tagtársainktól érkeztek kiemelt összegű befizetések:

Antónik Tiborné Polónyi Katalin (Kisvárdá)

Ács Bálint (Budapest)

Dr. Badik Adrianna (Budapest)

Balácsi Rozália (Nyírbátor)

Bárány Elza (Csömör)

Behun Lajos (Békéscsaba)

Dr. Bencze Gyula (Budapest)

Bíró Katalin (Budapest)

Borbély Edit (Eger)

Dr. Borkó László (Gyömrő)

Dalmay Árpád (Nyíregyháza-Sóstóhegy)

Dr. Duliskovics István (Dunakeszi)

Engi Gábor (Fehérgyarmat)

Fábián Edit Klára (Mátészalka)

Dr. Fábián István (Nyíregyháza)

Fekete Amália (Budapest)

Dr. Fodor István (Gödöllő)

Gavallér Gyuláné (Budapest)

Giricz Vera (Aszód)

Dr. Harajda András (Budapest)

Dr. Harsághy Szakonyi Margit Katalin (Budapest)

Hegedűs Imre (Budapest)

Hegedűs Zsuzsanna (Mogyoród)

Hrabár Tamás (Pestlőrinc)

Hudák Rudolf (Napkor)

Dr. Husznai Katalin (Budapest)

Dr. Károly Lajos (Kisvárdá)

Dr. Kiss Márta (Budapest)

Kónya Lászlóné (Budapest)

Kovács Zsolt (Budapest)

Dr. Kövér László (Debrecen)

Krasznai Józsefné (Miskolc)

Dr. Kristofori György (Sirok)

Dr. Lendvai Margit (Szolnok)

Locker István (Baktalórántháza)

Locker László (Szőlősgyörök)

Lódár Györgyné (Mezőtúr)

Lusztig Gábor (Szentendre)

Magasházy Valéria (Fedémes)

Dr. Medgyessy István (Debrecen)

Méhes László Mátyás (Budapest)

Molnár Béla (Budapest)

Molnár Lajos (Budapest)

Dr. Nyulászi András (Budapest)

Dr. Ortutay György (Erd)

Pongor Istvánné (Budakeszi)

Dr. Popovics László (Nagytarcsa)

Simon Imréné Pándy Ágnes (Biatorbágy)

Skrabák István (Márokpapi)

Sváb Erzsébet (Budapest)

Szathmáry Alajosné Sipo Mária (Szeged)

Dr. Székely Károly (Dunaharaszti)

Szimjon Magdolna (Nyíregyháza)

Szirmay Aladár (Budapest)

Tatárné Csonka Márta (Budapest)

Tóth Zoltán (Budapest)

Tyentyés László (Budapest)

Újfalussy István (Orosháza)

Dr. Ujj Emília (Gödöllő)

Weinrauch Katalin (Kisvárdá)

A Kárpátaljai Szövetség elnökségének közleménye

Kedves Barátaink!

Tisztelt Tagtársaink!

A Kárpátaljai Szövetség ez évben is meghívja tagjait és vendégeit a kárpátaljaiak hagyományos balatonföldvári találkozójára, amelynek ideje

2017. szeptember 15–17.,

helyszíne: **Riviéra Park Hotel,**

Balatonföldvár, Somogyi Béla u. 5–7.

A részvételi díj:

szövetségi tagok számára:

18.500 Ft/fő,

a szombatn reggel érkezőknek:

11.500 Ft/fő.

A részvétel regisztrációhoz kötött, ezért kérjük, hogy részvételi szándékukat legkésőbb 2017. augusztus 31-ig jelezni szíveskedjenek a kárpátaljaizovetség@gmail.com e-mail címen vagy telefonon a +361 351 7770 telefonszámon.

A részvételi díjat a regisztráció alapján a helyszínen kell kifizetni.

A szobákat 2017. szeptember 15-én, pénteken 11.00 órától lehet elfoglalni.

A Kárpátaljáról utazók részére ingyenes autóbust biztositunk beregszászi indulással.

A részletes programot a honlapunkon, illetve facebook-oldalunkon olvashatják a későbbiekben.

Mindenkit szeretettel várunk!

Benza György,

a Kárpátaljai Szövetség elnöke

Zsók Enikő,

a Riviéra Park Hotel igazgatója

Nemzetközi konferencia Balatonföldváron

A Kárpátaljai Szövetség szervezésében június 2-án a balatonföldvári Riviéra Park Hotelben nemzetközi konferenciát tartottak „Mit tehet Magyarország kormánya és a magyarországi, valamint határon túli civil szervezetek az egyre fogyatkozó és anyanyelvüket önhibáján kívül elvesztő kárpátaljai magyarság és a velük évszázadok óta szimbiózisban élő ruszinság megtartásának és szülőföldön történő boldogulásának érdekében” címmel.

A tanácskozást Benza György, a Kárpátaljai Szövetség elnöke nyitotta meg, aki kö-

szöntötte a vendégeket. Ezután érdekes, figyelemfelkeltő előadásokat hallgathattak a jelenlévők.

Jaczkó Sándor helynök arról beszélt, milyen gyümölcsöző munkát végez a görög-katolikus egyház a kárpátaljai magyarság és ruszinság fennmaradása és a történelmi-kulturális értékmentés terén.

Dr. Botlik József történész „Atörténelem ismétli önmagát, avagy Egán Ede és Bartha Miklós nemzetpolitikusok kárpátaljai történelmi küldetésének tapasztalata, tanulmányok levonása” címmel tartott előadást.

Dr. Grezsa István, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye és Kárpátalja fejlesztési feladatainak kormányzati koordinációjáért felelős kormánybiztos arról szólt, milyen pozitív és negatív tapasztalatok születtek a 2010–2016 közötti, Kárpátaljával kapcsolatos kormányintézkedések eredményeinek mérlegelése során, illetve ismertette az elkövetkező évekre vonatkozó tervek, célkitűzéseket.

Dr. Halzl József, a Rákóczi Szövetség elnöke konkrét programok és eredmények ismertetésével bemutatta az általa irányított, a határon túli magyarsággal foglalkozó legnagyobb civil szervezetet.

Dr. Fenics Vladimir történész „Kárpátalja: változások mozgás nélkül, mozgások változás nélkül, avagy van-e élet Kárpátalján és a kárpátaljaiak szülőföld elhagyása nélküli túlélési stratégiája, boldogulása” című előadása nagy érdeklődést váltott ki a tanácskozás résztvevői körében.

Kovács Sándor író előadásában a kárpátaljai Rákóczi-emlék helyek megővésének fontosságát taglalta, hangsúlyozva, milyen jelentős szerepet játszanak azok a ruszin–magyar történelmi emlékeket fenntartásában.

Dr. Seremet Sándor Kárpátalja kialakulásának előzményeiről, a terület határainak kijelöléséről és annak következményeiről értekezett.

A konferencia után a Riviéra Park Hotelben táborszó kárpátaljai gyerekek zenés-táncos műsorral kedveskedtek a fórum résztvevőinek, akik ezután megtekinthették a gyerekek rajzaiból, illetve kárpátaljai festőművészek alkotásaiból rendezett kiállítást.

Tudósítónk

Kárpátaljai díjazottakat méltattak

A zászlók és a címerek egy közösség összetartozásának jelképei. Számunkra, magyar emberek számára különös jelentőséggel bírnak. Ennek legfőbb oka, hogy bár Magyarország határai nem esnek egybe a magyar nemzet határai-val, a nemzet nyelvi, kulturális és történelmi hagyományainál fogva egységes. Ennek az összetartozásnak nemzeti imánk, a Himnusz mellett a legfontosabb jelképe a magyar zászló és a nemzeti címer. A Magyar Országgyűlés e nemzeti jelképek emléknapjával, így összetartozásunk egyik legfontosabb ünnepéül március 16-át jelölte ki. Ennek kapcsán a Nemzetstratégiai Kutatóintézet az Emberi Erőforrások Minisztériumának Oktatásért Felelős Államtitkárságával közösen a Kárpát-medencében, illetve a világban szétosztan élő, valamennyi magát magyarnak valló óvodás, diák és egyetemista számára – immár negyedszer – pályázatot hirdetett. A pályázatok két témakörben – Magyar zászló és címer, illetve Az én hőszöm), illetve két műfajban – a rajz esetében hét, az esszé esetében pedig három korcsoportban – kerültek kiírásra.

Kárpátaljáról is sok tehetséges gyermek nyújtott be pályázatot. Az ünnepélyes díjátadóra az ungvári főkonzulátuson került sor. A beregszászi külképviseletet Gara Katalin konzul képviselte.

Buhajla József, az ungvári magyar külképviselet főkonzulja kiemelte: kiváló és eredményes munkák születtek. A pályázattal minden

olyan gyereket meg tudunk szólítani, akikben él a magyarságtudat. A rajzpályázat kárpátaljai díjazottjainak alkotásaiból kiállítás készült, amelyet a főkonzulátus épületében lehet megtekinteni.

Szász Jenő, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet elnöke rámutatott: az alkotásokon keresztül a gyerekek kifejezhetik a magyar nemzethez való tartozásukat. Örömmel jegyezte meg, hogy mindig Kárpátaljáról érkeznek a legtöbb pályázat. Az idén is 500 fölött volt a pályamunkák száma, ezért jogosnak nevezte, hogy külön ünnepséget szerveztek itt. Köszönetet mondott a szülőknek és a pedagógusoknak, akik arra buzdítják a gyerekeket, hogy a nemzethez való ragaszkodást ily módon is kifejezésre juttassák.

Csáky Csongor, a Rákóczi Szövetség főtájkára örömmel nevezte a díjátadó ünnepséget, hiszen a terem megtelt magyar emberekkel, idősekkel és fiatalokkal, gyerekekkel, akik fontosnak tartják a magyar zászlót és a nemzeti címet. Elmondta, hogy szövetségük '89-es megalapítása óta kiemelten kezeli Kárpátalját. Ma már nincs olyan középiskola itt, ahol ne lenne alapszervezete a Rákóczi Szövetségnek. Nagyszerű dolognak tartotta, hogy a pályázaton Kárpátaljáról vettek részt a legtöbben. Szerinte ez is azt mutatja, hogy a magyarság, a kultúra, a magyar identitás fontos és egyre fontosabb e vidéken.

Erfán Ferenc, a Boksay Galéria igazgatója a képzőművész szemével értékelte a díjazott műveket.

A kultúrműsor keretében Dunda Fruzsina, az Ungvári Drugeth Gimnázium végzős diákja, az idei Himnusz-mondó verseny győztese elszavalta nemzeti imánkat. Pálfi Valéria, az Ungvári Művészeti Iskola növendéke népdalokat adott elő, majd Rickó László, ugyanezen tanintézmény növendéke, a megyei magyar népdalverseny I. helyezettje népdalcsoporttal örövendeztette meg a jelenlévőket. Végül a megjelent szervezetek képviselői átadták ajándékaikat a gyerekeknek.

MAGYAR BOROK KÓSTOLÓJA A RÁKÓCZI-PINCÉBEN

A közelmúltban rendhagyó eseményre került sor a munkácsi vár felújított Rákóczi-pincéjében. Magyarország Ungvári Főkonzulátusa és a Nemzetpolitikai Államtitkárság magyar borok kóstolóját szervezte itt meg. Sokan ellátogattak a Bíró Krisztián cereni vállalkozó által üzemeltetett impozáns pincébe, hogy megízleljék a magyarországi nedűket. Őt régió (Mátraalja, Kunság, Eger, Szekszárd és Tokaj) hét borászata mutatkozott be. A bor ugyanis olyan ital, amelynek a történelme szorosan összekapcsolódik az emberiség történetével, végigkíséri a történelem nagykorzszakait az ókortól egészen napjainkig.

A megjelenteket Andrij Baloga, Munkács polgármestere köszöntötte, aki örömeinek adott hangot amiatt, hogy a borospince újra életre kelt. – Ez is azt bizonyítja, hogy a munkácsi várban sorra felújulnak a helyiségek, tehát folyik a munka, főképpen az elmúlt 15 évben. Az a célunk, hogy a várnak visszaadjuk régi pompáját – mondta a polgármester. Mint fogalmazott, nem véletlen, hogy a magyarországi vendégekkel közösen nyitják meg a borospincét, hiszen összeköt bennünket a közös történelem. És nemcsak ennek a várnak a történelme, hanem az egész vidéknek. Ezért tartja fontosnak, hogy a jövőben ne csak a várról gondoskodjanak közösen, hanem együtt fejlesszék egész Kárpátalját.

Potápi Árpád János nemzetpolitikaért felelős államtitkár úgy vélte, akik részt vesznek a munkácsi várban lévő Rákóczi-pince megnyitóján, mindannyiuknak megdobb

a szíve. Ugyanis a hely olyan történelmi atmoszférával rendelkezik, amely nemcsak a magyarokhoz, hanem az itt élő többi népcsoport-hoz is köthető. – Nekünk, magyaroknak a kezdeteket jelenti, hiszen amikor honfoglaló őseink átkeltek a Kárpátokon, ezek alatt a dombok alatt pihentek meg. Tehát innen indult a történelmünk, ám voltak olyan pillanatok is, amikor ide szorultunk vissza, és innen tudunk újra megkapaszkodni. Ezért is gondolja úgy a magyar kormány, hogy feladata mind a vár felújítása, mind pedig ennek a történelmi régióknak az újrateemtése, megerősítése.

– Ön szerint lehet arról szó, hogy a jövőben az ide betérők megízlelhessék a magyar borokat?

– Épp arról beszéltünk a pince üzemeltetőjével, hogy jó lenne, ha a borok itt maradhatnának, és egész évben meg lehetne azokat kóstolni vagy vásárolni. Véleményem szerint ezer literes nagyságban lehetne itt borokat eladni, hiszen rengeteg turista fordul meg a várban – mondta Potápi Árpád János.

– Mi adta az ötletet a borkóstolóhoz? – kérdeztük Buhajla Józsefet, az ungvári külképviselet főkonzulját.

– Amikor tudomást szereztünk arról, hogy sor kerül a munkácsi várban lévő Rákóczi-pince megnyitójára, azt gondoltuk, megragadjuk az alkalmat és borkóstolót szervezünk, hogy be tudjuk mutatni a nemzetközi szinten is díjakat nyert, kiváló magyar borokat. A kezdeményezést felkarolta a Nemzetpolitikai Államtitkárság, így közösen szerveztük meg a rendezvényt. Bízunk benne, hogy lesz folytatása, és a magyar borok ismétlenül elérhetőek lesznek Kárpátalján.

Az eseményekről Hegedűs Csilla tudósított

KALOCSAY GÉZARA EMLÉKEZTEK A VÁROSNAPON

Május 20-án emléktábla-avatásra került sor Beregszászon a Verke-parti város egyik leghíresebb szülöttének és díszpolgárának, Kalocsay Gézának a tiszteletére.

A városnapi ünnepségek keretében megrendezett eseményre Beregszászra érkezett Géczy István, az FTC és a magyar labdarúgó-válogatott egykori legendás kapusa, Kalocsay Géza egykori játékosa, ifj. dr. Kalocsay Géza, valamint Magyar Zoltán,

az FTC és a magyar válogatott egykori technikai igazgatója, a magyar parlamenti válogatott szövetségi kapitánya.

A vendégek és Babják Zoltán, Beregszász polgármestere együtt leplezték le a díszes emléktáblát, amely Balogh Géza szobrász alkotása, és mostantól a Barátság stadion központi épületének falát ékesíti.

Az 1913-ban született Kalocsay Géza Beregszászon kezdett el futballozni, a 30-as években az akkor világhírű Sparta Praha játékosaként többszörös csehszlovák bajnoki címet és KEK-győzelmet is szerzett. Első magyar labdarúgóként 1934-ben világbajnoki ezüstérmes lett a csehszlovák válogatott színeiben. Később játékosként és edzőként Magyarországon és a világ számos pontján

szép sikereket ért el. Idősebb korában gyakran látogatott haza szülővárosába, amely nem sokkal halála előtt díszpolgári címet adományozott neki. 2008-ban, 96 éves korában hunyt el.

A családja révén kárpátaljai gyökerekkel rendelkező Magyar Zoltán, valamint az 1960–70-es évek Ferencvárosában meghatározó szerepet betöltő Géczy István lapunknak elmondták, hogy csak hálás szívvel tudnak visszaemlékezni Géza bácsira, akitől ki tartást, szorgalmat, becsületet és alázatot is tanulhattak, a példáját bátran lehet emlegetni a mai fiatalok számára.

Az emléktábla-állítást Beregszász Polgármesteri Hivatala, a Beregszászért Alapítvány, Ferencváros Polgármesteri Hivatala és az FTC Baráti Kör támogatta.

A táblaavatás mellett a Barátság stadionban öregfiúk labdarúgótornára is sor került Kalocsay Géza tiszteletére, amelyen a házigazda beregszászi csapat végzett az élen János előtt. A 3. helyet Szatmárnémeti szerezte meg, míg Dunaszerdahely csapata a 4. lett.

(Jakab)

70 éve a zeneoktatás szolgálatában

Fennállásának 70. évfordulóját méltatja a beregszászi művészeti iskola, amely a városi tanács döntésének értelmében nemrég felvette Kodály Zoltán nevét. Ebből az alkalomból május 12-én ünnepi eseményekre került sor.

A programsorozat az intézmény névadója emléktáblájának avatásával kezdődött. A világhírű magyar zeneszerző, zenepedagógus, népzenekutató domborműves emléktáblája a Beregszászért Alapítvány és a városi tanács támogatásának köszönhetően kerülhetett az oktatási intézmény falára.

Az avató ünnepséget Bobály István, a Beregszászi Kodály Zoltán Művészeti Iskola igazgatója nyitotta meg, aki röviden ismertette a Kossuth-díjas zeneszerző életútját.

Babják Zoltán, Beregszász polgármestere a városi tanács mindenkorai támogatásáról biztosította az intézményt, amelyet Kárpátalja egyik legpatinásabb művészeti iskolájának nevezett. Megtudhattuk, hogy az utóbbi három év alatt a város csaknem 2 millió hrvnyával járult hozzá ahhoz, hogy a gyermekek a lehető legjobb körülmények között ismerkedhessenek a muzsika világával. Ennek köszönhetően az iskola épült-szépült, s a felújítások folytatódnak.

Ünnepi beszédében Szalipszki Endre, Magyarország beregszászi külképviseletének főkonzulja hangsúlyozta, hogy Kodály a magyar mellett a szomszédos népek zenéjét is kutatta, s ez zeneszerzői hagyatékában is tükröződött. Méltó helye lesz ezért a neki szentelt emléktáblának egy olyan in-

tézmény falán, amelyben a különböző nemzetiségű pedagógusok és diákok hűen apólják az ukrán és magyar kultúrát, s együtt munkálkodnak Kárpátalja művészeti értékeinek megőrzésén.

Dalmay Árpád, a Beregszászért Alapítvány kuratóriumának elnöke egyéb elfoglaltságai miatt nem tudott személyesen jelen lenni, így levélben üdvözölte a rendezvény résztvevőit.

Az ünnepségen az iskola gyermekkórusa Klárikova Ildikó ve-

zényletével előadta Kodály *Békedal* című szerzeményét, Lőrincz Katalin, a művészeti iskola pedagógusa pedig Weöres Sándor *Kodály Zoltán* című versével emlékezett meg a zeneszerzőről.

A táblát Bobály István és Babják Zoltán leplezték le, majd a jelenlévők elhelyezték a tisztelet és megemlékezés koszorúit.

* * *

A rendezvénysorozat a városi művelődési házban folytatódott. A bejáratnál a fúvószenekar fogadta az érkező vendégeket, majd kezdetét vette a nagyszá-

bású ünnepi hangverseny, amelyen a művészeti iskola valamennyi tanszaka felvontatta legjobbait. A pedagógusok és a diákok változatos és különleges műsorokkal készültek. A tanári kamarakórus az *Esti dal* elneklésével tiszteleggett az intézmény névadójának emléke előtt, a gyermekkórus előadásában többek között elhangzott a zeneiskola új himnusza (Weinrauch Katalin versét Krajnikné Hegyi Irén és Szűcs Erzsébet zenésítette meg). Majd sorra következtek a fúvósok, vonósok, billentyűsök, énekesek, táncosok...

A közönség meglephetette a különleges alkalomra készült kisfilmet is, amely az iskola alapításának történetét, működésének múltját és jelenét mutatta be.

Sokan eljöttek az ünnepi koncertre – a városi és megyei hivatalok vezetői, az iskola egykori tanárai, diákjai –, hogy együtt méltassák a kerek évfordulót. Az ünnepelőket Némethy Kornélia és Sáradi Margó, a tanintézmény korábbi igazgatója, illetve igazgatóhelyettese is köszöntötték.

További sikeres évtizedeket kívánunk a Beregszászi Kodály Zoltán Művészeti Iskolának!

Tuba Judit

„Mert a haza te magad vagy...”

Emléktáblát avattak Kossuth Lajos tiszteletére

Az idei március 15-ét kiemelt módon ünnepelték Hetyen lakosai, hiszen településükön emléktáblát avattak Kossuth Lajos tiszteletére.

Az ünnepség a helyi református templomban vette kezdetét. Cseresznye Albert református lelképásztor János evangéliuma 15. részéből olvasta Isten igéjét. Igemagyarázatában kiemelte a nemzet tudat, a hazaszeretet és önfeláldozás fontosságát. Elmondta, hogy ezen értékeket a Bibliában is megtaláljuk, Jézus számára is fontosak voltak, történelmi őseink is megélték, és példát adtak azokból nekünk is. A lelképásztor figyelmeztetett: sajnos hajlamosak vagyunk arra, hogy túl gyorsan felejtsünk, s elfeledjük történelmünk és őseink örökségét, értékeit, elfelejtjük, hogy az Ur Isten hogyan cselekedett a történelemben és a mi életünkben is. Eppen ezért szükségesek az ünnepek, a megemlékezések, hogy felidézzük történelmünket, amely által maga Isten tanít minket. A tiszteletes arra bátorította hallgatóit, hogy legyen nemzet tudatuk, szeressék azt a nemzetet és hazát, amelybe Isten helyezte őket, és imádkozzanak érte, imádkozzanak azért, hogy olyan vezetőink legyenek, mint az 1848–49-es forradalom és szabadságharc idején, hogy együtt tudjunk előre lépni mint nemzet, mint közösség.

Az istentisztelet után a megemlékezés a községi kultúrház előtt folytatódott. Elsőként Bakancsos László, az Ukránjai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ) általános alelnöke szövegezte az egybegyűlteket, aki felidézte a forradalmi események kezdetét. Felhívta a figyelmet arra, hogy Petőfi nem halasztotta el azokat a teendőket, amelyeket fontosnak tartott akkor sem, ha a körülmények nem voltak a legkedvezőbbek. Elindult, cselekedett, mert tudta, hogy erre van szükség.

Bihari Olga, az UMDSZ helyi alapszervezetének elnöke azon reményének adott hangot, hogy ez a rendezvény hagyománnyá válik, s a következő években is együtt emlékezhetünk hőseinkre.

Ezután Jeleplezték az emléktáblát, majd a Helyeni Általános Iskola egyik diákja elszavalta Petőfi Sándor *Nemzeti dal* című költeményét.

Ünnepi beszédében Gara Katalin, Magyarország Beregszászi Konzulátusának konzulja kiemelte, hogy ezen a napon világszerte emlékeznek a magyarok 1848 hőseire, akiknek fontos volt a hazaszeretet és összetartozás. Elválaszthatnak határok, de összeköt bennünket anyanyelvünk, kultúránk, hagyományaink. Kihangsúlyozta: rajtunk múlik, hogy ez a kapcsolat mennyire lesz élő. Ezután a konzul asszony felolvasta Orbán Viktor miniszterelnöknek a külho-

ni magyarokhoz címzett köszöntőjét.

A hetyeni iskola diákjai ünnepi műsorral örvendeztették meg az ünneplő közönséget. Felidéztek 1848. március 15-ének eseményeit, a 12 pontot. Elbeszélésüket énekekkel tették színesebbé, amelyek között szerepeltek Kossuth-nóták, de a kortárs zene darabjai is, ezek szintén a hazaszeretet

fontosságát hangsúlyozták. Műsorukban elhangzott többek között Petőfi Sándor *A szabadsághoz*, valamint *Föltámadott a tengeter* című verse is.

Az iskolások műsora után dr. Zubánics László, az UMDSZ elnöke szövegezte a jelenlévőkhez. Idézte Horváth Sándor versét – amely az ünnepi műsorban is elhangzott –, miszerint a haza nem eladó. Mit is jelent a haza az ittenieknek? – tette fel a kérdést. A 20. században többször húzták át fejünk fölött a határokat, így a helyiekben kialakult, hogy nem egy országot neveznek hazájuknak, hanem egy kisebb régiót, Kárpátalját. Itt vannak őseink sírjai, kulturális értékeink. Elődeink gyökereikkel kapaszkodtak ebbe a tájba, s nekünk is szükségünk van kapaszkodókra. Ilyen kapaszkodó lehet egy emléktábla is. Ezután a szónok fellelevenítette Kossuth Lajos alakját, személyét, azt is megtudhattuk, milyen kapcsolat van Kossuth és Hetyen község között. 1874-ben Csanády Sándor helyi földbirtokos Kossuth nevére íratott 6 hold földet, hogy törvényesen felvétesse a választók névsorába. Csanády felismerte, hogy az országnak szüksége van olyan vezetőkre, mint Kossuth. S bár Kossuth nem tért vissza a politikába, Csanády cselekedetéről példát vehetünk.

Ezt követően a jelenlévők elhelyezték koszorúikat Kossuth Lajos emléktáblájánál, majd közösen elénekeltek a Szózatot. Az ünnepség állófogadással ért véget, amelynek a református gyülekezeti terem adott otthont.

Reméljük, hogy az elhangzott gondolatok megmaradnak a szívünkben, és azok szerint fogunk cselekedni is.

Szemere Judit

Hely- és hadtörténeti kiállítás

A szentendrei székhelyű Vigyázók Had- és Kultúrtörténeti Egyesület a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezettel együttműködve a magyar honvédelem és a hősök napja alkalmából kiállítást szervezett Beregszászon, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán. A tárlat Puskás László Pál fotóművész katonasírokról készült képeivel a Vigyázók katonai kegyeleti tevékenységét, a kárpátaljai hadisírok felkutatása, megmentése és felújítása érdekében kifejtett munkáját dokumentálja az adott település bemutatásával.

A Vigyázók Had- és Kultúrtörténeti Egyesület olyan nemes és nem mindennapi feladatot vállalt magára Kárpátalján is, hogy felkutassa, és rendbe hozza az I. és II. világháború során elesett honvédek sírjait. Sponták Szabina, a Rákóczi-főiskola Felsőfokú Szakképzési Intézetének tanára több éve kíséri figyelemmel a Vigyázók munkáját. A kiállítás megnyitóján a pedagógus személyes tapasztalatait osztotta meg a jelenlévőkkel. Hangsúlyozta: számunkra is különösen fontos kell hogy legyen a hadisírok rendben tartása, gondozása, ezzel méltó emléket állítva az elesett honvédeknek.

Hangácsi István, a Vigyázók egyesület elnöke elmondta: igaz, a helyiek hathatós segítségével, de mindig kemény fizikai munkát kifejtve érik el céljukat. – Nemzetiségétől függetlenül segítenek nekünk a helyiek, hiszen tudják, valahol messze, esetleg Magyarországon vagy nyugatabbra az ő őseik is ott nyugszanak. Tehát valamiféle kompenzáció ez részünkről és részükről. Rengegetegen haltak meg ezen a tájon az I. és II. világháborúban, mi becsülettel próbálunk tenni azért, hogy ezek az emberek, ezek a sírok ne legyenek elfelejtve, emléküket megőrződjön – mondta az egyesület elnöke.

– Május végén a katonáknak két komoly történelmi hagyományokkal rendelkező ünnepük is van: az egyik a honvédelmi nap, a másik a hősök napja. Nincs olyan magyar család, amely ne lenne érintett valamelyik háború tragédiájában, éppen ezért tartom fontosnak az egyesület tevékenységét – fejtette ki dr. Kovács Vilmos, a Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum parancsnoka.

Szabó János konzul Magyarország ügyvári és beregszászi külképviseleteinek nevében köszöntötte a megjelenteket.

A főiskola szakképzési intézetének hallgatói magyar katonadalok előadásával tették hangulatosabbá a rendezvényt.

H. Cs.

Az imádság

„... szüntelen kell imádkozni,
és nem szabad belefáradni.”
(Lk 18,1)

Az imádság mint jelenség

Az imádság általános emberi és vallásos jelenség, alapvetően hozzátartozik az emberhez. Az ember beszédképességének része az imádkozás képessége. Az ember – a beszéd lehetőségét megkapván – az imádságban felülmúlja önmagát, a világot, az egész valóságot, és egyúttal elfogadja végességét és gyorsóságát. Amennyiben a teremtmény elfogadja, elismeri és megköszöni az ajándékba kapott létet, az imádságot jogosan lehet a „teremtés alaptevékenységének” nevezni. A vallástörténet megmutatja, hogy minden vallás ismeri és gyakorolja az imádságot, az istenséghez fordulást. A vallásos életben és istentiszteletben szilárd helye van, és azt jelenti, hogy az ember önmagáról és övéiről beszél Istennel. Minden olyan próbálkozás ellenére, amely az imádságot másodrendű jelenséggé próbálja értelmezni, a legértelmesebbnek az látszik, ha az imádságot az ember lényegéhez és létezéséhez tartozó párbeszédnek tekintjük: „Az imádság az ember szava a fölötté álló akarathoz, illetve ennek az akarathoz a válasza. Az imádság lényegében párbeszéd.”

Az imádság a Szentírásban

Az imádság mélységét csak az imádság gyakorlása tárja fel, amint azt a szentírási példák mutatják. Ha az imádság általános szentírási ismertetőjegyei fölül érdeklődünk, először a teremtményi jelleg tűnik föl. Az imádság elsősorban teremtményi, azon belül pedig emberi ügy. Az ószövetségi meggyőződés szerint mindannak, amiben élet, lélegzet, szellem vagy lélek van, hangja is van az imádságra. Úgy látszik, hogy minden teremtett dologban megvan az istendicséret, és csupán az emberre vár, mint előimádkozóra vagy karvezetőre.

Az imádság ószövetségi vonásainak megvizsgálásakor leginkább következők keltik fel a figyelmet:

Az imádság mint kiáltás

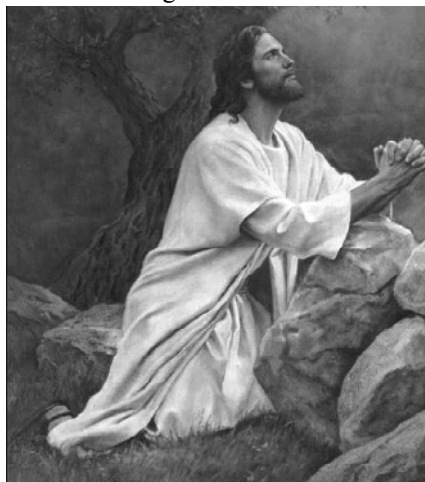
Piros fonálként húzódik végig a zsolnáron és az egész Ószövetségen a hívás – kiáltás az imádság jelölésére. Ez a kiáltás rendkívül gazdag tartalmú, nagy szerepet játszik a mindennapi életben, és gondolkodás nélkül átvihető Isten és az imádkozó kapcsolatára: jelenthet megszólítást, felszólítást, kihívást vagy egybehívást. Az imádkozó ismeri a megszólítást, felszólítást, segítségül hívást, a vész-, jaj- és örömkialtást.

Az imádság mint dicséret

A szentírási imádságmotívója: „Jó dolog az Urat dicsérni” (Zsolt. 147,1). A dicséret spontán válasz a kapott jóért. Feltételezi a szeretet megtapasztalását, helyesli és jónak tartja, amit megtapasztalt és kapott. A teremtésben és az üdvözítésben Isten szeretetből meghívja az embert, és megmutatja neki dicsőségét. Az emberi életnek tehát papi, kultikus vagy dicsőítő jellege van. A dicséret a teremtmény válasza Isten teremtő és üdvözítő művére.

Az imádság mint siralom

A zsolnárok és az ószövetségi imádságok nagy része siralom. A szenvedés siralomra készítet. Az imádkozó a siralomban nem annyira konkrét történéseket, hanem inkább Istenhez, az emberekhez, önmagához és az élethez fűződő megsérült kapcsolatát viszi Isten elé. A siralomban lesz világossá, hogy mitől szenved az imádkozó: attól, hogy nem tudja összhangba hozni Istenbe vetett hitét és a maga életét. A siralom gyakran kérdések formájában hangzik: miért, honnan, meddig? Az emberek az a mély vágya mutatkozik meg benne, hogy meghallgatásra találjon, és kérdésére választ kapjon. A siralomban az imádkozó már elindul Isten, a reménység és sorsának megváltozása felé.

Az imádság mint várakozás

Az ószövetségi imádságot a várakozás imájának is fel lehet fogni. Az imádkozó a múltból kiindulva a jelenbe vagy még inkább a jövőbe tekint. Látóköre átöleli az emberi léttapasztalat egész skáláját, a legmélyebb kétségbeeséstől a beteljesült életöröm ujjongó kitoréséig. Az így keletkező feszültség ismeri a kérés, kívánság, bizalom, ígéret, kilátás, várakozás, remény, szenvedés és hallgatás reakcióit. Az imádság a várakozás állapotában helyezi az imádkozót: „Reménykedik az én lelkem az Ó igéjében, az én lelkem az Úrra várakozik. Miként virrasztó a hajnal jöttére, várakozzék az Úrra Izrael.” (Zsolt. 130,5-7).

Az újszövetségi imádság az ószövetségi jámborság talaján nyugszik

Meghatározóan összefügg Jézus személyével és művével. Az Úr személyének és „ügyeinek” atmoszférája van, lényegileg hatja át őket az imádság, ami viszont másrésztől meg is termékenyíti az imádság értelmét és gyakorlását.

Az imádkozó Jézus

Jézus az Isten – és az Emberfia, az Ó titka és élete az imádkozása nélkül érthetetlen. Az imádság keretezi és tölti be egész életét. Tanítványai és a kívülállók számára az imádság tanítója. Az imádság az a for-

rás, amelyekből él, cselekszik, szenved és meghal. Imádságának szíve az „Abba – Atya” megszólítás, ez fejezi ki egyedülálló kapcsolatát a mennyei Atyával.

Az Isten Jézus Atyja, akiben feltétlenül megbízik, s akire fenntartások nélkül ráhagyatkozik. E mögött Atya-élménye áll, mely bizonyos alkalmakkor határozottan átragyog rajta. Ebben az élményben a hatalmas Isten jószágos atyának mutatkozik, aki csak jót akar. Az Atyával való egységéből (a Szentháromság titkából) fakad személyének, életének és küldetésének, létének és imádságának egysége. Jézus „úgy beszél Istennel, mint gyermek az apjával: bizalmasan, bátran, ugyanakkor tisztelettel és engedelmességre készen”. Az imádkozó Jézus felé hangzott el a kérés: „Uram, taníts minket imádkozni!”, és Jézusnak a kérésre felelő tanítása élén a Miatyánk áll.

A Miatyánk

Jézus és tanítványai életmódjának foglalatja: a tulajdonképpeni kérés Isten országának eljövetele. Ebből válik érthetővé ennek az imádságnak az értéke: „a mi Atyánk megszólítással nem kevesebb történik, mint az, hogy a világ más arculatot nyer, ha fel-fogjuk, hogy Jézusban az Atya arca tekint ránk. Azt hisszük ugyan, hogy a szó csak emberek közötti értelmes közlési jel... De ha így gondolkodunk, teljesen megfélemezünk arról, mi is a szó: az igaz lét hordozója... És ezért az imádság részvétel Isten művében, a világ megváltásában, vagyis abban, hogy a teremtés valódi teremtés legyen, mi emberek pedig valódi emberek legyünk.”

Az imádság parancsa és joga

Jézus tanítása szerint az imádság isteni parancs és emberi jog. A parancs jellege a felszólításokból csendül ki: „Így imádkozzatok!” (Mt 6,9), „kérjétek!... keressetek!... zörgessetek!” (Lk 11,9). Ennek a felszólításnak mélyebb alapja a mennyei Atya közelsége, jelenléte. Ugyanakkor ez jogosítja föl az embert arra, hogy imádkozzék. Jézus ugyanis felhatalmaz bennünket arra, hogy Istent Atyának szólítsuk. Ez jogot és cselekvési lehetőséget megalapozó tény.

A szüntelen imádság

Jézus imádsága és tanítása arra szólít fel, hogy szüntelenül imádkozzunk, és abba ne hagyjuk (Lk 18,1) ez a figyelmeztetés állandóan ismétlődik az Újszövetségi levelekben. Ez Jézus egész életének és szívének magatartásából fakad, aki mindig az Atya színe előtt tudta magát. A kiválasztott, megigazult és megszentelt ember ugyanebben a helyzetben áll mindig Isten előtt. Ehhez járul még egy további motívum: a szeretetteljes vágyódás és várakozás a visszatérő Úrra. Erre az embert a Lélek adománya teszi képessé az imádságban. Így lesz az imádság a hívek és az Egyház életének kiemelt része az Úr mennybe-menetele és visszatérte között.

*Hrabár Tamás
emeritus gör. kat. áldozópap
stavrophor protoierej*

A gazdagság kísértései

Minden embernek és minden gyülekezetnek van véleménye önmagáról. A laodiceai gyülekezet azt tartotta magáról, hogy „*gazdag vagyok, meggazdagodtam, és nincs szükségem semmire...*” (Jelenések 3,17). Felmerülhet bennünk a kérdés: baj az, ha egy hitben járó ember vagy egy gyülekezet gazdag? Nem baj, de csak akkor, ha a gyülekezet vagy annak bármely tagja tudja, hogy Kinek köszönheti, és mire kapta a gazdagságát. A gazdagság kísértései kella a hitben járó embernek és a gyülekezetnek is felismernie, főként azt, ha az elért eredményeket a magunk erejének, tudásának tulajdonítjuk. Így a gazdagság öncélúvá válik, s nem akar másokon segíteni. Nagyon téves és öntelt állapot ez, amit a laodiceai gyülekezet példája is mutat: „*Mivel ezt mondot: Gazdag vagyok, meggazdagodtam, és nincs szükségem semmire, de nem tudod, hogy te vagy a nyomorult, a szánalmas és a szegény, a vak és a mezítelen...*” (Jelenések 3,17). Az Ige tehát rámutat, hogy ez az öntelt állapot tévút, mert aki így gondolkodik, az a Krisztustól kapott missziói küldetését is elveszti. Ígykor meg kell tehát kérdeznünk: látjuk-e, és reálisan látjuk-e még az Úrtól kapott küldetésünket, feladatainkat? Felelősséget érzünk-e még a hitükben meglankadtak és a hitetlenek közötti misszióra? Az is előfordul, hogy nagy a különbség a magunkról alkotott kép, és a mások által rólunk alkotott kép között. És itt fel kell tenni egy nagyon fontos kérdést: gondolunk-e arra, mekkora különbség van egy hívő ember önmagáról alkotott képe és Jézus rólunk alkotott képe között? Tudjuk, hogy Jézus a testi és lelki valóságunkat látja. Őt nem lehet becsapni és azt mondani: Uram, én egészen más vagyok. Ő a tényleges helyzetet, a valóságot látja. Bűnös, kegyelemre és könyörületre szoruló emberek vagyunk tehát, ha csak magunkban kezdünk bízni, és nem látjuk életünk áldásai mögött Megváltónkat, Szabadítónkat, Üdvösségszerzőnket. Nem gondolhatjuk gazdagnak magunkat, ha a kegyelem ellenére sem ismerjük fel a Krisztusban való gazdagságot, amellyel mások felé is tudnánk szolgálni. Ezért fontos a következő igevers is: „*Tanácsolom neked, végytőlem tűzben izzított aranyat, hogy meggazdagodj, és fehér ruhát, hogy felöltözz, és ne lássék szegényletes mezítelenséged; és végy gyógyító irt, hogy bekend a szemed, és láss.*” (Jelenések 3,18) Jézus tehát nem követel, nem parancsol, hanem tanácsot ad ebben az Igeben: *Tanácsolom neked, hogy végy tőlem aranyat, fehér ruhát, gyógyító irt!* Ez azt jelenti, hogy mi döntjük el, elfogadjuk-e vagy elutasítjuk a tanácsot. Jézus nem erőlteti ránk sem önmagát, sem a tanácsait. Rajtunk múlik, hogyan fogadjuk azt, amit Ő kínál. És ez igaz a gyülekezetre is. Jézus ugyanis adni akar: neked és nekem, a vecsési és minden gyülekezetnek. Egyedül Tőle vegyük és fogadjuk az elkészített ajándékot, és ne keressünk más közbenjárót bűneink váltságára! Nélküle szegények vagyunk! Sok ember hiszi, hogy magának, ügyességének, vagy ügyeskedéseinek köszönheti gazdagságát, és nincs szüksége semmire és senkire. Jézusra sem. Pedig ők is csak bizonyos értelemben gazdagok, de Isten előtti állapotuk szerint a legszegényebb, nyomorult és szánalmas emberek. Akinek ugyanis nincs Megváltója, annak semmije sincs. Akinek pedig Krisztusa van, minden az övé, ami igazán lényeges. Elhisszük-e és megvalljuk-e ezt? Könyörögjünk és imádkozzunk azért, hogy keresztyén emberként, gyülekezetként helyre tegyen bennünket Krisztus, ha rosszul látjuk a magunk állapotát és gazdagságát.

Orosz Károly pópresbíter
Vecsés

Ünnepi közgyűlés és lelkézszenntelés

A Kárpátaljai Református Egyházkerület (KRE) ünnepi lelkézszenntelést és éves kerületi közgyűlést tartott Beregszászon, a református templomban. A *Reformáció 500* címmel zajló rendezvényhez kapcsolódó konferenciának a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola átriuma adott otthont.

Az ünnepi istentiszteleten Zán Fábián Sándor püspök hirdette Isten igéjét. A napirendi pontokat Dávid Árpád egyházkerületi és zsinati jegyző ismertette. A felszentelésre váró lelkéskézet, a beregvégardói Laskoti Zoltánt és a derceni Máté Richárdot Héder János főjegyző mutatta be a jelenlévőknek.

Nagy Béla, a KRE főgondnoka köszönetet mondott a híveknek a hűségért, a sok-sok segítségért, azért, hogy együtt építhetik Isten országát.

Szalipszki Endre, a beregszászi magyar külképviselet főkonzulja azon véleményének adott hangot, hogy a kárpátaljai reformátusok a szembeötlő létszámbeli fogyás ellenére is gyarapodnak, őrzik hitüket, és bizakodva tekintenek a jövőbe, amit a *Reformáció gyermekei* elnevezésű program is igazol.

A közgyűlésen átadták a Komjáti Benedek-sajtó-díjat, amelyet idén Iváncsik Attila rádió- és televízióriporternek ítéltek oda az egyházkerület zsinata. Elismerő oklevéllel jutalmazták Kovács Marton Erzsébetet, a *Küldetés* újság főszerkesztőjét, a KárpátInfo újságíróját, valamint Nagy Gabriellát, a *Küldetés* szerkesztőjét és a Pulzus Rádió szerkesztőriporterét.

A folytatásban a résztvevők átvonultak a főiskola átriumába, ahol Gulácsy Lajos nemrég elhunyt egykori püspökre emlékeztek. Előadást tartott Balogh Attila esperes, Hunyadi Attila esperes, Zsukovszky Miklós esperes, Héder János, valamint Zán Fábián Sándor. Az ünnepi közgyűlést a püspök 2016-os évi jelentése zárta.

Tudósítónk

Erősödni hitben, magyarságban

Beregszászon a Pásztor Ferenc Közösségi Házban, a mellette levő tágas téren, valamint az annak a szomszédságában található ősi templomban került sor a IV. Kárpátaljai Magyar Katolikus Családi Nap megrendezésére. A tartalmas, építő jellegű együttlésre a megye több településéről, így Ungvárról, Técsőről, Viskről, Benéből és Beregdédából is érkeztek résztvevők.

– Elsősorban hitünkben és magyarságunkban szeretnénk erősödni, növekedni – fogalmazta meg az alkalom legfőbb célját Molnár János esperes-plébános. – Meggyőződésünk, hogy a keresztény hitben élő családok az ilyen találkozókon egymás hite által tudnak épülni.

A délelőtti folyamán zenés áhítattal a Trinitas Band ifjú zenészei szolgáltak: a keresztény ifjúsági énekek mellett elhangzott a *Szeretet himnusza* is. A koncert után a résztvevők korosztályok szerinti csoportokra osztódtak. A felnőttek az elfogadás és a megbocsátás fontosságáról hallgathatták meg a Magyarországról érkezett Uzsálné dr. Pécsi Rita előadását, eközben a legkisebbek a Bagolyvár bábcsoport által életre keltett figurák kalandjain izgulhattak. Egy másik helyszínen – afféle alkalmi erdei iskola keretében – az ott élő állatok mindennapjaival ismerkedhettek meg, természetesen igencsak játékos formában.

Sok érdeklődőt vonzott a nagyberegi művészkerékpárosok látványos bemutatója. A színpadon fellépő Rezeda néptáncsoport tagjai produkciójuk elismeréseként ugyanolyan hosszan tartó tapsot kaptak, mint Farkas Tünde (Magyarország) és zenésztársai, akik székely és csángó népdalokat adtak elő.

Közben a vállalkozó kedvűek toronytúrán vehettek részt: talán sehonnan nem nyílik olyan pazar kilátás a városra, mint a legrégebbi épületének tetejéről.

A délután folyamán megtörtént a Szent László-pályázat eredményhirdetése és a díjak átadása. A nap szentmisével ért véget, amelyet Majnek Antal püspök mutatott be.

Kovács Elemér

UTCAI EVANGELIZÁCIÓ

A beregszászi református gyülekezet a napokban immár ötödik alkalommal szervezett utcai evangelizációt. A május 30-tól június 4-ig tartó rendezvényre nagy szeretettel várták a város és a környék lakosait. A reformáció 500 éves jubileuma alkalmából idén hat ország egyházi vezetőit, képviselőit hívták meg az eseményre, hogy Isten igéjét, a Szentírás örök érvényű üzenetét hirdessék.

Tarackózi Ferenc, a gyülekezet vezető lelkésze elmondta, hogy nagy örömeire eljött az evangelizációs hétre a Felvidékről Géresi Róbert püspökhelyettes, Szerbiából Halász Béla püspök, az anyaországból Szabó István püspök, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkes elnöke, valamint Horvátországból Szenn Péter lelkész. Szombaton Zán Fábán Sándor, a Kárpátaljai Református Egyházkerület (KRE) püspöke hirdette Isten igéjét (a képen), pünkösd vasárnap pedig Kató Béla erdélyi püspök.

– Bár határok választanak el bennünket, mindannyian ugyanazt gondoljuk: csak az evangélium lehet megtartója nemzetünknek – fogalmazott a vezető lelkész.

Az igehirdetések előtt kórusok, keresztyén együttesek előadását hallhatták a jelenlévők. Első este a beregszászi gyülekezet kamarakórusa, dalárdája és gyermekénekara szolgált, aztán két alkalommal is fellépett a mezővári Kovács házaspár, énekekkel, zeneszámokkal magasztalták az Istent. Eljött a nagypaládi Hozsánna együttes, valamint a Credo verséneklő együttes is.

– A rendezvénynek úgy a helyszínével, mint a témaválasztásával üzenete van. Ahelyszín Beregszász főtere. Az emelvény, ahonnan most az igehirdetések hangzanak, az egykori Lenin szobor helyén áll, egy olyan korszak szimbólumának a helyén, amikor az evangélium a templom falai közé volt zárva, a lelkészek pedig börtönbe. Mi most azt a korszakot éljük, amikor Isten megadta a lehetőséget, hogy kijöjjünk a templom falai közül, és az utcán hirdessük azt, amit valamikor csak titokban hirdethettek. Megvan a lehetőségünk arra, hogy megszólítsuk az utca emberét. Nem várunk arra, hogy az emberek bejöjjenek a templomba, hogy ők lépjenek át a küszöböt felénk, hanem mi jövünk ki, mi szólítjuk meg őket. Hiszem azt, hogy ez egy olyan idő, aminek a hasznosságát, az aktualitását mindannyiunknak ki kell használni: úgy igehirdetőknak, mint igehallgatóknak – mondta Zán Fábán Sándor. – Annak is üzenete van, hogy több ország lelkésze, püspöke hirdette Isten igéjét. Az elszakított országrészekben élő közösségeknek – mint amilyen a miénk is – nagyon fontos tudni, hogy ugyanezt az evangéliumot hirdetik Budapesten, Felvidéken, Erdélyben és így tovább. Nekünk nem külön-külön van küldetésünk, hanem együtt. A református egység és a magyar nemzet egységének napja van, és mi úgy gondoltuk, hogy ezt fontos tudatosítani a Kárpátalján élő emberekben, és azt is, hogy nincsenek egyedül – tette hozzá a KRE püspöke.

Hegedűs Csilla

„Légy hív mindhalálig” Székelykapu az áldozatok emlékére

A közelmúltban Zápszonyban székelykaput avattak a „málenyikij robot” áldozatainak emlékére. A falu központjában, amártírok emlékparkjának bejáratánál elhelyezett emlékjelet a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Zápszonyi Alapszervezete állította az Emberi Erőforrások Minisztériumának támogatásával.

Az avatási ünnepség a református templomban kezdődött, ahol Cseresznye Albert lelkész hirdette Isten igéjét Pál apostol Timótheushoz írt első levele alapján. Párhuzamot vonva az 1848-as és az 1944 őszi események között az emléke-

Dr. Csató György történész, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanára az elhurcolások történelmi előzményeiről és okairól tartott kiselőadást. Megtudhattuk,

zés szükségességét hangsúlyozta. Emlékeznünk kell elődeinkre, azokra a hősekre, akik kiálltak magyar nemzetükért, szabadságukért, sokan életüket adták érte. Mint mondta, ezek az emberek azért tudták elérni céljukat, mert hittek és bíztak Istenben. Legyen az ő életük példa számunkra!

Ezután a rendezvény résztvevői a templom szomszédságában lévő emlékparkhoz vonultak, ahol Csató Zsolt, helyi KMKSZ-alapszervezeti elnök köszöntötte a vendégeket, köztük v. Pocsai Vince nyugalmazott református lelképásztort, a magyar kultúra lovagját és Gergely István fafaragót, a székelykapu alkotóit. Nemzeti imádságunk, a Himnusz eléneklése, valamint a felavatást jelképező nemzetiszínű szalag átvágása után az emlékezők elhelyezték a tisztelet koszorút a sztálini légerekben és a II. világháborúban elesettek emlékművénél, majd az ünnepség a templomban folytatódott.

Elsőként Torzsa István, Magyarország beregszászi külképviseletének konzulja osztotta meg gondolatait a jelenlévőkkel, és a magyar kormány további támogatásáról biztosította a kárpátaljai, ezen belül a zápszonyi magyarságot.

hogy a környező falvakhoz képest Zápszonymból viszonylag kevesen, tizen haltak meg a légerekben.

Bacsikai László, Zápszony polgármestere hálaíját fejezte ki a szervezőknek, hogy az általa vezetett település újabb emlékművel gazdagodhatott.

A szervezők díszoklevelek átadásával köszönték meg az alkotóknak áldozatos munkájukat. Közülük v. Pocsai Vince kért szót, aki elmondta, hogy személyes indíttatása is volt a székelykapu elkészítésére, hiszen édesapja, id. Pocsai Vince, aki szintén megjárta a légerek poklát, tavaly ősszel hunyt el. Az ő emlékének is tartozott ennyivel. A székelykaput nem valamely író, költő vagy más neves személy bölcs mondása díszíti, hanem „az örök történelem”, Isten igéje. A Bibliából vett idézet – „légy hív mindhalálig” – arra figyelmezteti a jelenkor és a jövő embereit, hogy legyenek hívek Istenükhöz, szülőföldjükhöz, hazájukhoz, magyar népükhöz.

A rendezvény kulturális műsorral folytatódott. Először a zápszonyi református gyülekezet énekkarának szolgálatait hallhattuk, majd a Zápszonyi Általános Iskola tanulói (felkészítőjük Varga-Turóczi Zsuzsanna) zenés irodalmi összeállítással adóztak az áldozatok emlékének. A bátyúi református gyülekezet Sola fide vegyeskara és Ararát együttese szívhez szóló, a magyarságról, a hazaszeretetről szóló énekeket adott elő.

Ezután a résztvevők közösen elénekeltek a Szózatot, majd az ünnepség szeretetvendégséggel zárult.

Szemere Judit

KÖNYVBEMUTATÓ BEREKSZÁSZON

A Keresztény Értelmiségek Szövetsége (KÉSZ) szervezésében könyvbemutatót tartottak a beregszászi Pásztor Ferenc Közösségi Házban. A KÉSZ társ szervezetei közreműködésével összegyűjtötte a Kárpát-medence régióiban még fellelhető egyházi népénekeket. A *Kárpát-medencei népénekgyűjtemény* című kiadvány ezekből ad közre egy válogatást. A könyvet a határon túli régiók közül elsőként Beregszászon mutatták be.

Az ünnepségen Jakab Eleonóra, a KÉSZ beregszászi szervezeteinek vezetője köszöntötte a vendégeket, köztük a KÉSZ jelen lévő vezetőit, Faragó Lászlót, Magyarország beregszászi

külfélpviseletének konzulját, Füzesi Magda költőt, Szabó Viktor és Marosi István görögkatolikus parókusokat.

A házigazdák nevében Molnár János római katolikus esperes-plébános osztotta meg gondolatait a jelenlévőkkel. Elmondta, hogy a magyar ember, amikor igazán szívből szeretne szólni, imádkozni, akkor ezt énekekben teszi meg. A most napvilágot látott gyűjtemény olyan több évszázados énekeket tartalmaz, amelyekkel őseink fordultak Istenhez, kérték a boldogságos Szűzanya közbenjárását.

Maklár Ákos, a KÉSZ elnöke röviden ismertette a szövetség megalakulásának történetét, működésének céljait. A Keresztény Értelmiségek Szövetsége 1989-ben alakult Csánád Béla professzor, pap, költő tanár irányításával. A legnagyobb magyar keresztény civil szervezet, amely az értelmiséget igyekszik összefogni. A szervezet egyfelől saját tagjai lelki életét erősíti, másfelől pedig evangelizációs küldetése szellemében, az ökömenéjegyében a társadalom felé képviseli a keresztény/keresztény megoldási lehetőségeket az élet minden területén. Mindezt előadásorozatok, szabadegyetemek, koncertek, kiállítások, fórumok, konferenciák, kongresszusok, lelki gyakorlatok szervezésével valósítja meg. A folyton bővülő, jelenleg több mint 3000 tagot számláló, több mint 70 helyi csoportba tömörülő szervezet fontos törek-

vése, hogy szorosabbra fűzzék kapcsolataikat a szomszédos országokban élő magyarokkal.

Keresztes Dénes, a KÉSZ elnökhelyettese a népénektár létrejöttéről beszélt. Elmondta, hogy az egyházi énekeket a Kárpát-medence öt régiójában – az anyaországban, Kárpátalján, Felvidéken, Erdélyben és Délvidéken – gyűjtötték. Minden vidékről kiválasztottak ötvenet, így a könyvbe kétszázötven, kottával ellátott dalszöveg került. Olyan műveket igyekeztek egy csoportba szedni, melyek egy-egy magyarlaktá vidékre leginkább jellemzőek. Hangsúlyozta, hogy a könyv kiadását azért tartották fontosnak, hogy a mai ember is megtanulhassa a régiók imáit, énekelje, és ezáltal közkinccsé tegye azokat. Kárpátalján a gyűjtőmunkát Bárdos István, Jakab Eleonóra és Krajnik Irén végezték el.

A rendezvény második részében Jakab Eleonóra, a beregszászi KÉSZ elnöke a helyi szervezet megalakulásáról, elmúlt évi tevékenységéről, valamint további terveikről számolt be. Ezután Popovics Béla helytörténész, zenetanár tartott előadást az egyházi zene kialakulásáról, fejlődésének történetéről.

A rendezvényen felcsendülő népénekeket a Beregszászi Szent Kereszt Plébánia Kórusa adta elő Krajnik Irén karnagy vezetésével.

Sz. J.

Gyülekezeti kapcsolatok Feketepatakon és Vecsés között

Kárpátalján, a magyar határtól pár kilométerre él a háború sújtotta Ukrajna jelentős létszámú magyar közössége. Legtöbbjük hozzánk viszonyítva elképesztően kevés pénzből tengődik. Sokuknak 1000 hrvnyva (mintegy 12 ezer forint) a havi bevétele. Ebből megélni szinte lehetetlen. Ezért sok az éhező kisgyermek. Különösen a városiak és nyugdíjasok kerültek bizonytalan helyzetbe. A lakosság 80 százaléka a szegénységi küszöb alatt él, a cigány népesség pedig a szegények legszegényebbje. A kelet-ukrajnai harcok kezdete óta folyik a sorozás a hadseregbe. A behívók előtt a magyar nemzetiségű férfiak ezrével menekültek el, nagyrészt Magyarországra, Nyugat-Európa országaiba és nagy megélhetési gondokat hagynak az otthon maradókra.

A Vecsési Református Gyülekezetben minden részből – Békésből, Zalából, Hajdúságból, Borsod és Szabolcs megyékből – sőt a határon túlra szakadt magyarok közül (Erdélyből, a Felvidékről és Kárpátaljáról) származó testvérek is vannak. Minden vasárnap találkozzunk velük Isten színe előtt a templomban. Egyiküktől, a Feketepatakon született Dolgos Ildikótól tudtuk meg, hogy erős református közösség van ma is kárpátaljai szülőfalujában, Feketepatakon, és az ottani gyülekezet óvodát is működtet. Bükkösi István presbiter és Dolgos Ildikó a tájékozódás szándékával keresték fel Feketepatak református gyülekezetét és óvodáját. Ezt követően, 2016. június 18–19-én gyülekezetünk vezetői, Dömötör Norbert református lelkész, Szabó Dénes gondnok és Bartháné Tábori Mária óvodavezető, az együttműködés előkészítése érdekében Feketepatakra utaztak, ahol a helyi református gyülekezettel és az óvoda vezetőivel az együttműködés lehetőségeiről tárgyaltak, valamint 350 ezer forint adományt adtak át a feketepataki gyülekezet és az óvoda számára. Dömötör Norbert vecsési lelképásztor ígéhirdetéssel szolgált a feketepataki református templomban és az oda tartozó szórvány gyülekezetekben. Nagy örömmel adjuk tudtul, hogy azóta adományaink segítségével elkészülhetett a feketepataki óvoda vizesblokkja, elromlott mosógépüket is ki tudták cserélni egy jó állapotú, de használt mosógépre.

A Feketepatakon tapasztalt szegénységre tekintettel és Jézus szavai által indítva („Nagyobb boldogság adni, mint kapni”) 2016. karácsonyünnepének másodnapján perselypénzét a presbitérium határozata alapján gyülekezetünk felajánlotta a feketepataki gyülekezet és az ottani református óvoda támogatására. Volt, aki már előre látta, hogy karácsony másnapján nem tud jelen lenni az istentiszteleten, ezért „a feketepataki reformátusoknak” címzett borítékban betehette az adományát a perselybe, vagy a lelkészi hivatalban is befizethette. Istené legyen a dicsőség, hogy sokan meghallották a felhívásunkat, és így ismét a korábbihoz hasonló összeggel tudtuk támogatni a feketepatakiakat.

2017. május 21-én Homoki Gábor nagytiszteletű úr és felesége látogatott el Feketepatakról Vecsésre és a Bibliából Sámuel második könyve I. fejezet 9. verse alapján hirdette templomunkban az Igét. A tartalmas ígéhirdetés előtt a gyülekezetek lelkészei köszöntötték egymás gyülekezeteit és felekezeti óvodáit, majd szerény ajándékok átadására is sor került. Az istentisztelet után a kárpátaljai testvéreket ebédell látták vendégül, és tárgyaltak a gyülekezeti kapcsolatok építésének további lehetőségeiről. Ennek során a legnagyobb parancsolat figyelembe vételével – Szeresd az Urat a te Istenedet, és szeresd felebarátodat, mint magadat! – alakítják a további együttműködést.

Orosz Károly ny. mérnök-újságíró, Vecsés

„Az Élet él és élni akar”
(*Ady Endre: Intés az őrzőkhez*)

Egy kárpátaljai sors a sorstalanságban

Sokáig gondolkodtam, megírjam-e visszaemlékezéseimet. Elmesélve kollégáknak, ismerősöknek egy-egy történetet, epizódot életemből, többben – főleg külföldiek, amerikaiak, hollandok, németek, de néhány magyar barátom is – bátorítottak, hogy írjam csak meg, mi történt velem, hogyan éltem át Európa egy eldugott sarka, Kárpátalja szülőteként a XX. század második felének viharos történéseit, hiszen életem alakulásában egy sokat megélt nemzedék és egy sokáig elfelejtett régió sorsa tükröződik. Másrészt jól tudom, hogy a mai rohanó, szenzációkra éhes, kontinenseket, országokat és népeket befolyásoló eseményekkel teli világban egy kárpátaljai sorsának alakulása sokakat aligha érdekel. Abban, hogy rászántam magam az írásra, nagy szerepe volt dr. Szöllősy Tibor szintén kárpátaljai származású orvos-írónak, akinek kitűnő humorérzékkel megírt, nagyszerű ember- és helyismeretről, igazi magyar hazafiságról tanúskodó könyvei, elbeszélései mintaképpül szolgálnak számomra. Természetesen az én irodalmi képességeim és tehetségem messze elmaradnak egy hivatásos író színvonalától, de talán a bennem felgyülemlett tapasztalatok, átélések, megfigyelések megérdemlik, hogy akár egy mostani, akár egy későbbi kor olvasói számára is hozzáférhetők legyenek, kicsit segítsenek a közelmúlt eseményeinek, egy letűnt, illetve letűnőben lévő világ megismerésében és megértésében.

Vissza a gyermekkorba

Gyerekkori visszaemlékezés-foszlányok

Váriiban vagy az akkori hivatalos elnevezést használva Mezőváriiban születtem, ahová szüleim – tanítók lévén – első kinevezésüket kapták. Mintegy kétezer lakosával Vári nagy falunak számított. Közeli kanyarog a szőke Tisza („ki a Tisza vizét issza, oda vágyik mindig vissza”, ez valóban így van, legalábbis számomra), itt siet a Borzsa a Tiszába, itt van a környék legnagyobb református temploma, legmagasabb templomtornya. Az utóbbi látványát a Tisza túlsó partjáról Petőfi is megörökítette („látni távol kis falucska tornyát”), kitűnt a vári harang is mélyen zengő, messzire hallatszó hangjával, amit bizony sokszor félre kellett verni a tiszai áradások, tűzvészek, ellenség közeledése során. Meredek, recsegő lépcső vezetett fel a kissé poros templomtoronyba, de az onnan tárulkozó látvány – a kanyargó Tisza, Borzsa, a Vérke csatorna, a muzsalyi és benei hegvek, jó időben a máramarosi bércek, a környékbeli falvak, erdők, földek – ma is él bennem. Itt volt egy nagy malom és olajütő, voltak gazdag legelők, akkoriban egész utcákat betöltő tehencsordák. Itt vannak a kukorica- és burgonyatermelésre alkalmas homokos jó termőföldek. Nem véletlenül csináltak „Szocialista Munka Hőst” Csatáry Zoltán brigádvezetőből a sorozatos rekord kukoricatermésért a szovjetek az 50-es évek elején. Persze mindenki tudta, hogy a szomszéd brigádok termésének egy részét is a „hős” javára írták, hogy feltornásszák a kívánt szintre. Tehát a falu egyfajta gazdasági központja is volt a vidéknek. Büszkéek is voltak erre a módos, dolyfős, „bicskás” váriak (sok legény bicskát hordott a csizmaszárbán), könnyen fel-

lobbantak, nem hagyták a maguk igazát, verkedtek is sokszor érte. A falun átfolyó Borzsa magashíd ivelt át, összekötve a Palaj falurészt a központtal és Zádor falurésszel. Ezt a hidat 1944 őszén, a visszavonuló német csapatok fel akarták robbantani, de Cséka József helybeli malomtulajdonosnak, édesapám közreműködésével (aki pozsonyi származású lévén kitűnően beszélt németül) sikerült ezt megghiúsítani, megvesztegetve és jól leitatva az utászokat.

Vasárnaponként a falu apraja-nagyja a templomban gyülekezett. A férfiak bő fehér vászoningben fekete mellénnyel, fekete csizmában, az asszonyok sok alsószoknyából és hordószerű színes felső szoknyából álló népies viseletben jelentek meg. Jóval az istentisztelet kezdete előtt a templom melletti téren voltak, hogy megtárgyalják a falu eseményeit. A szokásnak megfelelően a templomban külön ültek a férfiak, a nők és a gyerekek. Az alkalom a Himnusz éneklésével ért véget, a kórusban kitűnt édesapám zengő baritonja, ez a mai napig cseng fülemben. Az istentisztelet után a téren a kisbíró, pergő dobverés után felolvasta a falu, a járás vagy a megye vezetésének rendelkezéseit: „köz-hírré tétetik...”.

Ahelybeli m. kir. állami elemi iskolában, ahogy a felirat hirdette, a magyar érában az első osztályt sikerült elvégezni. Itt a mai napig ható hazafias nevelésben részesültünk, a foglalkozások előtt minden reggel tiszteltünk a tanteremben kifüggesztett zászló előtt, és a „Hiszek egy Istenben, hiszek egy Hazában, hiszek egy isteni örök igazságban, hiszek Magyarország feltámadásában” ima elmondása után kezdődtek a foglalkozások. A tanítás végén elénekeltük a Himnusz. Kötelező olvasmány volt az otrantói hős, Horthy Miklós híres tengeri csatájának leírása. Már ekkor kezdtem érdeklődni a történelem, a világpolitika iránt, faltam a Tolnai Világlapja folyóirat számait, amelyek szemléletesen mutatták be a folyó háború csatáit, a nemzetközi eseményeket, persze az akkori politikai követelmények fényében. Olvastam Antonius és Kleopátra forró szerelmi történetét és annak tragikus végét, később a May Károly regényeket.

Élénken emlékszem a háború minket érintő eseményeire. 1944 tavaszán-nyarán először német, majd magyar csapatok vonultak át a falun, később jöttek az erdélyi menekültek. A németek gyakran csak átvonultak, de olykor rövidebb-hosszabb időre meg is szálltak a faluban, többek között nálunk is voltak elszállássalva német katonatisztek. Emlékszem egy „Henrik bácsi” századosra vagy őrnagyra, aki törte a magyart, és többször kivitt minket, gyerekeket a Tiszára nyitott fedelű autótban, ami akkortájt nálunk jóformán ismeretlen volt. Nagyon élveztük e kirándulásokat. Egy, szüleinkkel közös szalonmasütésen mondták a németek, hogy bizony őket otthon keményen megbüntetik, ha az értékes zsírt a tűzbe csepegtetnék. Legtöbbször édesapám volt a közvetítő tolmács a magyar hatóság és a német parancsnokság között. A falubeliek csodálkoztak,

hogy a német tiszték ugyanazt az ellátást (ételeket) kapták, mint a legénység, sokszor egy csajkában a főzeléket a hússal. Ez a magyar viszonyok között teljesen szokatlannak tűnt. Emlékszem egy nálunk elszállásolt idős német altiszt-hegedűművészre, aki estenként gyönyörűen, de igen szomorúan, esetenként sirva hegedült nekünk (vagy inkább magának) édesapám hegedűjén, aggódva az otthon maradt családjáért, és kárhóztatva a politikusokat a háború szörnyűségeiért. Vele ellentétben egy fiatal pánccélos-hadnagy, talán alig volt 18 éves, tele volt optimizmussal, a győzelembe vetett hittel (1944 nyarán!), és édesapám kérdésére – „nem félsz az oroszoktól?” – azt válaszolta, hogy nem bizony, mert az új csodafegyverrel ők legyőznek mindenkit, különben is az Isten velük van, ►

Egy kárpátaljai sors a sorstalanságban

◀ odacsapva a „Gott mit uns” feliratos derékszíjcsatjára. Borzsován, ahol a vasút halad, megcsodáltuk a tankokkal, ágyúkkal, teherautókkal megrakott, Kelet felé robogó katonai szerelvényeket, és mi, gyerekek, németes karlendítéssel üdvözlöttük őket. 1944 őszén, amikor a csapatok már nem Kelet felé, hanem visszafelé vonultak, már nem volt olyan barátságos és felhőtlen a falubeliek és a német katonaság közötti viszony. Gyakran kérdés nélkül szedtek gyümölcsöt, zöldséget, elvittek baromfit, begázoltak tankokkal, gépkocsival a kertekbe, többek között megrongálták a beregszászi fútotán a vasútállomásig húzódó gyönyörű virágokkal díszített zöld sövényt.

Ekkortájt, 1944. szeptember elején egy német híradósszázad szállt meg pár napra Váriban, a parancsnok nálunk volt elszállásolva, és hálából édesapám segítségéért és édesanyám finom főztjéért (mindig megkínáltuk a hivatlan vendégeket is jó magyaros ételekkel) egy nyolclámpás világvevő rádiót kezdtek nekünk összeszerelni, ami akkor nagy szó volt. De egy éjjel jött parancsra az egység hirtelen elvonult, és a világvevő rádióból nem lett semmi.

Megrázó volt a Kárpátok védelmére kirendelt utolsó magyar tartalék búcsúztatása falunkban 1944. augusztus végén. Ez Horthy Miklós első háziezredének egyik zászlóalja volt, válogatott legénységgel (mindenkinek volt érettségije, sok tanító is volt közöttük), még válogatottabb tisztikarral (grófok, bárók, földbirtokosok). Talán egy hétig gyakorlatoztak és pihentek nálunk a bevetés előtt. Egyes tiszt urak nagy mulatozásokat is csaptak, volt eset, amikor a cigányzenekart az éjszakai holdfényben beparancsolták a Borzsába, és ott, csaknem állig vízben, húztatták a kedvenc nótákat, bankókkal tele-tűzdelt vonókkal. Nagy kártyacsatákat is rendeztek. Szinte érezték – Karádi Katalin akkor igen népszerű dalának szavaival élve – hogy „csak egy nap a világ, csak egyetlen egy csók az életünk, ki tudja mi vár ránk, ki tudja, holnap mire ébredünk”. Később, a visszavonulás során tudtuk meg, hogy az ezredből csak 28-an maradtak élve. A frontra való indulás előtt az ezred műkedvelő csoportja szabadtéri koncertet adott, volt ott színdarabrészlet, kórus, szavalás, hegedülés, tangóharmonika stb. Nem tudom, milyen vígjátékot adtak elő, de emlékszem, hogy a színpadon sorban ülő katonákat a katonaszínészborbély jól bemázolta borotvahabbal, és a jeleneten a nézők hosszan hahotáztak. A végén a parancsnok érzelmes hazafias szónoklattal búcsúzott: „amíg egy magyar kar lendül a magasba, addig nem jönnek be az oroszok a Kárpátokon”. Persze hogy nem ott jöttek, ahol az Árpád-vonal az utolsó magyar tartalékokkal ideig-óráig visszatartotta őket, hanem Románia, Erdély felől, ahol a román átlálás következtében szabad lett az út. Sokan sírtak a búcsúztatáskor. „Mi lesz velünk?” – volt a nagy kérdés.

Mindenki izgult, mi lesz, hogy alakul a háború, mi várható. Édesapám megbízható is-

merősökkel egy fészkerben eldugott recsegő rádióban a londoni BBC magyar adását hallgatta éjjelente. A tanítás után délutánonként, mint leventeparancsnok leventéket gyakorlatoztatott, lett is ebből baja a szovjet uralom alatt. 1944. október elején megjelentek az első erdélyi menekültek. Az elején többé-kevésbé rendezetten jöttek, teherautó- és személygépkocsi-oszlopban. Voltak közöttük erdészek, földbirtokosok, banki alkalmazottak, tanítók, postások, a háború előtt visszacsatolt erdélyi részek magyar tisztviselői, egész családok gyerekekkel, rokonokkal. Egyszer éjjel futott be egy gépkocsioszlop. Valahonnan – biztosan a falubeliektől – tudták a menekültek, hogy hozzánk kell jönni, édesapám volt a menekültek fő irányítója, szervezője, segítője. Felébredtem, kiszaladtam az udvarra, és kérdeztem: Apu, ezek megint németek? Nem, kisfiam, ezek segítségre szoruló erdélyi ma-

gyarok – volt a válasz. Anyám is azonnal felkelt, túrós csuszát főzött számukra. A csoport vezetője – egy erdélyi erdőgazdaság igazgatója – feleségével és két gyerekével megfűrödtek, és egy jó fél napig megpihentek nálunk. Meséltek a kezdődő román atrocitásokról, ház- és vagyonfoglalásokról, és elmondták, hogy mindenüket – házukat, földjüket, jószágukat – otthagytak, és hogy két napja, jóformán pihenés nélkül, úton vannak. Később a menekülés egyre kaotikusabb és fejeveszettebb lett. Jöttek vasúti szerelvényekkel, gépkocsikkal, szekerekkel, de gyalog is, kimerülten, éhesen, szomjasan. Ismét csak édesapám volt a segítség fő szervezője, élelmiszert gyűjtött a faluban, ezt szekerekkel vitték ki a borzsovai vasútállomásra, és osztották ki az ott áthaladó, főleg tehervagonokból álló szerelvényekben utazó menekülteknek. Egyhéten több ilyen élelmiszerkonvojt is szervezett.

Egy-egy angol-amerikai bombázó repülőraj is elhúzott felettünk, a nagy magasságon repülő gépek csak parányi ezüstmada-

raknak tűntek, elérhetetlenek voltak a légvédelem számára. Nyár végén, ősszel megjelentek az orosz bombázók is, ezek mély, dörmögő hangja egy traktor motorzajára emlékeztetett. A németek rádióban elhangzott légvédelmi riadóját betéve tudtuk, és hangosan ismételtük az „Achtung, achtung... Luftspiele... krokodil klein... ende, ende” (figyelem, figyelem... légi-játék, kis krokodil... vége, vége”) szavakat, nem értve persze ezek pontos jelentését. 1944 őszén megkezdődtek a bombázások, az oroszok bombázták a beregszászi vasútállomást, voltak áldozatok is. Gyakran a bombariadókat az udvarunk végében kivájt bunkerben véseltük át, de egyszer – amikor a riadó késett, és már hallatszott az orosz gépek zúgása – édesanyámmal az ágy alá bújtunk be, ami szerintünk védekezést nyújthatott a beomló falak ellen. Szerencsénkre a bombák a faluszéli kertekben robbantak. Mint kiderült később (milyen fítorai vannak a sorsnak!) november végén egy Váriban is megjelent orosz pilótánál elbeszélése szerint, ők repültek azon a napon bombázni, de a bombaterhet sietve, cél nélkül dobták le, hogy megmeneküljenek az őket üldöző német vadászgépektől. Anémetek, erősítő a győzelembe vetett hitet, az új nyolcmotoros Gigant repülőgépet demonstráltak.

Az október 15-én a rádióban elhangzott Horthy-kiáltvány a fegyverletételről izgalmat váltott ki, a felnőttek élénken tárgyalták, de ez nem befolyásolta a falu életét. Ellenben egyre erősebben hallatszott a közeledő front moraja. Szánalmas látvány volt a megmenekült magyar csapat-fosztlányok visszavonulása, lerongyolódva, fáradtan-fásultan, elcsigázva, éhesen, többségük gyalog, a sebesültek szekereken, a tisztiek lovon. Ők mesélték, hogy a Horthy 1. háziezredből csak 28-an maradtak élve. A rövid pihenő alatt a falu lakossága itatta-etette őket, de a látvány és az ebből fakadó kilátástalanság érzése nyomasztó volt. Aztán egyszer csak minden harci zaj elült, nagy csend lett. Senki nem vonult sehová, nem repültek harci gépek, nem volt bombázás, csak szorongás volt: „mi lesz?”. Az iskolai foglalkozásokat beszüntették, csak szeptemberben jártunk iskolába (ekkor második osztályos voltam), néhány nem helybeli tanító elmenekült. A szorongás ránk, gyerekekre is áterjedt, nem emlékszem, hogy a hirtelen jött szünetben vidáman játszottunk volna, inkább olvastam.

Aztán október 28-án kora délután, verőfényes nap sütötte napon megjelentek az oroszok, amerikai Studebaker tehergépkocsikon, géppisztolyaikat lövésre készen tartva vonultak át Beregszász felé, integettek az utcára kítódult emberek felé, egyesek visszaintegettek. Néhány katonánál virágcsokor is volt, amit korábban kaphattak. Egy jó órányi átvonulás után a falu ismét „üres” lett, nem maradt ott semmilyen katonaság, helyőrség. „Ugye, az ördög (mármint a szovjet) nem is olyan rossz, mint amilyennek

Egy kárpátaljai sors a sorstalanságban

◀ lefestik” – mondogatta a púpos Pista bácsi, a helybeli kommunista, aki valamikor vöröskatonna volt a forradalmi Oroszországban (a vezetéknévére nem emlékszem). „Várjuk meg a folytatást” – válaszolták többen. A tél a semmittevésben telt el, valamikor márciustájt folytatódott a tanítás, egy új tanterv szerint, de új tankönyvek nélkül, borítás nélküli szürkés, silány minőségű füzeteket és ceruzákat kaptunk a megszálló hatalom gondoskodása folytán. Mennyire mások voltak ezek, mint a korábbi kitűnő magyar füzetek, írószerek! A megélhetés egyre nehezebb lett, tanító szüleim valami kis fizetést kaptak, de ebből egyre kevesebbre telt, és egyre csökkent a megvehető árucikkek köre is. Ekkor vettünk egy kecskét, hogy a család és főleg Klárka húgom és jómagam tejjelét biztosítsuk. Délutánonként tanítás után kecskepásztor lettem, pórázon vittem a kecskét legelni vagy akáclevelet szedtem neki, amit igen szeretett.

Félnék és szégyellős voltam gyerekkoromban, nem voltam vezéregyéniség. De jól tanultam, osztályelső lettem, ami a főleg paraszti származású osztálytársaimban irigységet szült. 1948-ban született meg Zoli öcsém, akit segítettem pesztrálni, nagy örömet okozott jövedele. Ő ma tapasztalt, elismert háziorvos a Szabolcs megyei Szakolyon.

Olykor-olykor megjelent a faluban a járási KGB orosz vagy ukrán nemzetiségű megbízottja, aki apámat használta tolmácsnak, mivel szlovák nyelvtudása folytán ő volt az egyedüli a faluban, aki értett szláv nyelven. Tapogatóztak az „önkéntes” békekölcsön-jegyzésről, a kulákokról és a rájuk kivetendő/kivethető sarcról, a parasztok behajtásáról a kolhozokba, az ezzel szemben várható ellenállásról és még ki tudja, miről. Apámat 1944-ben nyelvtudása mentette meg a lágertől és a biztos haláltól, amikor Kárpátalja magyar nemzetiségű 18-50 éves férfi lakosságának zömét három napos „kis robotra” elhurcolták, és Szolyván télidőben szabad ég alatt szögesdrót mögött tartották. A foglyok jó fele, több tízezer férfiember elpusztult. A népirtás áldozatainak emlékére állított emlékművek ma már megtalálhatók a beregszászi, munkácsi, nagyszőlősi és más temetőben. Ekkor apám még megmenekült, az oroszoknak szükségük volt rá mint tolmácsra, de később, amikor már berendezkedtek, a szláv nyelvtudása sem mentette meg a GULÁG-tól.

1947 táján néhány új, a munkácsi gyorstalpaló tanítóképzőt végzett fiatal tanító jelent meg falunkban. Az egyik pár, az egy kicsit vagány, igen jóképű Kozmankó József és gyönyörű dundi felesége (19 évesek voltak mindketten) új mentalitást, valamiféle városi stílust, lezserséget hoztak magukkal. Ekkor kezdődtek el a nagy társasági összejövetelek, kártyacsaták, kirándulások, éjjeli fürdés nyáron a Borzsában, horgászások, májusi szerenádok. Az emberek mintha felejteni akarták volna a háború borzalmaival. Avasánap este kezdődő kártyapartik (ferbli, kaláber) gyakran reggelig, az iskolai első csengésig tartottak, ami messzire hallatszott. Ekkor a tanító urak gyorsan megmosakodtak, megborotválkoztak és indulás az órára. Olykor-olykor lejöttek Beregszászból a párt-propagandisták gyűléseket tartani, magyarázni a párt politikáját. Az egyik megyei titkár, Morgenthál elvtárs selypített, és beszédét az akkori szokásnak megfelelően Sztálin éltetésével így fejezte be: „Kedvvel elftárfak, éljen a Naftalin”. Ezt apám mesélte nagy derűtséget okozva.

**Prof. Dr. Bárány Sándor,
Miskolc**

A képeken: jómagam félevesen; édesapám, Bárány Sándor; jómagam 1944-ben.

Disputa

AMI FÁJ

(Párhuzamok – ellentétek)

Keserű érzéssel állapítom meg, hogy Magyarország mai helyzetében sok azonosság van a szomszéd Ukrajnával, amely ma Európa legelmaradottabb, leggyengébb államának számít. 1991-ben Ukrajna a világ tíz legfejlettebb állama között volt. A Szovjetunió köztársaságai közt az első helyet foglalta el. A negyedszázados önállóság alatt az ukránok lezüllesztették hazájukat a világ legelmaradottabb országai közé. Magyarország 1989-ben a szocialista államok közt szinte mindenben az első helyen volt. Valami oknál fogva manapság ezt nemhogy elismerni, de emlegetni sem akarjuk. Nem vagyunk hajlandóak beismerni, hogy azokban az időkben is volt némi jó. A szocializmus korszakát csak becsmérlni szoktuk. Pedig a fejlett könnyű- és nehéziparunkat, gyárainkat, üzemünket a parancsuralomtól 27 éve megszabadult országunkban „sikerült” majdhogynem nullára züllesztetni. A fejlett, jól jövedelmező mezőgazdaságunkat úgy szintén, nem beszélve az egyre romló egészségügyről, erkölcsről és sok másról.

Ugyancsak fájó, hogy mint Ukrajnából, Magyarországról is mind többen kényszerülnek munkát vállalni külföldön. De itt egy kis eltérés van. Amíg az ukrán kormányfő nem helyeseli, sőt (szavakban) elítéli a kivándorlást, a mi kormányfőnk azon fáradozik, hogy a hazájukon kívül boldogulni akaró emberek (elvtelen árulók) nehogy hátrányos helyzetbe kerüljenek ott külföldön. Ezzel bátorítja azokat, hogy kint maradni, a hazaiakat pedig a kivándorlásra.

Es végül még egy nagyon keserű, fájó és aggasztó észrevétel. A statisztika szerint több mint 5 millió derék ukrán állampolgár vállal ideiglenes munkát külföldön (ingázik). Ezek évente hazahoznak átlagosan 10 ezer eurót. Tessék kiszámolni, mennyi valuta áramlik be az országba évente. Ingyen! Általában az ukrán vendégmunkások egy munkahelyen felváltják egymást rokonaikkal, megbízható közeli barátokkal, a pénzüket hazaviszik, s így többet, gyakrabban vannak a családjukkal. Csak kevesen telepednek le külföldön. Az ünnepek előtt az ukrán határon feltűnően sok olasz rendszámú, dugig megrakott autót láttam. Az ukrán fiatalasszonyok vitték haza bemutatni olasz férjüket. Mint megtudtam, nem kevesen azzal a szándékkal, hogy a megspórolt pénzzel, a piacgazdaságban jártas férjjel otthon, a szülőföldjükön kezdenek valami vállalkozásba. A derék olasz „amorózók” pedig így men-

tegetőznek: muszáj engednem, a szívnek nehéz parancsolni.

A magyarországi szerencsét próbálók inkább egy idő után magukhoz rendelik a hozzátartozójukat. Pedig a kint dolgozók és családtagjaik nem élnek jobb körülmények között, mintha azzal az energiával itthon igyekeznének boldogulni. Az ukrán sajtó és a közvélemény megértéssel sajnálkozik, de elítéli a kivándorlást, amíg nálunk a sajtó dicséri, hogy lám, a derék magyarok hogy gondoskodnak hozzátartozóikról! Nem veszik észre, hogy a magyarok országa fokozatosan elmagyartalanodik, hovatovább csak a nevében marad Magyarország. Meddig?

Valóban nagy aggodalmat kelt az a tény, hogy mind több fiatal diplomás itthon nem is próbálkozza, ugyancsak külföldön igyekszik kamatoztatni az itthon szerzett tudását, idegen állam szolgálatába helyezi tehetségét. Sőt, a fiatalok egy része azzal a szándékkal felvételezik az egyetemekre, hogy diplomásként rögtön külföldre menjen. Az állam bácsi pedig tehetetlenül tárja szét a kezét: mitevő lehetnék, hisz nálunk szabadság, demokrácia van. De! Vajon belegendolunk abba, hogy mi, tisztességes, becsületes, törvénytisztelő polgárok miért hozunk áldozatot gazdagabb államok érdekében, hogy még gazdagabbá tegyük őket? Hisz azért mondtunk le jövedelmünk egy részéről, hogy a fiataljaink minél műveltebbek legyenek, tanulhassanak, szakmát szerezzenek, és tudásukkal, tehetségükkel jobba tegyék a MI életünket. Tehát jogunkban van elvárni, hogy a tanulásukba fektetett pénzünket kamatoztul visszkapjuk. Vagyis mivel az állam kitanította őket, jogosan elvárja, hogy ott dolgozzák le (ily módon térítsék meg) az adósságukat, ahol a legnagyobb szükség van rájuk. Vagy térítsék meg egészében a rájuk költött összeget. 5 évig tanítottuk, tehát 5 évre szól a kötelezettség. Máris halom az ellenvetést, hogy akik tandíjat fizetnek, azokkal mi legyen? Hát a közigazdászok kiszámítják, hogy a tandíjak messzemenően nem fedezik egy diplomás vagy szakmunkás felkészítésének a költségeit. Hogy mit szól az EU? Ne üsse bele az orrát a mi belügyeinkbe! De írjunk ki akár népszavazást e kérdésben. Állítsuk meg Brüsszelt!

Summa summárum: egyesülve fordítsuk minden erőnket, akaratainkat, tehetségünket arra, hogy népünk végre magárataláljon, megtanulja elválasztani a hazugságot az igazságtól, és legyőzve az akadályokat nagygya tege Hazánkat...

**v. Kövér György,
Ungvár – Záhony**

„Mert kezdet nincs, csak folytatás van”

90 éve született Kovács Vilmos költő

A kárpátaljai magyar irodalom talán legismertebb képviselője 1927. június 5-én született Gát községben. Ebből az alkalomból a közelmúltban több rendezvényt is tartottak vidékünkön.

Megemlékezés Gáton...

Június 13-án Kovács Vilmos szülőfalujában került sor megemlékezésre a községi könyvtár és a KMKSZ helyi alapszervezetének szervezésében. A könyvtárban összegyűlt irodalombarátokat, Kovács Vilmos tisztelőit — közöttük Lokita Istvánt, Gát polgármesterét — Lőrinc Ágota pedagógus, a KMKSZ gáti alapszervezetének elnöke köszöntötte, aki méltatta a költő, író munkásságát. Mint mondta, Kovács Vilmos a XX. századi kárpátaljai magyar irodalom meghatározó alakja, hatása a régió irodalmi fejlődésére mindmáig érezhető.

Varga Éva, a Beregszászi Járási Központosított Könyvtárhálózat igazgatója röviden felidézte a kort, amelyben az irodalmár élt és alkotott.

Sin József, a járási tanács elnöke hangsúlyozta: mindig, minden időben szükség van olyan emberekre, akik vállalják közösségünk szolgálatát. Ilyen volt Kovács Vilmos is. Kitarása, elkötelezettsége számunkra is példaként kell hogy szolgáljon.

Ezután a költő nevét viselő helyi középiskola tanulóinak (felkészítőjük Lőrinc Ágota) a Kovács Vilmos verseiből összeállított zenés irodalmi műsorát hallhattuk, majd a református gyülekezet énekkara szolgált.

Kovács Vilmos életútját, munkásságát Mihalkó Mária, a községi könyvtár vezetője ismertette.

Pocsai Vince református lelkész hálát adott Istennek, amiért megajándékozta a községet és az egész kárpátaljai magyarságot egy ilyen tálentummal megáldott, különleges személyiséggel, aki, mint mondta, „világító szövetség a bűn sötétjében”.

Heé Gizella, a gáti művelődési ház nyugalmazott vezetője elszavalta a költő *Újra szülőfalumban* című versét.

Halász László, a járási művelődési és turisztikai osztály vezetője kiemelte: a felnövekvő nemzedék számára is fontos Kovács Vilmos verseinek és prózai műveinek

üzenete, a szülőföld és a haza szeretetére való buzdítás.

Dupka György, a Magyar Értelmisségi Kárpátaljai Közösségének elnöke úgy emlékezett vissza Kovács Vilmosra, mint rajongója, tanítványa, később könyveinek kiadója. Felidézte első találkozását a költővel, aminek hatására komolyabban kezdett foglalkozni az irodalommal. Beszélt a Forrás stúdióról, a kárpátaljai magyar irodalom megújítását zászlajára tűző műhelyről, amelynek Kovács Vilmos volt a mentora.

Ezután a költő örökségének folytatói, a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság (KVIT) jelen lévő tagjai kaptak szót. Csordás László beszélt a szervezet megalakulásáról, tevékenységéről. Marcsák Gergely megzenésített verseket adott elő gitárkísérettel. Shrek Tímea is megosztotta gondolatait a jelenlévőkkel. A rendezvény zárásaként a résztvevők megkoszorúzták a művelődési ház falán elhelyezett Kovács Vilmos-emléktáblát.

... az Európa–Magyar Házban

Június 16-án a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság (KVIT) és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) megemlékezést szervezett Kovács Vilmos születésének 90., halálának 40. évfordulója alkalmából. A rendezvénynek a beregszászi Európa–Magyar Ház adott otthont.

A vendégeket Shrek Tímea, a KVIT szervezője köszöntötte, majd Marcsák Gergely alelnök S. Benedek András *Leittuk Lenint* című megzenésített versével kedveskedett a jelenlévőknek.

Megtisztelte jelenlétével a rendezvényt és üdvözölte a résztvevőket Gara Katalin, Magyarország beregszászi külképviseletének konzul asszonya.

Csordás László, a KVIT elnöke Kovács Vilmos munkásságáról, a kárpátaljai magyar irodalomban betöltött szerepéről beszélt, Shrek Tímea pedig ismertette életrajzát. Közben a jelenlévők a kivittet archív felvételek segítségével is nyomon követhették a költő, író életének egyes állomásait.

Dupka György, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet igazgatója Kovács Vilmosmal kapcsolatos személyes emlékeit idézte fel.

Végezetül a KVIT-tagok egy-egy verse előadásával

Kovács Vilmos
(Gát, 1927. június 5. – Budapest, 1977. november 13.)

Aligha akad Kárpátalján olyan olvasó ember, akinek idegenül csengettene Kovács Vilmos neve. A hányatott sorsú költő, író Gát községben született. 1945-ben

érettségizett Munkácson a kereskedelmi szakközépiskolában. Ezt követően magántisztviselő, majd a beregszászi terménykiszárló vállalat könyvelője, egy évig szülőfaluja tanácsának titkára volt.

Az 1950-es évek második felétől a Kárpátontúli Területi Könyvkiadó magyar osztályának szerkesztője, később vezető szerkesztője Ungváron, 1958-tól 1971-ig az ungvári Kárpáti Kiadó magyar osztályának szerkesztője volt.

1977-ben már súlyos betegen Budapestre költözött, ott is halt meg még ugyanebben az évben.

Kovács Vilmost a kárpátaljai magyar líra egyik legfigyelemreméltóbb képviselőjének tartják. Irodalmi munkássága nem mondható terjedelmesnek, csupán néhány, 1957 és 1968 között megjelent vékonyka, igaz, tartalmában mégis súlyos verseskötet és a Kárpátalja-regénye, a *Holnap is élünk* az, ami fennmaradt utána.

Hazai és külföldi lapokban kifejtett munkássága ugyancsak ismert. Arra törekedett, hogy a sajátos történelmi helyzetbe került maroknyi közösség és az együtt élő népek sorsát megfogalmazó kárpátaljai magyar irodalom bekerüljön a nemzet szellemi vérkeringésébe.

adottak Kovács Vilmos emlékének, Marcsák Gergely pedig Kovács Vilmos *Verecke* című versének megzenésített változatát adta elő.

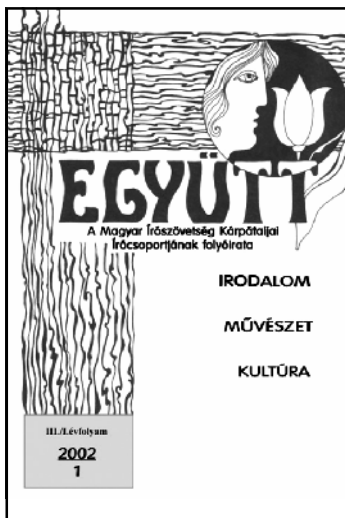
A rendezvény után a megemlékezők egy csoportja Gátra utazott, ahol elhelyezték a tisztelet koszorúit Kovács Vilmos emléktáblájánál.

Sz. J.

TIZENÖT ÉVES AZ EGYÜTT CÍMŰ FOLYÓIRAT

Az *Együtt* a Magyar Írószövetség Kárpátaljai Írócsoportjának irodalmi, művészeti, kulturális folyóirata. Felelős kiadója a Magyar Ertelmiségek Kárpátaljai Közössége. A 2002 májusától újraindított kiadvány jelenleg a kárpátaljai alkotók egyetlen fóruma. Terjedelme 100–110 oldal. Eleinte évi négy lapszámmal, 2012-től kéthavonta jelenik meg. A kiadvány összeállítását, a szövegek gondozását a szerkesztőbizottság végzi, amelynek jelenlegi elnöke Vári Fábrián László József Attila-díjas költő, folklórkutató, a Magyar Művészeti Akadémia (MMA) Irodalmi Tagozatának tagja. Munkáját aktívan segíti a korábbi (2002–2008) főszerkesztő, Nagy Zoltán Mihály József Attila-díjas író, az MMA tagja, valamint Füzesi Magda költő, aki szintén az MMA tagja. A szerkesztőbizottság tagjai elismert írók, költők, történészek: Csordás László, Bakos Kiss Károly, Zubánics László. A kiadvány védnöke és tanácsadója mások mellett Pomogáts Béla, Botlik József.

Március 24-én a Petőfi Irodalmi Múzeum színházában, az egykori Károlyi Palotában, az *Irodalmi lapok* című programsorozat keretében mutatkozott be Kárpátalja egyetlen magyar nyelvű irodalmi és kulturális folyóirata, az immár 15 éve megjelenő *Együtt*. Amikor Havas Judit sorozatszerkesztő, az est moderátora elmondta bevezető beszédét, a vendégek közül csak Vári Fábrián László, az *Együtt* jelenlegi főszerkesztője és Füzesi Magda költő voltak jelen, mivel Dupka György és Csordás László a határátlépés elhúzódása miatt később érkeztek meg. A József Attila-díjas költő az *Együtt* jogelődjének történetét ismertette.

Később Dupka György lapigazgató nem csupán a folyóirat újraindításáról beszélt, de szót ejtett az ukrainai magyar nyelvű könyvkiadás nehézségeiről is. Csordás László olvasószerkesztő, aki egyben a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság elnöke, a legfiatalabb kárpátaljai magyar írónemzedékről beszélt, külön kiemelve Marcsák Gergely és Shrek Timea munkásságát. Füzesi Magda, mint a folyóirat szerzője, saját élményeiről beszélt, majd verseiből olvasott fel, csakúgy, mint Vári Fábrián László.

Pomogáts Béla irodalomtörténész, a kárpátaljai magyar irodalom szakértője és nagy barátja, aki egyben az *Együtt* védnöke is, hangsúlyozta, hogy a folyóirat szerkesztősege és szerzői köre milyen nagyszerű és értékes munkát végeznek, a rengeteg nehézség és akadály dacára.

Külön meglepetésként jelen volt Györke László az Ős-Együtt egyik alapító-szerkesztője, aki értékes ajándékkal érkezett, ugyanis átadta Dupka Györgynek az 1966 és 1967 között megjelent lap egyik eredeti példányát.

Végezetül Havas Judit megköszönte a vendégeknek a részvételt, a közönségnek pedig a figyelmet, akik között számos irodalmár fogalt helyett: Madár János, Hanács Erzsébet, Szil-Vay Ingrid, Katzler Hilda, hogy csak néhány nevet említsek.

Lengyel János

Tizenöt éves az *Együtt* c. irodalmi-művészeti-kulturális folyóirat. Ebből az alkalomból április 20-án a beregszászi járási könyvtárban irodalmi rendezvényre került sor. Az olvasóteremben összegyűlt irodalombarátokat – köztük Erdei Péter beregszászi magyar konzult, valamint az *Együtt* alkotói gárdájának tagjait – a házigazdák nevében Mirnyuk Natália köszöntötte.

Vári Fábrián László, az *Együtt* szerkesztőbizottságának elnöke röviden ismertette a folyóirat történetét, létrejöttének körülményeit, megemlítve egykori és jelenlegi szerzőit, a Forrás Ifjúsági Irodalmi Stúdió, valamint a József Attila Alkotóközösség tagjait.

Megtudhattuk, hogy az *Együtt* című irodalmi folyóiratot ungvári egyetemisták hívták életre 1966-ban. Alapító főszerkesztője S. Benedek András volt, szerzői Balla Gyula, Fodor Géza, Zselicki József, Vári Fábrián László, Balogh Balázs, Ferenczi Tamás, Kecskés Béla, Györke László és mások. Írói, szerkesztői írógépben sokszorosították a szürke borítólapos füzetecskét, amelynek példányszáma kezdetben nem haladta meg a négyet-ötöt.

Az *Együtt* a Kárpátalján élő és alkotó, az innen elszármazott, de szülőföldjükhöz kötődő szak- és szépirodók, néprajzkutatók, helytörténészek stb. fóruma, amely nyitott az anyaországi és más elszakított országrészekben alkotó írók, költők művei, illetve a vidékünkön élő más népek, nemzetiségek irodalma iránt is. A folyóirat szerkesztői továbbra is fontos feladatnak tartják a fiatal tehetségek felkutatását, bemutatását. Eddig közel 20 új tehetséget fedezett fel, többségük azóta rendszeresen publikál a folyóiratban, egyesek már önálló kötetekkel is rendelkeznek.

A folyóirat egyik feladata, hogy ízelítőt nyújtson az érdeklődőknek a társművészetek terméséből is; ezt a célt szolgálják a képzőművészek alkotásai, amelyek a lapszámokat illusztrálják, valamint a megzenésített versek rovata.

A Kárpát-medencében sokan szakmai elismeréssel értékelik és becsülik az *Együtt* következetes irodalom- és művészetszervező tevékenységét.

Vári Fábrián László meg is mutatta a jelenlévőknek a folyóirat első lapszámainak megmaradt példányait, amelyek egy a későbbiekben létrehozandó múzeum anyagát képezik majd.

A folyóirat egyre népszerűbb lett, bővült a szerzői köre, és az olvasók tábora is növekedett, alig fél év után már 150–200 példányra volt igény. Az ifjú alkotók felolvasóesteket rendeztek a diákkörökben, az iskolai diákkörökben. Az alig tucatnyi főt számláló baráti kör hamarosan mozgalommá szélesedett, s ezt már nem nézte jó szemmel az akkori hatalom. 1967 nyarán az egyetemi pártbizottság betiltotta a folyóiratot. 1967 őszén a fiatalok megalakították a Forrás Ifjúsági Irodalmi Stúdiót, amelynek mentora Kovács Vilmos volt. 1971 nyarán ennek működését is betiltották. A helyette létrehozott József Attila Alkotóközösség az 1990-es évek elejéig működött, s közben felnőtt egy írógárda, amelynek tagjai közül sokan ma is alkotnak.

Irodalmi fóruma viszont hosszú ideig nem volt a kárpátaljai magyarság-

ig nem volt a kárpátaljai magyarság-

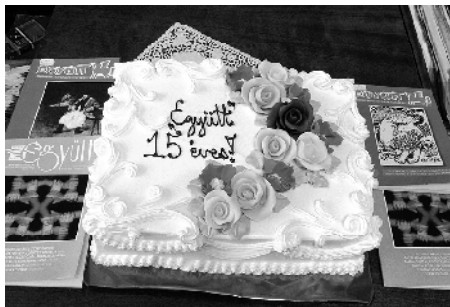

TIZENÖT ÉVES AZ EGYÜTT CÍMŰ FOLYÓIRAT

■ nak, míg nem 1989-ben Balla D. Károly megalapította a *Hatodik Síp* c. folyóiratot, amely 1998-ig jelent meg negyedévente. Ezt több folyóirat-alapítási kísérlet (*Pánsíp*, *Véletlen Balett*, *Kárpátaljai Minerva*) követte, ezek azonban mind rövid életűek voltak. Így a kárpátaljai magyar írók fórum nélkül maradtak. 2002 elején Nagy Zoltán Mihály, Dupka György és Vári FABIÁN László felvetették az Együtt újraindításának ötletét, amelyet a Kárpátaljai Magyar Írócsoporthoz tagjai, valamint más írók, költők is lelkesen támogattak. Az új Együtt Nagy Zoltán Mihály főszerkesztése alatt még az év tavaszán útjára indult.

Dupka György, a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösségének (MÉKK) elnöke, az Együtt lapigazgatója a kárpátaljai magyar lap- és könyvkiadás nehézségeiről beszélt. Elmondta, hogy a folyóirat az ukrán állam részéről semmilyen támogatásban nem részesül, kizárólag anyaországi pályázatokon megítélt támogatásokból tartja fenn magát. A szerkesztőbizottság döntése értelmében a lapot nem árusítják, hanem adományként folyamatosan eljuttatják a kárpátaljai magyar intézményeknek, könyvtáraknak, a szerzők és az érdeklődők térítésmentesen megkapják. A folyóirat lapszámainak elektronikus változata olvasható, tartalma letölthető a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (www.kmmi.org.ua) vagy az Országos Széchényi Könyvtár Elektronikus Periodika Archivuma (epa.oszk.hu) honlapjáról.

Ezután a jelen lévő szerzők – Csordás László olvasószerkesztő, Lőrincz P. Gabriella, Shrek Tímea, Kovács Eleonóra, Csornij Dávid, Bartha Gusztáv – mutatkoztak be a közönségnek, és olvastak fel írásaikból.

Az érdeklődőknek alkalmuk nyílt kérdéseket feltenni az irodalmároknak, megszólítani gondolataikat a jelenlévőkkel. Éltek is a lehetőséggel, gratuláltak a szerzőknek, szerkesztőknek a folyóiratban megjelenő színvonalas, változatos olvasnivalóhoz.

Végül az alkotók Dupka Györggyel az élen felszólították a születésnap tortát, amiből mindenki kapott egy szeletet. A találkozó kötetlen beszélgetéssel ért véget.

Szemere Judit

Csordás László

1988. április 19-én született Kárpátalján, Eszenyben. A helyi középiskola elvégzése után az Ungvári Nemzeti Egyetem magyar nyelv és irodalom szakán 2010-ben szerzett MA-típusú diplomát. 2016-ig a Debreceni Egyetem Irodalomtudományok Doktori Iskola *Magyar és összehasonlító irodalom* alprogramjának hallgatója, jelenleg disszertációján dolgozik. Emellett az *Együtt* című folyóirat olvasószerkesztője, tagja a József Attila Körnek (JAK) és a Fiaatal Írók Szövetségének (FISZ). 2014-től a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság (KVIT) elnöke és a kvit.hu egyik szerkesztője.

2009 óta publikál. Írásai többek között az *Alföld*, a *Hitel*, a *Kortárs*, a *Prae.hu*, a *Magyar Napló*, a *Kulter.hu*, a *Szépirodalmi Figyelő*, az *Együtt* és az *Újnavutilus* hasábjain jelentek meg.

Önálló kötete *A szétszóródás árnyékában* címmel jelent meg az Intermix Kiadó gondozásában 2014-ben.

Díjak, ösztöndíjak: Együtt Nívódíj (2011), Magyar Állami PhD-ösztöndíj (2011–2014), Campus Hungary féléves részképzés ösztöndíj (2013), Schöppflin Aladár alkotói ösztöndíj (2014).

Csordás László

Elrabolt évek

(A kényszermunkatáborok világa női nézőpontból, két kárpátaljai emlékirat alapján)*

Mivel is indíthatná méltóbb módon az előadó gondolatmenetet ezen a tematikus gulág-konferencián, ha nem a közelmúltban elhunyt nagy orosz krónikás egyik megjegyzésével? „Minél több év múlik el anélkül, hogy íránk ezekről a dolgokról, annál nehezebb lesz összegyűjteni az életben maradtak elszórt tanúságait” – írja monumentális alkotásában, *A Gulág szigetcsoporthoz* Alekszandr Szolzsenyicin. Aki ismeri a könyvet, tudja, hogy a szerző nemcsak saját tapasztalatait gyűjtötte egybe a lapokon, hanem a legkülönfélébb dokumentumok, a vele együtt raboskodók, a szemtanúk elmondásai, elbeszélései, történetei alapján állította össze ezt a kivételes alkotást, amit leggyakrabban dokumentumregényként emlegetnek. Sajnálatos, hogy nálunk, Kárpátalján nem született ehhez hasonló roppant nagyságú összefoglaló kötet, szintézisteremtő műalkotás a témában. Ha valaki az elhurcolások vagy a kényszermunkatáborok tapasztalatait szeretné megérteni ebben a régióban az áldozatok nézőpontjából, több kötetet is kézbe kell vennie, hogy a szétszórt anyagban valamiképpen tájékozódni tudjon. Eppen ezért konferenciánkra tekintettel így igazítanám helyzetünkhöz Szolzsenyicin idézett gondolatát: minél több év telik el anélkül, hogy ezekről a dolgokról beszéljünk, annál nehezebb lesz áttekinteni a kulturális emlékezetben egyre inkább elhalványuló egyéni sorsmetszeteket, traumatikus tapasztalatokat, személyes szenvedéstörténeteket. Azok a szemtanúk, akik saját bőrükön tapasztalták a kínzásokat, ártatlanokként szembesültek a vallatósorba válogatott módszereivel vagy a börtönök hidegségével és csöndjével, amit időnként egy-egy lábakon átszaladó patkány

zaja vert fel, és ezekről beszélhetnének nekünk, már nagyon kevesen vannak, évről évre kevesebben. Mivel egyre kisebb az esélye annak, hogy a még életben maradtak tanúságait összegyűjtsük, ezért arra kell helyezni a hangsúlyt, hogy a már megírt és közzétett vallomások, interjúkat, memoárokat újraolvassuk, értelmezzük és beszéljünk róluk. Ez a mi felelősségünk, az utódoké, az áldozatok gyermekeié, unokáié és dédunokáié, illetve azoké, akiknek fontos, hogy minél árnyaltabb képet kapjunk erről a vesztéres korszakról. En ezúttal két emlékiratot olvastam újra: Mandrik Erzsébet *A pokol bugyaiban* és Mészáros Sándorné *Elrabolt éveim a GULAGON* című kötetét, amelyekben azon túl, hogy a kényszermunkatáborok tapasztalatait közvetítik visszatételező perspektívából, közös az is, hogy sajátos női nézőpontból vannak megírva.

Hogy miért nem közvetlenebb, jelen idejű tapasztalatként írták meg szenvedéstörténeteiket, más műfajban, mondjuk naplóban, arra Mandrik Erzsébet tér ki részletesebben: „A lágerben megpróbáltam feljegyzéseket készíteni. Találtam hozzá csomagolópapírt és egy tintaceruzát. Írtam verseket, rögzítettem a napi eseményeket, aztán rejtettem az írást, amíg a papír el nem rongyolódott, olvashatatlanná nem vált. Amúgy sem maradhatott volna meg semmiféle feljegyzés azokról az időkről: amint új lágerbe vittek, holmijainkat rögtön átkutatták, minden ilyesmit elszedtek tőlünk.” Így tehát az emlékiró nem hagyatkozhatott feljegyzésekre, olyan írásos nyomokra, amelyek pontosan megőrizhették, illetve később felelevenítették volna a lágerben töltött éveket, hanem mindenben saját emlékezetére kellett bízni magát. ■

Csordás László

Elrabolt évek

■ Miközben mind a Mandrik Erzsébet, mind a Mészáros Sándorné által írt emlékirat mutat hasonlóságokat (példának okáért a letartóztatás, a börtön, a tárgyalás, a büntetés, a kényszermunka vagy a hazatérés történeté alakításában), hiszen ugyanannak a rendszernek a logikája alakította ilyené ezeket a sorsokat, addig jelentős eltérések is tetten érhetők a visszaemlékezések szerkezetében.

Mandrik Erzsébet fejezetekre osztja, és a gyermekkortól építi fel memoárját egészen a hazatérésig, illetve a család további sanyarú életének bemutatásáig. A második, a *Tragédia* című fejezetben értesülünk arról, miért és hogyan lett áldozat. Tizenötödik születésnapja előtt két nappal egy határőrtiszt tűnt fel a Mandrik-birtokon, pálinkát követelve. Az ittas tiszt kettesben maradt a fiatal lánnyal, akit letepert és megerőszkolt. Akiabálásra az udvarról a házba visszatérő apa ökölrel olyan erőteljesen ütötte meg a tisztet, hogy az holtan rogyott össze. Éjfél után számmal a Tiszához vitték az élettelen testet, majd az apa nekiment „a román határnak”. Kétten maradtak mindössze ott, Mandrik Erzsébet, a megerőszkolt fiatal lány, és az öcs. A visszaemlékezés tanúsága szerint itt kezdődik Mandrik Erzsébet szenvedéseinek sorozata.

Mészáros Sándorné memoárja nem ennyire tagolt, inkább egyetlen hosszú folyamatosan elbeszélésben meséli el élettörténetének ezt a meghatározó szakaszát. Férje, a főerdőmérnök letartóztatásával indít (1945. június 2.), hogy aztán rátérhessen a saját környezetében tapasztalt furcsaságokra, amelyek a szovjetrendszert jellemezték. „Egy alkalommal, újságolvasás közben arról értesültem, hogy a szovjet cukorgyárak 200%-kal teljesítették túl az előírt terveket, mire megjegyeztem, hogy hozhatnának belőle Ungvárra is, mert a gyermekek már nagyon kiéheztek az édességre, az üzletekben pedig nem lehetett kapni. Akkor nem is sejtettem, hogy e kijelentésem fordul meg életem további sora. Gyanútlanul azt is megjegyeztem, hogy évezredek történelmünk egész folyamán talán még nem is volt példa arra, hogy ennyi ártatlan embert bebörtönözzenek... Akkor még nem tudtam, hogy bíráló szavaim L. Marija Timofejevna [az egyik kollégája, biológianár és „front-harcos” – Cs. L.] révén azonnal a mindenkiket számon tartó KGB tudomására jutottak.”

Látható, hogy a két emlékirat teljesen eltérő sorshelyzetből indul ki. A tizenéves viski parasztlányt egészen másért idézik be a kihallgatásra, mint a felnőtt, öntudatos helyi értelmiségit. Történeteik azonban, ahogy a rendszer mókuskerekébe kerül a két nő, egyre több hasonlóságot mutatnak. Mindkettejükhez az éj leple alatt jöttek el azok, akik a vallatószozára vitték őket. Mészáros Sándornéért két KGB-s tiszt, Mandrik Erzsébetért határőrök érkeztek egy

tiszt vezetésével. Jellemző az is, hogy kolt vádák alapján ítélték el őket. Mészáros Sándornéval a kihallgatás során egy jegyzőkönyvet írtak alá, amely szerint bírálta a szovjetrendszert. Emellé még egy fiktív jegyzőkönyvet sógora lányával is aláírtak, amely arról szólt, hogy a későbbi áldozat előszeretettel kritizálta a kolhozot, dicsérte Amerikát, rendszeresen elítélő megjegyzéseket tett a szovjetrendszerre. Hosszú huzavona után – a bírósági tárgyalás elnöke ugyanis elégtelennek tartotta a vádakat – a negyedik tárgyaláson, amely jellemzően Mészáros Sándorné és ügyvédje nélkül zajlott, az ún. „Titkos hármast” bíróság tagjai hat évi kényszermunkára, és három évi utólagos szabadságvesztésre ítélték.

Mandrik Erzsébetet és öcsét közel négy hónapig tartották a huszti fogdában. Hogy milyenek voltak a körülmények, arról ez a rövid részlet is tanúskodik: „Naponta egyszer kiengedtek vécére, ilyenkor öcsém fagyos krumplihéjat, rothadt krumplit kapdosott össze a szemétdombon. Rágcsáltuk, akár a finom almát, mert állandóan szomjásak voltunk. Időérzékemet elvesztettem, már nem tudtam, hány napja vagyok bent, milyen nap van stb.” A tárgyalás orosz nyelven folyt, és mivel Böske – a faluban mindenki csak így nevezte a fiatal lányt – nem bírta ezt a nyelvet, csak évek múltán tudta meg, hogy az USZSZK Büntetőkönyvének 54. paragrafusa szerint állam- és népiellenes tevékenységért ítélték el öt évi szigorított börtönre, öt évi kényszermunkára és életfogytiglani száműzetésre.

A podkamenszki lágerbe került, ahol azt látta, hogy „a rabok keze-lába feldagadt, éppúgy szédelegtek az udvaron, mint az őszi legyek. És ugyanúgy hullottak is”. Nemsokára kiűtött a tifusz, és a napi 10-15 halott volt az átlag. A kór a fertőzött víztől eredt, mivel a láger helyiségéül szolgáló egykori kolostor kútjába a háború alatt „még a bebalzsamozott apácák tetemét is” beledobálták. Ehhez hasonló elhalálózást Mészáros Sándorné is megfigyelt. Az egyik lágerről írja: „Nem telt itt el úgy nap, hogy meg ne halt volna valaki, vagy végelgyengülésben ne szállították volna kórházba. Itt ugyanis újból fokozott ütemben folyt az erdőirtás, amely a nagy hófúvások és a hideg miatt nagyon megviselte a nőket.”

A nők rendszerint elkülönítve, külön barakkokban laktak, a férfiakkal csak létszámenőrzésekkor találkoztak. Böske a konyha után a hadifogolykórházba került, aminnek lengyel származású főorvosa volt. Arokszenyéért cserébe azonban nagy árat kellett fizetnie – vagy ahogy az orvos fogalmazott: „valamit valamiért” –, hiszen azért, mert a főorvos segített a magyar foglyokon, Böskének kedvesnek kellett lennie hozzá. Ennek meg is lett az eredménye, nemsokára teherbe esett a lány. Ezt követően áthelyezték egy Lemberg környéki női lágerbe, ahol megszülette Sándor nevű fiát. Innen egy év után vették tovább (a gyerekkel együtt marhavagonba pakolva) Vorkuta megyébe, ahol a kisfiút

elszakították az anyától. Mészáros Sándorné szintén megemlíti visszaemlékezésében, hogy volt olyan láger, ahová a kemény munka miatt férfi rabokat is átengedtek. Ennek az lett az eredménye, hogy sok nő áldott állapotba került. „Tudok azonban nem egy esetről – írja –, ahol a világra hozott csecsemőt belefojtották a pócegdörbe vagy a közeli csatornába.”

Mandrik Erzsébet végül Szibériába, egy női lágerbe került, ahol fairtást kellett végeznie. Az örökösztüntelenül éreztek a rabokkal, hogy a munkán kívül semmihez sincs joguk. Négy szabadnapot kaptak évente (az állami ünnepeken és újévkor), más napokon, még vasárnap is, dolgozniuk kellett. „Szibéria igen nagy, sok benne a léger, s hogy hányat jártam meg azok közül, csak Isten a megmondhatója” – írja Mandrik Erzsébet. Az utolsó láger, amiben volt, Vorkutától körülbelül ezer kilométerre helyezkedett el. Aztán következett a száműzetés, hogy a büntetést letöltve végre hazakerülhessen Kárpátaljára.

Mészáros Sándorné is arról számol be, hogy lágerről lágerre vetődött, mindig más munkát kellett végeznie az erdőirtástól a mélyfűrészi expedíciókon át a pékműhelybeli munkáig. Ami jellemző még nála – és erről Mandrik Erzsébetnél nem igazán találunk példát –, hogy többször próbálták beszervezni besúgónak, könnyebb munkáért és több ételért cserébe. Viszont mindig ellenállt ennek a kísérletnek, még annak tudatában is, hogy (legalábbis maguk között ez a szóbeszéd járta) a rabok ötven százalékára besúgó volt.

Bár egy kisebb régióról, Kárpátaljáról hurcolták el mindkét áldozatot, valószínűleg sohasem ismerték egymást. Valami viszont összekötötte őket: a közös sorshelyzet, a szenvedéstörténetek, lágertapasztalatok egy embertelen rendszerben. Elrabolt éveikért, szenvedéseikért semmi sem kárpótolhatta őket. Azok a tapasztalatok azonban, amiket átéltek, és végül a 90-es években, már a rendszerváltás után papírra vetettek, nem szabad, hogy feledésbe merüljenek. Eppen ezért kellene újra kiadni az emlékiratokat, interjúkat, beszámolókat egyetlen sorozatban összegyűjtve, lehetőleg az interneten is elérhetővé téve, hogy a fiatalabb generációk, akik már nem egy elnyomó rendszerben születtek, tudomást szerezhessenek a 20. század egyik legnagyobb népiértelmezéséről, illetve a gulág világáról. Jól tudom, hogy egy szűkös időkeretek között mozgó konferencián a rövid előadás műfaja aligha lehet alkalmas arra, hogy a kellő mélységben bemutassam ezt a két emlékiratot, érzékeltessem az árnyalatokat. Nem is ez volt a célom. Inkább abban bízom, hogy a kiemelt idézetekkel sikerül ráirányítani a figyelmet ezekre a szövegekre, és a közeljövőben többféle megközelítés, elemzés láthat majd napvilágot.

* Elhangzott Makkosjánosiban, a 2016. november 18-án megrendezett *A Kárpát-medencéből elhurcolt magyar és német foglyok nyomában* elnevezésű konferencián.

(A vonatkozó szakirodalmi forrásokat és lábjegyzeteket terjedelmi okok miatt nem közöljük.)

KVIT-hírek

* Március 11-én megtartotta műhelymunkáját a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság (KVIT). Atalálkozó első fele a prózavers születéséről és a műfaj sajátosságairól szólt, majd beszélgetés következett, amelyet Nagy Tamás moderált.

* Április 5. Az Európa–Magyar Ház adott otthont a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) és a KVIT közös szervezésében lezajlott ünnepi rendezvénynek. Az ünnepségen felszólalt Dupka György, az *Együtt* című kárpátaljai irodalmi lap felelős kiadója, az Intermix Kiadó igazgatója, Pomogáts Béla irodalomtörténész,

Móritz László, az Anyanyelvi Konferencia alelnöke, Csordás László, az *Együtt* olvasószerkesztője, a KVIT elnöke, Varga Melinda költő, az *Irodalmi Jelen* című folyóirat versrovatának szerkesztője, Farkas Wellmann Endre József Attila-díjas költő, az Előretolt Helyőrség Íróakadémia oktatója, Lőrincz P. Gabriella, költő. Utóbbiakat követve felolvastak műveikből a KVIT tagjai is. Az ünnepség zárásaként sor került Szekéry Zsuzsanna Budapestről érkezett fiatal képzőművész kiállításának megnyitójára.

* Április 6-án, a Fiala Írók Szövetsége (FISZ) és a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság (KVIT) együttműködésének eredményeként az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézetébe frissen átkerestelt magyar kara látta vendégül Korpa Tamás költőt, szerkesztőt, irodalomkritikust, a FISZ társelnökét. Ez a találkozó volt a *Részek és párbeszéd* című beszélgetéssorozat első állomása, melynek során Csordás László kérdezte a vendéget munkásságáról, illetve arról, milyen a párbeszéd és van-e átjárhatóság a részek között az irodalomban.

* Április 10-én Záhonyban mutatkozott be a KVIT. Négy tagunk, Shrek Tímea, Varga Nikolett, Csordás László és Marcsák Gergely jó hangulatú író-olvasó találkozót tartott a Záhonyi Kandó Kálmán Közlekedési Szakiskola és Gimnázium, a Záhonyi Árpád Vezér Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, valamint a Záhonyi Könyvtár falai között.

* Tizenöt éves az *Együtt* c. irodalmi-művészeti-kulturális folyóirat. Ebből az alkalomból április 20-án a beregszászi járási könyvtárban irodalmi rendezvényre került sor. Az olvasóteremben összegyűlt irodalombarátokat – köztük Erdei Péter beregszászi magyar konzult, valamint az *Együtt* alkotói gárdájának tagjait – a házigazdák nevében Mironyuk Natália köszöntötte. Bemutakoztak a közönségnek, és felolvastak írásaikból a KVIT jelen lévő tagjai is.

* Május 20-án tartotta soros műhelymunkáját a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság. A találkozó első felében, melyet Kovács Eleonóra moderált, Szvoren Edina *Igy élünk* c. szövegéről volt szó.

* Május 22-én Zelei Dávid irodalomkritikussal, a Horizontok, a FISZ és a Jelenkor Világirodalmi Sorozatának szerkesztőjével és Tinkó Máté költő, kritikus, a FÉLonline.hu prózarovatának szerkesztőjével tartotta meg a beszélgetéssorozat második részét Csordás László, a KVIT elnöke.

* Május 25. A Magyar Írószövetség és a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság közös rendezvénysorozatát indított, amelynek célja a kárpátaljai fiatal magyar alkotók bemutatása volt. A Magyar Írószövetség dísztermében Csordás László, Marcsák Gergely, Kovács Eleonóra és Varga Nikolett mutatkozott be.

Csornyij Dávid

Túl sok a „ha”

Ha nem ismertelek volna
meg egy reménytelen telen,
nem vésnék ráncokat az arcodra.

Ha nem köszöntött volna
be a hóbertos december,
nem kötnék jégvirágokat csokorba.

Ha nem lettük volna
titkos menedéke egymásnak,
lelkem most kerubokkal játszadozna.

Születés – kötődés – szenvedés – konyhakés.

Ha bánatunk útra kel,
elveszti értelmét a létege,
időbe dermed, megtelíti a tavakat.

Ha nem szeretted volna ennyire,
belenézhetnék a szemedbe,
szomorkodom, csukva van. Így marad.

Ha megélted volna az újévet,
ha nem öltelek volna meg,
ha nem lenne túl sok a ha...

Kertész Dávid

Kereszteslovagok

Öt éve nem volt fehér karácsonyunk. Fogadok, ha otthon lennék, ma sem havazott volna. Nem vagyok otthon. Fél éve vagyok itt. Most megint járőrözünk. Gyalog, benzinre nincs pénz. Golyóálló mellényre nincs pénz. Lőszerre is alig. Megmondták, spóroljunk, csak akkor lövünk, ha biztos a célpont. Akkor lövünk, de akkor már általában késő. Ezek a kurvák visszalönnnek. Ott fekszik Vászja például, mellette két holló, akik éppen a szeméből zabálnak. Ma is feküdhettek a helyén. Vagy ott vannak az aknák, teszem azt. Rálépsz, és a tisztved azt siratja, hogy veled robbant a puskád, amit egy lembergi kőlyöknék még egész nyugodtan kiadhattak volna.

Itt mindenki utál minket. Utálnak a mieink, mert magyarok vagyunk, utálnak a muszkák, mert banderisztyik vagyunk. Alibabák – a csecsenek – egészen mások. Őket is mindenki utálja, de ők is utálnak mindenkit.

Otthon van egy asszony, meg két gyerek. Azt hiszem, már nem igazán várnak. Ezt abból tudom, hogy fél éve vagyok itt, az asszony meg két hónapos terhes. Sanyi írta facebookon. Nem válaszoltam.

Az asszonynak írtam. Láttam.

Most még mindig járőrözünk. A hajnali járat nem tért vissza, és mi kint járőrözünk. Valahol a saját sírjukat ásatják velük.

Mielőtt idejöttem, soha nem imádkoztam. Talán ideje elkezdni. Legalább benne leszek az öt óras hírekben az Ictv-n.

Kovács Vilmos
Irodalmi Társaság

Honlap:
www.kvit.hu

Kárpátaljai fiatal irodalmárok a Magyar Írószövetségben

Rész-e még? címmel indult új sorozat a Magyar Írószövetség és a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság közös rendezésében, amelynek célja a fiatal kárpátaljai magyar alkotók bemutatása az anyaországban. Az első találkozót 2017. május 25-én tartották a Magyar Írószövetség székházának dísztermében. Ezúttal Csordás László, Marcsák Gergely, Kovács Eleonóra és Varga Nikolett voltak a vendégek. A rendezvényt Szentmártoni János, a Magyar Írószövetség elnöke nyitotta meg. Elmondta, hogy ő és a szövetség teljes mértékben támogatja Csordás László kezdeményezését, és a most induló sorozat remélhetőleg több évig fog tartani. Az est moderátora Csordás László, a KVVIT elnöke, bevezetésül ismertette, mi készítette arra, hogy létrehozza ezt a sorozatot. Szót ejtett Bakos Kiss Károly költészetéről, kiemelkedő munkásságáról, amivel teljesen új szint hozott a Kárpátalján művelt magyar irodalom életébe. Nem véletlen, hogy a programsorozat címét is a költő egyik verséből kölcsönözte.

Marcsák Gergely, aki nemcsak ír, de zenét is szerez, Bakos Kiss Károly *Utlevél* című versét adta elő, amit ő zenésített meg. Az est folyamán Csordás László kérdéseket tett fel a vendégeknek. Marcsák Gergely elmondta, mit jelent neki a határátlépés, mit érez, amikor Magyarországra érkezik, mik a különbségek és a hasonlóságok. Kovács Eleonóra a példaképeiről beszélt. Varga Nikolett a tanári munkájáról számolt be, ahol többségében ukrán anyanyelvű gyerekeket tanít egy magyar tannyelvű iskolában.

Szó esett még a kárpátaljiság mibenlétéről, a kárpátaljai magyar irodalom fogalmáról, az összmagyar irodalomban betöltött szerepéről. A vendégek egyetértettek abban, hogy a kárpátaljai magyar

irodalom igenis létezik és fejlődik, bár hatalmas a lemaradása. Abban is egyetértettek, hogy kevesen ismerik Kárpátalja irodalmárait, s nem csupán Magyarországon, de Kárpátalján is hasonló a helyzet.

Miután a szerzők felolvastak a műveikből, az est zárásaként Szentmártoni János abbéli óhájának adott hangot, hogy a programsorozat égisze alatt minél több kárpátaljai irodalmár mutakozhasson be a Magyar Írószövetségben.

L. J.

VARGA
NIKOLETT

MARCSÁK
GERGELY

KOVÁCS
ELEONÓRA

CSORDÁS
LÁSZLÓ

Portyázás a Felvidéken

Amikor a tervem, miszerint előadás körütra indulok a Kárpát-medencében, különös tekintettel az elszakított részekre, a megvalósulás stádiumába lépett, egyértelmű volt, hogy a Felvidéken kezdem. A szlovákiai és a kárpátaljai magyarság nem csupán a Magyar Királyság, de a megboldogult Csehszlovákia keretében is közös sorsot élt át. Napjainkban pedig hasonló csapásokat kénytelen elviselni: fokozódó nacionalizmus, az anyanyelvi oktatás, az anyanyelv használatának korlátozása, a kettős állampolgárság üldözése, jogfosztottság a szülőföldön. No, meg az sem elhanyagolható tényező, hogy Oros László barátom közbenjárása révén Felsőszeliből érkezett az első meghívás.

Április 21-én tehát másodmagammal útra keltem. Nem is volt különösebb gond, csak az érsekújvári (amit manapság Novy Zámkinak csúfolnak) vasútállomáson nem akarták érteni a szlovák kalauzok, amikor a galántai vonatot kerestük. Pedig nem is magyarul kérdeztem: ha én nagy vonalokban megértettem a szlovák párbeszédűket, nem hiszem, hogy ők nem értették meg az én oroszomat. Ennek ellenére szerencsésen megérkeztünk Felsőszelibe.

A község Mátyusföldön, a Galántai járásban található. Lakosságának többsége ma is magyar, a 2011-es népszámláláskor a 3220 lakosból 1953 vallotta magát magyar-nak, 1165 pedig szlováknak. Akorábban abszolút többségű magyar községre a II. világháborút követően 1947. január 23-án csapott le a Beneš-dekrétumok bosszúálló anygala, elkezdődött a magyar lakosság Csehországba történő deportálása, amely összesen 240 családot, 1013 személyt érintett. A szerencsétlenek hátramaradt

házaiba Rózsahegy környéki szlovák telepések költöztek be, a deportáltak többsége csak 1949-ben térhetett vissza szülőfalujába. A község történelmének másik tragédiája 1947. április 27-én, a Magyarországra indított első transzporttal vette kezdetét. A több hónapig tartó kitelepítések folyamán a község 1321 magyar lakosát, azaz 310 családot toloncolták ki a trianoni Magyarországot területe. Helyükre az áttelepülést önként vállaló magyarországi szlovákok érkeztek, elsősorban Tóthkomszós és Békéscsaba környékéről.

Mielőtt elindultam, természetesen alaposan tanulmányoztam Felsőszelii történetét, földrajzát, megjegyzem, van saját honlapjuk is. Csendes, rendezett település, takaros házakkal, rendben tartott parkokkal, pezsgő kulturális élettel. Itt él a már említett Oros László barátom, nyugalmazott alezredes, aki majd 40 éves gyűjtőmunkával, időt és pénzt nem sajnálva létrehozott egy magánkönyvtárat és -múzeumot, aminek a Bibliotheca Pro Patria nevet adta. Oros Lászlóval Nagy Zoltán Mihály József Attila-díjas író révén ismerkedtünk meg a tíz évvel ezelőtti Budapesti Ünnepi Könyvhé-

ten. Az ő és a község önkormányzatának meghívására érkeztem a felvidéki községbe, ahol 18 órai kezdettel a kultúrházban *Itt ezer évig nem volt semmi* címmel megtartottam az előadásomat a kárpátaljai magyarság helyzetéről, jogainak fokozódó korlátozásáról. A rendezvényt Végh Piroska, a község kulturális osztályának vezetője nyitotta meg, ahol is üdvözölt engem és Katzler Hilda költőt, aki elkísért és az előadást színesítve előadta néhány, Kárpátaljával, a kisebbségi léttel foglalkozó versemet.

Előadásom során, a rövid történelmi áttekintést követően rátértem szülőföldem jelenére, kitérve az ukrainai polgárháborúra, az Ukrajnát sújtó gazdasági nehézségekre, az országban tapasztalható fokozódó magyarellenességre, a kettős állampolgárság kérdésére, és a nyelvtörvényre. Miután ismertettem az ukrainai helyzetet, az est beszélgetős jellegét öltött. A közönség sorából kérdéseket tettek fel, de én is visszakerdeztem a felvidéki magyarságot érintő témákban. Szomorúan emlékeztem vissza az erőszakos kitelepítésekre, a nyelvtörvény kapcsán szinte mindenkinek volt hozzáfűzni valója, de olyan kérdést is kaptam, ami a határon túli magyarok budapesti, az anyaországi megítélését érintette. Egyórára terveztem az előadást, de a közönség aktivitásának köszönhetően ezt az időkeretet alaposan túlléptük. Az est végén a község Végh Piroska révén ajándékosmaggal kedveskedett nekem és fellépő társamnak, Katzler Hildának.

Másnap Oros László vezetésével bejártuk a falu nevezetességeit, és megnézhettük magángyűjteményét is. Élmenydús, felejthetetlen két napot tölthettem, tölthetünk el Felsőszeliben.

Lengyel János

Ötven perc a hazaszeretetről, a magyarságról

Az 1956-os Emlékbizottság támogatásával Magyarország Beregszászi Konzulátusa és a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház közös produkciójaként nemrég indult útjára a „szél el ne hordja, eső el ne mossa...” című előadássorozat a hazaszeretetről, a magyarságról.

A részletekkel kapcsolatban Szalipszki Endre beregszászi főkonzul elmondta, az 1956-os forradalom 60. évfordulóját használták fel arra, hogy a külképviselet a magyar társulattal együttműködési megállapodást kössön egy rendhagyó történelem- és irodalomóra megtartására.

– Gál Natália, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház színművésze vállalta, hogy összeállítja a műsort, és Balogh Mariannával, a Rákóczi-főiskola színjátszó szakkörének tagjával együtt tucatnyi helyszínen, középiskolákban, liceumokban, az Ungvári Nemzeti Egyetemen mutatják be ezt a sok új ismeretet adó, érzelmekkel telített előadást. Én a Nagyberegi Középiskolában néztem végig az előadást, ami nagy élményt jelentett számomra. Öröm volt nézni, ahogyan a diákokat megérintette. Úgy vélem, sokuk tudatában van, hogy nagyszülei, dédszülei is megszenvedték a Gulágot, a „málenkij robotot” – mondta a főkonzul. Hozzátette: a fiatalok számára manapság más megközelítés kell, mint egy beszéd, egy évfordulós megemlékezés. És ez a sokszínű műsor, amit Gál Natália és Balogh Marianna állított össze, mindenképpen sikeres vállalkozásnak tekinthető. Az is örömteli, hogy a beregszászi konzulátus részese lehetett ennek a projektnek, és a külügyminisztériumi támogatás révén vállalhatta a közreműködést.

Gál Natáliától megtudhattuk, hogy a munkát ez év februárjában kezdték, s már Kárpátalja számos tanintézményében felléptek a hazaszeretetről, az itt maradásról és a magyarságról szóló új műsorral. Az is eszünbe jutott, hogy nemcsak iskolákban kellene bemutatni, hanem olyan embereknek, akik szeretnének hallani a kárpátaljaiak sorsáról, akik szeretnék felidézni az itt élők múltját, fájdalmát.

– Amikor megkerestek a konzulátustól, és felajánlották a lehetőséget, sokat gondolkodtam, mi is legyen az, amit belesűrítünk ötven percbe – mesélte a előadás összeállításáról Gál Natália. – Először az jutott eszembe, hogy a megszokott verseket, dalokat adjuk majd elő, ám később rájöttem, hogy ez kevés... Kárpátalján több

olyan történész és irodalmár van, akik összefoglalták a Gulágról visszatért elhurcoltak vallomásait. Én a Molnár D. Erzsébet Gulágkutató, történész és a Dupka György által összegyűjtött anyagokat használtam fel. Sokszor azt tapasztal-

om, hogy nem igazán ismerjük ezeket a történeteket, ezért a versek és dalok mellett a túlélők vallomásait is beépítettem a műsorba. A forgatókönyvet én állítottam össze, de mivel egyedül ötven percet kitölteni nem lett volna könnyű vállalkozás, felkértem Balogh Mariannát, hogy legyen a partnerem.

Az előadás után többször odajöttek a tanárok, de a diákok is, és elmondták, hogy az ő családjukban is történtek hasonló dolgok, még emlékeznek arra, hogy a nagyapát, dédapát, más rokont elhurcolták. Am mivel volt olyan nap, hogy három helyszínen is játszottunk, nem igazán volt időnk arra, hogy elbeszéljessünk a közönséggel – folytatta a színésznő. – Úgy hiszem, az lehetne a következő lépés, hogy bevonjuk a gyerekeket ezekben a dolgokba. A mai fiatalok rengeteg információt kap az internet, a média által, annyira gyors mindaz, ami körülöttünk zajlik, hogy a múlt történései lassan feledésbe merülnek. Örömmel tapasztaljuk, hogy amikor elkezdjük átadni az emberek vallomásait, a gyerekek kinyílnak, isszák minden szavunkat. Amikor olyan szöveget közvetítünk feléjük, aminek valóságos alapja van, az igen megérinti a lelküket.

A Gerendák bemutatóján

Újabb bemutató előadásra került sor a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színházban. Ezúttal Verebes Ernő *Gerendák* című darabját láthatta a nagyszámú közönség Rideg Zsófia rendezésében.

– A *Gerendák* 5–6 éves múltra tekint vissza, alapötletét, hogy egy szélmalom molnárát átlényegítsék egy jézusi figurává, Vidnyánszky Attila adta. Nagyon örülök annak, hogy a beregszászi színtársulat felvállalta a darabot, külön köszönet Rideg Zsófia kolléganőmnek, a Nemzeti Színház dramaturgiájának azért, hogy színpadra állította írásomat. A darab felolvasóesten már szerepelt a beregszásziak előadásában – mondta a bemutató előtt Verebes Ernő. – A mű érdekes témát boncolgat: hogyan lesz egy szélmalomból templom. Tulajdonképpen egy egyetemes témáról van szó, a kenyér és a szellem egyfajta viszonyításáról, találkozásáról az átalakulóban lévő épületben. Így kerekedik ki a történet. Csak egy próbát láttam, de azt tapasztaltam, hogy a darab itt is él, és valószínűleg más helyszínen is így lesz ez.

– *Megszokhattuk, hogy a beregszászi színházban számos alkalommal vendégrendező rendez, a Gerendákat például Rideg Zsófia, a Nemzeti Színház dramaturgja. Először rendezett itt? –* érdeklődtünk a szakembertől.

– Igen, és másodszor rendezek életemben. Igazából soha nem állt tőlem távol a színház, hiszen színészcsaládban születtem. Nem volt kérdés, hogy ezzel akarok foglalkozni. Az elmúlt évek alatt nagyon sok különleges rendező műhelyébe nyertem betekintést. Óriási szerencsém volt, hogy Párizsba kaptam ösztöndíjat, ahol híres rendezőkkel találkoztam, többükkel személyes ismeretség alakult ki. Mindannyian bátorítottak, hogy rendezzek. Ilyenkor, amikor elkezdek dolgozni, érzem, hogy sokat tanultam tőlük. Persze nincs nagy gyakorlatom, ezért fantasztikus előny számomra, hogy Vidnyánszky Attila színészei – akik nagy művészi alázatra és önállóságra vannak nevelve – óriási szakmai tapasztalattal rendelkeznek, segítik a munkámat.

– *Sok időt vett igénybe a felkészülés?*

– Hosszú folyamat volt. Előbb felolvasószínházi változatot csináltunk a 2012-es Deszka-fesztiválra, akkor született a darab. Később a Nemzeti Színházban is színpadra vittük azt. De egyre inkább arra gondoltam, térben is meg kellene valósítani. Mivel nagyon jól ismerem a beregszászi színészeket, előre tudtam, mire milyen szerepet szabok. Ugyanígy volt ezzel Verebes Ernő is. Biztos voltam abban, hogy Jósika, a szélmalnár csakis Ferenci Attila lehet, a neje pedig Vass Magdolna. Az sem volt kérdés, hogy András atyát Szabó Imre alakítja, a néma unokahúgát pedig Tarpai Viktória, és így tovább. Tehát adta magát, hogy ki mit fog játszani, és szerintem mindenki megtalálta saját magát a szerepében. Meg kell említenem alkotótársaimat is. Bakos Ildikó látványtervezőt, Wittek Bélát, a darab zeneszerzőjét, aki egyébként gitárművész, és hozzánk csatlakozott még Farkas Tünde népdalénekes, aki az archaikus dalokat gyűjtötte össze, ugyanis tudta, az archaikus dalok és imák az én Gerendáim.

Az oldal anyagait Hegedűs Csilla készítette

A Noszti Fiúk Kárpátaljára készülnek

A Noszti Fiúk nevű zenekarral, azaz Dobos Tiborral és Varga Zoltánnal, évekként ismerkedtem meg Balatonföldváron, a Kárpátaljai Szövetség éves találkozásán. Azóta sokszor léptünk fel együtt, irodalmi esten, az Ünnepi Könyvhéten. Velük beszélgettem.

– *Mióta is zenéltek együtt, hogyan ismerkedtetek meg?*

Dobos Tibor: 41 évesen gondoltam egyet, és elmentem meghallgatásra az Állami Operaházba, ahol elkezdtem az énektanulást, hangképzést Tordai Éva művésznő irányításával. Ezt hét évig műveltem, sajnos az akkori operaházi viszonyok nem adtak lehetőséget, hogy akár a kórusban megvalósíthassam magam. Később beléptem egy gospel kórusba, ahol három évig volt szerencsém szerepelni. Itt ismerkedtem meg Zolival. A körülmények úgy hozták, hogy kiléptünk a kórusból, Zoli akkor vetette fel, hogy mi lenne, ha megpróbálnánk valami olyan zenét játszani, ami lassan feledésbe merül. Így születtek meg a nosztalgiaadalok.

Varga Zoltán: Igen, végül is nem volt rossz elgondolás, láss csodát, még igény is van rá. Azt már Tibi javasolta, hogy a múlt század 30-as éveinek népszerű slágereivel foglalkozzunk.

– *Kinek az ötlete volt a névválasztás?*

Dobos Tibor: Ha jól emlékszem, akkor közösen variáltuk a nosztalgia szóból. Nosztalgia zene, *A Noszty fiú esete Tóth Marival* cím – hirtelen isteni szikra: akkor legyünk „Nosztyi Fiúk” TóthMari nélkül!

Varga Zoltán: Tibi viccelődött az ismert film címével, aztán jött a megvilágosodás. Én is beleegyeztem, azóta ezen a néven lépünk fel. Már ha te nem keresztelsz át minket Vidám Fiúkká, mint néhány KIMAK est felkonferálásakor.

– *Milyen típusú zenét játszatok? Hol szoktatok fellépni?*

Varga Zoltán: Amolyan igazi békebeli slágerzenét játszunk, az 1930-as, 40-es évek filmzeneiből, operettjeiből és sanzonjaiból szemezgetünk. Főként Eisemann Mihály, Horváth Jenő, Ábrahám Pál, Huszka Jenő és Fényes Szabolcs műveit adjuk elő a koncertjeinken, de megesett, hogy poénból Tibi Karády-dalokat énekelt. Hol szoktunk fellépni? Főként irodalmi, zenés esteken, időseknek szóló műsorokban, fesztiválokon, falunapokon, egyéb kulturális rendezvényeken. Ilyen a Kárpátaljai Szövetség balatonföldvári találkozója vagy korábban az általad szervezett KIMAK-estek a Polgárok Házában, de felléptünk Kovács Sándor könyvbemutatóján is, vagy éppen a te történelmi műsorodban. Egy ideje, Tibor egyéb elfoglaltságai miatt kevesebbet koncertezünk, de remélem, hogy ez a közeli jövőben változni fog.

– *Ti hivatásos zenészek vagytok, úgy értem a zenéből éltek?*

Dobos Tibor: Természetesen mindezt a polgári foglalkozásom mellett „üzöm”, mivel az biztosítja a létfenntartást.

Sajnos a mai világban mind a zenében, mind a színjátszásban, de akár más művészeti tevékenységben meg kell harcolni a létbiztonságért. Egyes neves művészeink méltatlanul el vannak hanyagolva. Néha erejük feletti vállalásokra kényszerülnek. Természetesen itt is, mint mindenütt, vannak „kiválasztottak”, de ebbe nem szeretnék belemenni, mert a mai politika jobban fertőz, mint bármely vírus.

Varga Zoltán: Igen, én hivatásos zenész vagyok, azaz ebből élek, ha nem is királyi módon. Több együttesben is játszom, ilyen például a Ketten Kedden, ahol Gaál Diána énekesnővel havonta adunk ízelítőt Karády Katalin dalaiból. Emellett tanítok is, no meg irodalmi estek zenei kísérője vagyok, többek között Orosz Antal színész barátom Villon-estjét kísérem zongorán.

– *Tibi, úgy tudom, az éneklés mellett színészkedsz is, mártöbb színdarabban is játszottál. Beszélnelek nekem erről?*

Dobos Tibor: Ez egy érdekes történet, teljesen véletlenül csöppentem bele ebbe a különösen érdekes, nehéz, de egyben rengeteg élményt adó világba. Már 1975–78-as években kapcsolatba kerültem a színészek aurájával, abban az időben jártam a képző- és iparművészeti szakközépiskola esti tagozatára. Mint már végzett ötvös, aranyműves, sokművészi hajlamú csoporttársammal ismerkedtem meg, akik igencsak a bohém világot képviselték. Allandó vendégei voltunk az akkor felkapott táncházaknak. Egyszer egy ilyen alkalommal tévedtünk be Pesten a Rákóczi úti Bástyá nevére, amiről köztudott, hogy a színművészeti főiskolások törzshelye volt. Kisebbségi társasággal érkeztünk, és ahogy lenni szokott, egy-két korsó sör után dalra fakadtunk. Megismerkedtünk néhány színésztá-

nonccal, akik között ott volt egyik rokonom, Dobos Katalin, aki akkor fejezte be a főiskolát. Ettől kezdve bekapcsolódhattam a leendő színészek hétköznapijaiba is.

2004-ben színházi kellékek és jelmezek készítésével foglalkoztam, és ennek kihasználására a jelenlegi pilisszántói kis parasztházunk falára kivettem a cégért, amely egy pajzsból, szablyából és a még régebben a fiainak készített lánccs sisakból állt. Egyszer becsengetett egy színész-rendező, Csabai János, hogy Szántón rendez egy Wass Albert regényéből írt színházi darabot, és lenne-e kedvem készíteni ehhez kellékeket. Természetesen igent mondtam. 2004 augusztusában zajlott le az első nagyobb rendezvény az akkor kialakulóban lévő Pilisszántó Sziklaszínház neve alatt: a Kőműves Kelemen zenés bemutatója, a Honvéd Művész Együttes fel-

lépése. Véletlenül az est rendezője mellett ültem, akinek beszélgetésünk során elmondtam, hogy én is szeretek énekelni. És jött a fordulat, akkor mit szólnék, ha most a Honvéd együttes után a műsor végén énekelhetnék valamit? Ezek után felment a színpadra és záró műsorzámként bejelentette Dobos Tibort, mint a falu énekesét. Kiálltam és elénekeltem akapellában a *Rózsa levelé* című nótát. Azt hiszem, hogy soha nem felejtmem azt a pár percet, amit akkor megéltem a taps viharában! 2005-ben ismét becsengetett a rendező, volna-e kedvem játszani az *Elvásik a veres csillag* című színdarabban? Igaz kis, pár mondatos szerep, de mivel látott és hallott az előbb említett esten, úgy gondoltam, nem okoz majd nehézséget. Igent mondtam. Eljött az első próbák ideje, az egyik színész nem tudta elvállalni a fellépést, lehetőséget kaptam a kis pár mondatos szerepemből kilépve egy komolyabb, a harmadik felvonást kitöltő alakítására, így lettem Tarpoján. Ismét eltelt tíz év, és újra egy nagyszerű csapatnak lehetek a tagja a *Valahol Európában* tanítójaként, illetve *A Kölyök* című zenés darab dr. Tyuko vszkijaként.

– *Zoli, neked volt vagy van egy saját színházad, hogy is van ez?*

Varga Zoltán: Igen, de sajnos most éppen tetszalott állapotban van, mondhatni csak elméleti síkon létezik. De tervben van a fejlesztés és a folytatás.

– *Hogyan kerültetek kapcsolatba a Kárpátaljai Szövetséggel?*

Dobos Tibor: Megtisztelő volt számomra, hogy a Wass Albert *Elvásik a veres csillag* című regényének színpadi változatában együtt játszhattam neves színészeinkkel. Itt ismerhettem meg Schober Ottót, a Kárpátaljai Szövetség elnökségi tagját. Többször játszhattam vele az *Ember az országút szélén* című Wass Albert-darabban is. Az ő ajánlásával kerültünk kapcsolatba a Kárpátaljai Szövetséggel. Megtisztelő volt, hogy részt vehettünk ezeken a rendezvényeken. ➤

A Noszti Fiúk Kárpátaljára készülnek

– Korábban ismertetek kárpátaljai magyarokat?

Varga Zoltán: Személyesen nem, Schober Ottó volt az első. Aztán Balatonföldváron persze sok emberrel megismerkedtünk, számos új barátot szereztünk. Közéjük tartozik Szemere Judit, Füzesi Magda, Kovács Sándor, Lőrincz P. Gabriella, Almási Zsuzsa, Gortvay Gábor, Kövér Kati. Jó kis társaság alakult ki. Szerettünk Balatonföldváron fellépni, kár, hogy egy ideje már nem hívnak.

– Nem csupán Balatonföldváron, de számos KIMAK-esten is felléptek már. Felvetődött-e, hogy egyszer Kárpátalján is koncerteztek? Jártatok már Kárpátalján?

Dobos Tibor: Sajnos még nem jártam Kárpátalján, de szívesen elmennék, megnézném a történelmi helyeket, szívesen énekelnék a régi szép magyar dalokból. Jó lenne megint egyet sörözni a Beregszász Dixieland-es fiúkkal. Ha esetleg kapunk egy meghívást, örömmel mennék, mennék.

Varga Zoltán: Ebben én is benne vagyok. Szívesen ellátogatnék Kárpátaljára. Hát várjuk a meghívást!

– A szakmánál maradvá, kit ismertek a kárpátaljai előadóművészek közül, műfajtól függetlenül?

Varga Zoltán: Hát, elsősorban a Beregszász Dixieland tagjait, kiváló zenészek, de ott ismertük meg Pitkint, aki nemcsak énekel, hanem humoros stand upot is nyomott a hallgatóságának. Szintén a találkozón hallottuk Benza Györgyi operaénekesnő több előadását is. Magam részéről még Serbán Attilát említeném meg, na és, hogy a korszaknál maradjunk, Fedák Sárít. Hiszen ő is ott született, konkrétan Beregszászon.

– Úgy tudom, eddig két lemeze-tek jelent meg, mikorra várható a következő?

Varga Zoltán: Aközéjövőben biztosan nem, mivel említettem, mindkettőnk roppant elfoglalt.

– Zoli, néhány éve felvetődött, hogy megzenésíted néhány kárpátaljai költő versét, most hogy áll az ügy?

Varga Zoltán: Igen-igen, gondoltam, hogy ezt fel fogod hozni. Maradjunk annyiban, hogy megvannak a kizemelt versek, már csak az ihletet várom, ami ki tudja, mikor érkezik meg.

– Köszönöm a beszélgetést! További sok sikert kívánok!

Lengyel János

Istennel a hazáért és a szabadságért!

A Rákóczi-szabadságharcra emlékeztek Dolhán

1703. június 7-én Dolha község határában zajlott le a II. Rákóczi Ferenc által vezetett szabadságharc első csatája, amely során Károlyi Sándor szatmári főispán a megyei hadakkal és egy regiment császári katonával szétverte az Esze Tamás és Kis Albert által vezetett, akkor még jobbára csak kaszákkal felfegyverzett tiszaháti felkelők seregét. 1903-ban, a történelmi esemény 200. évfordulóján a falu központjában turulmadaras emlékoszlopot állítottak az elesett kuruc vitézek tiszteletére. A helyi ruszin lakosság most is őrzi a Rákóczi-szabadságharc emlékét.

A közelmúltban a Rákóczi Szövetség Beregszászi Szervezete és a Dolhai Községi Tanács közös szervezésében megemlékezést tartottak a dolhai ütközet 314. évfordulója alkalmából. Az ukrán és a magyar himnuszok elhangzása után Jurij Melnik társadalmi aktivista köszöntötte az ünnepség résztvevőit, a közelről és távolabbról érkezett vendégeket. Az ünnepségen népes küldöttséggel képviseltette magát a Rákóczi Szövetség Nyíregyházi Szervezete, amelynek hagyományörzői korhú ruhákban, történelmi zászlókkal vonultak az emlékműhöz.

Ezután a helyi iskola tanulói ukrán nyelven röviden felidéztek a dolhai csata, valamint az emlékoszlop állításának történetét, kiemelve, hogy a nagyságos fejedelem „gens fidelissima”-nak, azaz leghűségesebb népének nevezte a ruszinokat.

Viktor Szimkanics, Dolha polgármestere köszöntőjében azt hangsúlyozta, hogy a vidék őshonos nemzetiségeinek közös a történelme, ezért közösen kell építeniük a jövőt is.

Kuti László ungvári magyar konzul kiemelte: a dolhai csata az önfeláldozás és a hősiesség szép példáját jelent vonult be a történelembe, amelyből a kurucok hamar levonták a következtetéseket, hogy csak összefogva, fegyelmet magatartást tanúsítva van esély a császári hadak legyőzésére.

Faragó László beregszászi magyar konzul a Rákóczi-szabadságharc máig ható tanulságairól beszélt. Hangsúlyozta: a dolhai csatával kezdetét vett események arra emlékeztetnek minket, hogy bizonyos alapvető jogok az emberek elidegeníthetlensajátjai, azok csorbítása bűn, azokért küzdeni kell nemre, társadalmi osztályra, etnikumra és vallásra való tekintet nélkül, és azokról önként lemondani soha nem szabad. – A lényeg nem az, hogy győz-e az ember, ha igaza van – affelől Isten rendelkezik, az erény és erkölcs adott –, hanem az a fontos, hogy mer-e szót emelni és küzdeni annak érdekében. A kezdeti kudarcoktól, nehézségektől megrettenni sosem szabad – mondta a diplomata.

Gonczi Tibor, a Rákóczi Szövetség Beregszászi Szervezetének elnöke felszólalásában arra emlékeztetett, hogy a szövetség egyik fő feladata a nagyságos fejedelem vezette dicsőséges szabadságküzdelem emlékének ápolása, tárgyi és szellemi értékeinek továbbadása.

Dalmay Árpád, a Rákóczi Szövetség Nyíregyházi Szervezetének elnöke röviden ismertette a dolhai kuruc emlékmű visztonagságos történetét. Megtudhattuk, hogy a turulmadaras emlékoszlopot 1903-ban, a csata 200. évfordulóján állították a hálás dolhaiak a falu központjában. 1923-ban a cseh hatóságok a turult eltávolították, de az emlékoszlopot meghagyták. 2003-ban, a csata 300. évfordulója alkalmából a Kárpátaljai Magyar Szervezetek Fóruma jóvoltából új bronz turul került az obeliszkre, Matl Péter munkácsi szobrász alkotása.

A felszólaló köszönetet mondott Dolha önkormányzatának és a község minden lakosának, akik megtisztelték jelenlétükkel az ünnepséget, hogy híven őrzik II. Rákóczi Ferenc fejedelem, Esze Tamás és a kuruc hősök emlékét. Mint mondta, ahogyan minden jeles történelmi eseménynek, a dolhai csatának is üzenete van a mai nemzedékek számára. S ez az üzenet az, hogy Kárpátalja különböző nemzetiségű lakosságának össze kell fognia, meg kell akadályoznia, hogy mindenféle nacionalista hazárdjátékosok éket verjenek közéjük, megzavarják ezt a több évszázados békés egymás mellett élést. A vidék felemelkedésének, jövőbeli boldogságának ez az egyetlen járható útja.

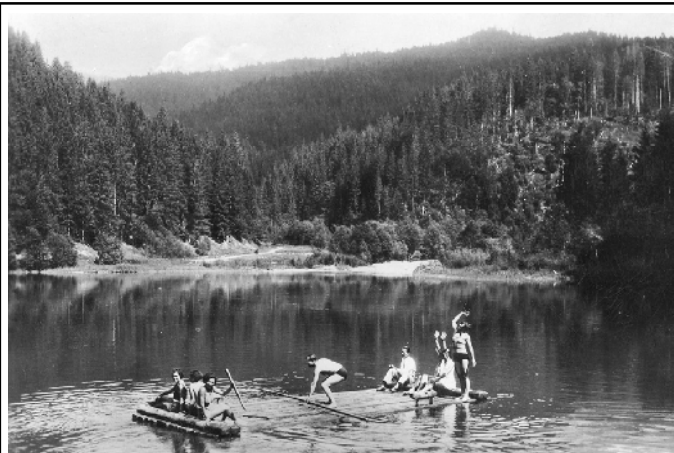
A rendezvény végén a Beregvidéki Nyugdíjasok Petőfi Sándor Egyesületének kórusa kuruc dalokat adott elő, majd a jelenlévők elhelyezték a tisztelet és megemlékezés koszorúit az emlékmű talapzatánál. Az ünnepség a Szózat elnéklésével zárult.

A rendezvény megvalósulását a Rákóczi Szövetség támogatta.

Szemere Judit

A forrás az 1940-es években

Az Apsinec-víztároló

Lapunk előző számában a Fehér-Tisza forrásához kala uoltuk el a Kedves Olvasót. Ígéretünkhöz híven, ez alkalommal a másik ág, a sokkal frekventáltabb, turisztikailag felkapottabb Fekete-Tisza eredetét mutatjuk be.

Réges-régen, amikor még a Tisza mentén nem voltak városok, falvak, de még csak házak sem, egy sátoralja magyar vetődött a Felső-Tisza vidékére. Megtetszett nekik a zöld hegyek között kanyargó ezüstös folyó. Vezérük, akit Kabosnak hívtak, nagyon bölcsen arra biztatta népét, hogy ne vándoroljanak tovább, itt mindent megtalálnak: vizet és halat a Tiszában, vadat az erdőben, a folyópart árnyas fái alatt pedig békét és nyugalmat. A magyarok hallgattak vezérükre, és letelepedtek. Boldogan éltek, nem is gondoltak már a vándorlásra.

A sátoralja magyar életét csupán egyetlen dolog árnyékolta be, szeretett vezérüknek, az egyre inkább öregedő Kabosnak nem született fia. Egyetlen leánya volt, a csodálatos szépségű, fekete szemű Csilla. Búslakodott is a nép. Féltek, nem lesz, aki öröklő rangját és kardját, aki erős kézzel összetartja népét. Bánatukat elsírták a Tiszának is.

Történt egyszer, alkonyatkor, hogy a Tisza partjáról hazatérő Csilla egy fiúgyermeket hozott a karján.

– Miféle gyerek ez? – kérdezte az öszülő Kabos.

– Ez a Tisza fia! – felelte a leány. – Alkonyatkor, amikor bíbor lepte el az erdőt, a Tisza forrása felől egy fehér paripán daliás ifjú nyargalt felém. Ezt a gyermeket hozta, és azt mondta: „Ez gyermek a Tisza fia. Neveljétek fel, és méltó utódja lesz a ti vezéreknek.”

A magyarok elfogadták a gyermeket, és apja után Tiszának nevezték el. Felnevelték, és valóban olyan vitézzé vált, amelyet hetedhét országban sem lehetett találni.

Amikor az öreg Kabost örökre elszóltotta a mindenható Hadúr a túlvilági csatamezőkre, a harcosok Tiszát pajzsukra emelve vezérükévé választották. Nagy ünnepséget rendeztek, és megnyugodva mondogatták egymásnak, jó kezekbe került a vezérség.

A Fekete-Tisza eredete

Az ünnepség után alig tértek nyugovóra, amikor hatalmas vihar, zivatar támadt, morajlott a folyó, zúgtak a hegyek, és a toronymagasságú víz elől menekült a nép. Ekkor a szilaj hullámok közül egy fehér paripán ősz szakállú öreg nyargalt elő, egyenesen Tisza vezér felé tartva:

– Erted jöttem, fiam! – dörgött a hangja, fölkapta fiát, és visszaadta a folyónak.

A megannyi Tiszával kapcsolatos legenda közül talán ez tükrözi legjobban a Tisza kiszámíthatatlanságát és fékezhetetlenségét. A partján meglepedett népet hol önzetlenül táplálta, hol nyomorúságra

kárhóztatta, jutalmazta, vagy büntette. A Tisza népe folyóját mindezek ellenére szerette, szereti, és virgoncságát, fékezhetetlenségét elfogadja. A folyó szeszélyessége áthatotta a Tisza-partiak életét, megnyilvánult mindennapjaikban, és talán ezzel is magyarázható, hogy két forrásához sem egyformán viszonyultak. A köztudatba a Tisza eredetéként a Fekete-Tisza vonult be, míg a Fehér-Tisza kevésbé volt nevezetes, elhallgatták, eredetét nem is firtatták. Nagyon sok leírásban a feketeágot számítják az igazi Tiszának, forrásától mérték hosszát is.

Egy érdekes adalék. Az 1547-es határjárás után a még majdnem lakatlan vidék birtoklása körül Alsórona és Felsőrona között vita alakult ki. A bírósági perben tanúk meghallgatásával döntötték el, hogy melyik a Fehér- és melyik a Fekete-Tisza.

Körösmezőtől 23 km-re nyugatra, az ezeréves határ északkeleti térsége, a tengerszemekkel tarkított Fagyalos-hegység (Szvidovec) északkeleti oldalában, ott, ahol az Akol-havas (Okula) vízvázalzó gerince elválasztja a Tarac folyó és a Tisza legfelső vízgyűjtőjét, pompás havasi rét nyújt káprázatos panorámát. Dél felé a Fagyaloshoz tartozó 1707 m-es Tataruka (Tataruka) áll őrséget, nyugat felé letekintve a Tarac vízgyűjtőjéhez tartozó Torbát völgyében gyönyörködhetünk, észak felől pedig balról a Godros (Gropa, 1758 m), jobbról a Barátka (Bratkivszka, 1788 m) csúcsai emelkednek ki.

Az Akol-havas nyeregében, 1240-50 m-es tengerszint fölötti magasságban elterülő, fenyvesekkel szegélyezett mező adott otthont 1882. augusztus 23-án az Országos Erdészeti Egyesület kiszállásos közgyűlésének. A közgyűlés résztvevői az 1879-es nagy szegedi árvíz utáni újjáépítés királyi biztosa, az egykori miniszter, Tisza Lajos tiszteletére emlékfákat ültettek, és emlékkövet állítottak nem messze az erdőóri háztól. Az eseményt

Körösmező. Tisza forrás.

Képeslap 1917-ből

az emlékkövön egy tábla örökítette meg:

*Tisza Lajos facsoport
Igy nevezték
az Országos Erdészeti Egyesület
1882. aug. 23-iki közgyűlésén
elnöke tiszteletére*

Az emlékkő tábláját ugyancsak megvisszélte az eltelt több mint száz esztendő. A megkopott emléktábla helyére 2007 nyarán dr. Tóth Imre kezdeményezésére, a szegedi GEO-ENVIRON Környezetvédő Egyesület és az Országos Erdészeti Egyesület újat tett. Igaz, az eredeti, ütött-kopott tábla alapján az új táblán lévő dátumban hiba csúszott. Ez azonban egyáltalán nem csorbítja a GEO-ENVIRON Környezetvédő Egyesület érdemeit. Hálával tartozunk, és köszönetünket fejezzük ki e nagyszerű egyesületnek a Tisza mindkét forrásával kapcsolatos önfeláldozó, fáradságot és lehetetlent nem ismerő, kutatási, felújító valamint népszerűsítő tevékenységéért.

A 19. és 20. század fordulóján ez a csodálatos térség a turisztikai fellendülés korát élte. Erre utal az a tény is, hogy az emlékkőtől északnyugati irányban, a rét fák-tól védett szélén épült kilátótornyos erdő-őri házban turistaszállást is kialakítottak. Sajnos mára az erdőőri ház nem maradt meg. Örömteli dolog, hogy újabban a bakancsok számára esőbeálló, asztalok nyújtának „komfortot”.

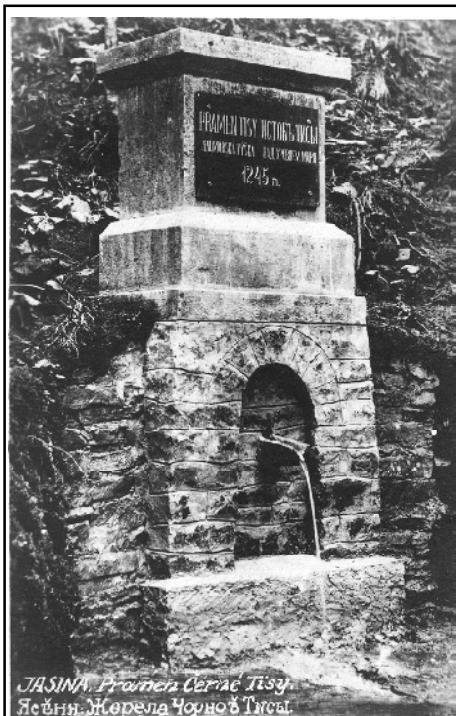
Az emlékkő mellett leereszkedve, 1230 m-en (48°20'12,012" E 24°9'38,112" K) kő-lappal letakart forrást találunk. Ez a Fekete-Tisza legtávolabbi forrása. 1889-ben a

A Fekete-Tisza eredete

vizet egy csővön át néhány méterrel északra terelték, egy viszonylag könnyen megközelíthető, kőfallal megerősített hegyoldalba. A kőfalból kicsurgó víz magasságát árkados mélyedés emelte ki a fal síkjából, a fal tetején téglalap alapú emlékmű emelkedett, melyen márványtábla hirdette: Tisza-forrás. Erről az állapotról már néhány képeslap is forgalomba került.

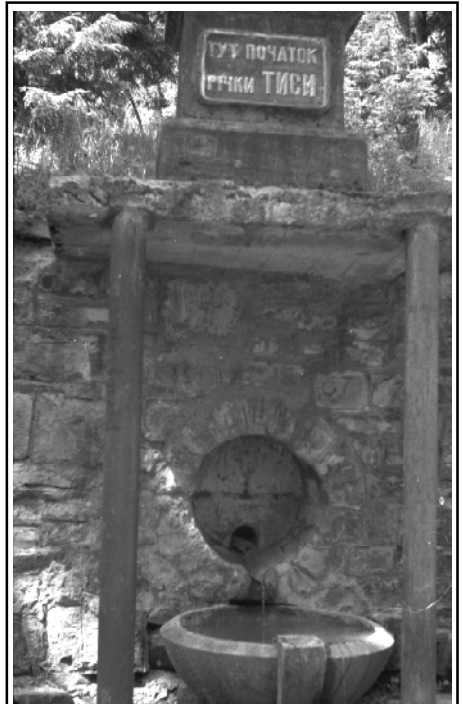
Trianon után a magyarellenes hatalom a forrástáblát cseh nyelvű fekete márványtáblával takarta el. A vidék anyaország-hoz történt 1939-es visszatérése után lekerült a cseh nyelvű márványtábla, de a ráerősített cseh tábla furatai ott éktelenkedtek. Ezután magyar nyelvű fekete márványtá-

la került az emlékkőre. Később az egész emlékhely új külsőt öltött. A hegyoldalt lépcsőzetes kőtámfalval erősítették meg, a kifolyót kör alakú mélyedésbe foglalták. A kifolyó elé pedig két kőoszlopot emeltek, melyek a fallal együtt tartották az eredeti emlékkövet a táblával. A kicsurgó alá egy szép formájú, vázaszerű kőedényt helyeztek, melyből a forrás vize a túlcsordulás után ered útjára. Nemsokára az emlékkő tetejére kiterjesztett szárnyú turulmadár került.

*JASINA. Pramen černej Tisy
Jedni Žerela Čornej Tisy*

Képeslap a csehszlovák korszakból

Az ukrán nyelvű tábla 1994-ben

A szovjet éra alatt a turulmadarat eltávolították, a magyar nyelvű táblát leverték. Az emlékkőre alumínium domborművű ukrán nyelvű tábla került. Atámfal megmaradt eredeti állapotában. Később a két kőoszlopot vascsővekből készült pillérekre, a vázaszerű edényt pedig gömbszelet formájú új betonedényre cserélték. A támfal két szélén fából csinos kis esőbeál-

A forrás a szovjet korszak végén

Kőrösmező. Okola menedékház a Tisza eredete mellett.

A Balzatul-gát maradványai

A forrás a 2011-es átalakítás után

Az Apsinec-gát megnyitáskor

lókát építettek, amelyek hangulatosá tették a forrás környékét. A 2000-es évekre a forrás környéke elhanyagoltá, lepusztulttá vált. A támfal omladozott, életveszélyes állapotba került, a táblát vandálok rongálták meg, az esőbeállók rogyadoztak. Az ukrán hatóságok nem törődtek az emlékhely felújításával.

2006-ban dr. Tóth Imre kezdeményezésére a GEO-ENVIRON a korábbi ütött-kopott emléktáblát új, kétnyelvű, ukrán–magyar nyelvű táblára cserélte le.

Hasonló útjelző táblákat helyeztek ki a forráshoz vezető túraösvény mentén is. Elhatározták, hogy közös összefogással felújítják az Fekete-Tisza forrását. Kezdeményezésüket siker koronázta. 2009. július 7-től 14-ig a GEO-ENVIRON által szervezett 20 fős csapat a Magyar Köztársaság Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériuma „Zöld Forrás” pályázatán nyert összegből és közadakozásból mintegy 2,5 millió Ft értékű munkával teljesen újjáépítette az emlékhelyet. A tervező, Baumann József elképzelése szerint – aki egyébként a Mecsek Egyesület tagjaként kapcsolódott be a munkába – az új támfalba a rozsdamentes anyagból készült kicsurgó fölé árka-dos mélyedés épült. Föle helyezték el az új ukrán–magyar kétnyelvű táblát. A támfal jobb oldali végére felkerült a Mecsek Egyesület táblája is. Az eredeti emlékkő a támfal fölé, a hegyoldalba került, rajta ukrán nyelvű felirattal.

A Fekete-Tisza eredete

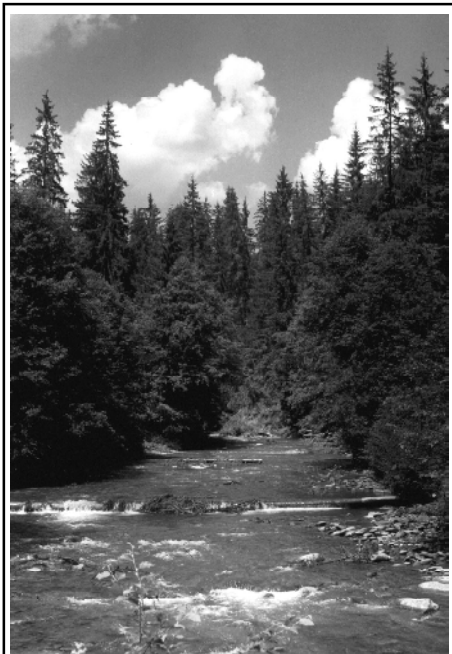
Sajnos a hivatalos ukrán fél nem vett részt a munkálatokban. Ennek ellenére az avatásra közös ukrán–magyar ünnepség keretein belül, 2009. augusztus 28-án került sor. Később a támfal két oldalán, a korábbihoz hasonló esőbeálló épült.

2011. június 25-én a Tisza forrásánál újabb változások történtek. A Nemzetközi Duna-nap rendezvényeihez kapcsolódva az ukrán hatóságok kezdeményezésére a támfalon az öt tiszai állam: Ukrajna, Románia, Magyarország, Szlovákia és Szerbia képviselőinek részvételével öt új emléktáblát avattak fel. A felújítók emléktábláját eltávolították. Elgondolkodtató, hogy azok neve, akik pénzüket, munkájukat nem sajnálva, végigjárva az engedélyeztetés miatt az ukrán bürokrácia útvesztőit, újjávarázsolták a Fekete-Tisza forrását, még említés szintjén sem szerepelhet az emlékhelyen. Ezzel szemben felkerült a falra a rendezvényszponzor világcég emléktáblája. Egyébként ezt a táblát 2012-ben ismeretlenek levették.

A forrás vize végigfolyik a teraszon kialakított vájatban, majd alácsurogva szemérmesen eltűnik a sűrű bozóttban. Így indul ötvenhárom kilométeres útjára a Fekete-Tisza. Kövessük az erecskét patakká, folyóvá válásáig!

Az Akol-havas oldalában a kövér fűvel benőtt réten lila, sárga, kék, fehér, rózsaszínű vadvirágok bódító illata ejti rabul a vándort, az áfonyabokrok termése pedig kacéran csalogat, hogy aztán a majszolástól feketére mázolt kézzel és arccal bukdácsolhassunk tovább a fenyvesek között. Az rét virágai között és a madárdaltól hangos erdőben ezernyi gombafajta kínálja magát. Az erecske a környező források vizének köszönhetően vetkőzi le féllénkségét, és igazi hegyi patakként tör utat magának a fenyvesekkel borított égigérő hegyek között. Mintegy 2,5 km megtétele

után a patak igazán erőre kap, mivel a jobbról csatlakozó Aklos-patak vize batorítja. Jobbról a Tiszalejtő (Tiszcsora, 1218 m) csúcsa emelkedik ki. A faúsztatás korában itt épült fel a Fekete-Tisza legtávolabbi vízfogója, amelynek köszönhetően már innen tutajozhatták a szálfaikat. Nem sokkal lejjebb, balról a Tatarivcsik-patak nyer bebocsátást az egyre inkább növekvő folyócskába. Hamarosan a szurdok kiszélesedik, és a csodálatos erdőkkel borított hegyek karéjában nagy kiterjedésű völgykatlanba érkezünk. A völgybe jobbról belépő Apsinec vize már igazi folyóvá lépteti elő a Fekete-Tiszát. A 19. század derekán a faúsztatás egyik legnagyobb víztározója volt itt. Az egykori gát maradványai több helyen is kirajzolódnak, a turistaszállást is nyújtó egykori gátórház pedig még ütött-kopott állapotában is egy jóval neme-

A Fekete-Tisza 5 km-rel az eredete után

sebb kort idéz. Azt a kort, amikor az apsineci vízfogó a Fekete-Tisza völgyének egyik legfrekvenciáltabb turisztikai célpontja volt.

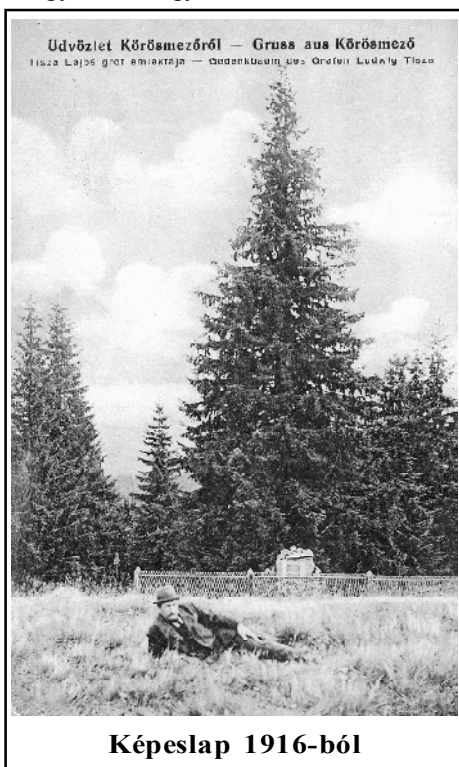
Az apsineci völgyben bal oldalról, az egykori országhatár havasáról, az 1719 m-es Fekete-ágról (Csorna Kleva) egy másik folyócska, a Medve-patak (Medveckij) kér bebocsátást a Fekete-Tiszába. E patak völgyében találjuk a Kijevi Egyetem kutatóállomását. Az 1998-as és 2001-es árvizek pusztítása után a folyókon szinte nem is maradt ép híd. Egy újjáépített hídon átkelve, az egykor szebb napokat látott pisztrángtenyésztő telep mellett visz az utunk. A főág mint jó anya öleli keblére a jobbról és balról hangos csobogással beáagzó patakokat, hogy aztán vizüket, energiájukat akkumulálva egyre inkább felerősödő vágtában törjön utat magának a térdre kényszerített hegyek között. A folyópart néhol meredek, sziklás jellegű, máshol a rózsaszín-lilás virágú, 1-2 m-es magasságot is elérő erdei fűzke (deréce) virágjaitól tarkállik. Jobbról a Varázsos-csúcs (Vorozsoszka, 1518 m) felől a Zsigalovec-, balról a Középső-patak üdvözli kézfogásként a főágot. A Fekete-Tisza bal partján, egy erdei tisztáson az összeszedett széna gondosan rudakra nyársalt boglyákban várja, hogy még a tél előtt valamelyik állítható tetejű szénatárolóba – aborába – kerüljön. A Pohárszka-határhegy összegyűjtött vizét a Pleckij-patak juttatja le a feketeágra.

Csakhamar gépek zajától lesz hangos a folyó völgy. A fakitermelés ma már elképzelhetetlen fűrészgépek, vontató erőgépek, rönkszállító autók zúgása nélkül. Gondoljuk csak el, milyen is lehetett az a kor, amikor még az idilli csendet csak a fadóntás, a csúsztatás vagy a vontatás tompa hangja, a fakitermelő ruszinok egy-egy kurjantása, vagy egy ló nyerítése törte meg. A folyóparton katonás rendben sorakoztak a megépített tutajok, várva az apsineci vízfogó két zsilipjének felnyitását, hogy a közel százezer köbméternyi víz hatalmas

A Fekete-Tisza eredete

robajjal érkező áradata gyufaszálként kapja hátára az irdatlan rönköket. A hetente kétszeri zsilipnyitást az ügyes kezű ruszin kormányosok már a szálfákból ácsolt tutajokon helyet foglalva várták, hogy aztán építményeiket nagy szakértelemmel tereljék a helyes irányba.

A kiszélesedő völgyben az erdészet ellenőrző kapuján áthaladva utunk első településére érkezünk. Ez Feketetisza (Csorna Tisza) hucul falu Podpoharszkij része. A 2001-es népszámlálás szerint Feketetisza lakossága 2733, ebből hatan magyarok. Hegyi státusszal rendelkező

Képeslap 1916-ból

település. A folyó völgyben hosszan elterülő falu területén egyesül folyónkkal a baloldali mellékág – a Meleg-árok-patak (Teplij Zsolob). Jobbra a Fagyalos-hegygerinchez tartozó Nagy Mencesely (Dragobrat, 1403 m) csúcsa emelkedik a hegyek fölé. A Dragobráton működik az ukrán sívágókat edzőközpontja. A hegy északi oldalában eredő bővizű Szaniszló-patak (Sztaniszlav), melynek felső szakaszán a faúsztatás korában vízfogó működött, a Fekete-Tiszát már tekintélyt parancsoló folyóvá duzzasztja. Szintén jobbról, a Gladovec-, majd Kis-Gladovec-patak csatlakozik a főághoz. A falu központjában, a Hosszú-patak (Dosina, Dozsina, Dovzsina) torkolatánál emelkedő dombon találjuk a Szűzanya Mennybevitel-templomot. Akívről fényűzően átbádogozott templomról talán nem is gondolnánk, hogy 1836-ban épült fatemplommal állunk szemben. A templombelső és a csodálatos hucul faragású ikonosztáz minden kételyünket eloszlatja. Az egykori görögkatolikus fatemplom ma a pravoszláv híveket szolgálja. A Hosszú-patak völgyében, a torkolattól 5 km-nyire, a 18. században a faúsztatás céljaira szolgáló duzzasztó épült. A Dovzsina-vízfogó maradványai még fellelhetők. A Trianon előtti vízügyi tervek szerint a Hosszú-patakon egy 1,5 millió m³-es, a Fekete-Tiszán pedig egy 2,5 millió m³-es tározó együttesen egy 12,3 millió kWhévi termelésű vízerőművet működtetett volna.

Feketetisza falu másik végén, Mohelykiben a bal oldali Behenszki-patak képezi a falu határát, mely után szinte észrevétlenül jutunk a Fekete-Tisza völgyének legnagyobb településére, a huculság egyik központjába – Körösmezőre.

Mai utazásunk itt ér véget, Körösmezővel és a Fekete-Tisza alsóbb térségével lapunk következő számában foglalkozunk.

Szöveg és fotó: Kovács Sándor
Az archív képeslapok a szerző magángyűjteményéből származnak.

Századfordulós képeslap

„Apsineci vízfogó-gát a Fek. Tisza völgyében, Körösmezőn felül”
Képeslap 1912-ből

Emberek, utak, gondolatok (Részlet Weinrauch Katalin készülő kötetéből)

Amit most itt leírni készülök, azok régebbi történetek, de mind igaz és még ma sem vesztette el igazán egyik sem az aktualitását. Hogy a való igazat írom meg, arra én magam vagyok az élő tanú, mert minden dolog, vagy majdnem mind, velem esett meg. Amelyiket mégsem én éltem meg, azokat szavahihető emberektől örököltem. Szóval egyik-másik eset több mint tíz évvel ezelőtti történet, akkor én le is jegyeztem, de csak most akadtam rájuk a jegyzeteim között. Hogy végigolvastam, jót derültem az írásokon, és arra gondoltam, talán másokat is érdekelhetnek, másoknak is szerzek pár vidám percet azzal, ha olvashatják őket.

A sors kiszámíthatatlan szélsége folytán úgy kanyarodott az életem, hogy egy merőben új szakaszába lépve kitárult előttem a világra az addig csukott ajtó. Megadatott nekem a gyakori utazás esélye. Ahhoz, hogy ez a lehetőség megvalósuljon, nagy fordulatnak kellett bekövetkeznie a világtörténelemben, valamint egy mindent átjáró hatalmas földindulásnak az én magánéletemben, ami az addigi életformámat röpké idő alatt örökre maga alá temette. Ma már tudom, ezt kaptam cserébe a Mindenhatótól mindazért, amit elveszítettem...

Nos, nem voltak ellenemre a gyakori, sorozatos utazásaim még annak árán sem, ha néha két út között alig akadt szusszanásnyi időm. Mondjuk, legálább annyit, hogy kicsit fel tudjak tölteni az otthonom nyugalmaiban. Mégsem panaszkodtam, derekasan bírtam a gyűrődést. Aligjöttem haza, pár nap múlva már ismét útra keltem. Ennek köszönhetően, hogy jobban megismertem Magyarországot szélében és hosszában, mint az ott született magyarok nagy többsége. De nemcsak az anyaországot! Megismerhettem Erdélyben Partiumot, Székelyföldet, sőt, a Délvidék és Felvidék történelmi helyeit, vagyis a jelenlegi Szerbia, Horvátország, Szlovénia és Szlovákia magyarul nevezte ezeket az idők, emlékszem egy-két olyan esetre, amikor

valahol idegenben, ahogy reggel felébredtem ágyamban, az álom még fogva tartó bódulatában eltöprengtem azon, hogy tulajdonképpen én most hol is vagyok. Továbbá, ma könyvtárosi, szakmai megbeszélés vár rám vagy a kis olvasóimmal fogok találkozni valahol... Mít is kell bekészítenem a táskámba? A könyvtári munkával kapcsolatos beszámoló dolgozatomat vagy a nemrég megjelent új könyvem? Ez esetben persze nem felelhettem el az itthonról garmadával magammal cipelt Irka gyermeklapokat sem, ezeket ajándékba osztottam ki a gyerekek között a találkozó végén, amit mindenki, még a tanárok is nagy örömmel fogadtak.

– Jó neked – hangzott sokak szájából – jössz-megy, világot látsz, nem unatkozol!

Valóban így volt. Azért konkrét példákön nézzük meg közelebbről, hogyan is zajlottak általában az én utazásaim.

Hát, nem igazán volt leányálom, ez tény! Ha szerencsém volt, többen is utaztunk, és nemcsak magam mentem, akkor autót is jutottunk el Magyarországon a legközelebbi vasútállomáshoz, onnan vonat vitt tovább. Ez nagyszerű lett volna, csak hogy kiszámíthatatlan volt az utazás időtartama. Rendszerint több órát várakoztunk a határon, a vonat meg nem várt meg...

Éz a szép szokás, az idegölő várakozás megmaradt mind a mai napig. Valamilyen hallgatólagos megegyezés szerint dolgoznak a két szomszédos ország határőrei. Ha az ukrán oldalon szaporán megy a munka, akkor a magyar határőrök lazítanak, vagy fordítva. Ezért hát inkább csak a határátelőig vittem ki magamat (mostanában is!), és az ukrán oldalon viszonylag gyorsan túlesve az útlevelezélesen, vámon, komótosan átballagtam a két határ közötti senkiföldjén a magyar oldalra. Ott több-kevesebb sorban állás után, aminek a miértjét soha nem sikerült megfejtennem (ma sem!) a határőr lepecsételi az úti okmányomat, s jöhet a vámvizsgálat. Ezt követően mehetek. Ha túl a sorompón vár rám autó, akkor azzal.

Ha nem, bekéredzkelem valakinek a kocsijába, és némi pénzért eljutok a legközelebbi kisvárosba, ahonnan busszal vagy vonattal tovább utazom. Nehezebb csomagot a mai napig is csak akkor viszek magammal, ha nem gyalogolok, hogy ne kelljen cipekedni. Valaha ez volt a ritkább eset, és soha nem a ruha, a cipő, a fehérnemű volt az, amitől súlyos volt a csomag, de hogy is! Inkább a könyvek és a gyermeklapok, amikkel mindig telettem a táskámat. Igyekeztem is egyetlen nagy, méretes táskába bepakolni az összes holmit, hogy legalább az egyik kezem szabad legyen. A vámvizsgálaton mégsem kellett gyanút a tömött táskám, talán, mert az izgalomnak a legkisebb jelét sem fedezték fel rajtam. Tiltott dolgot soha nem vittem át a határon. A kérdésekre válaszolva általában egy kézlegyintéssel elengedtek. Már mint az ukránok. Aztán a magyar oldalon jött (jön) az ácsorgás, talán, mert így lehet legjobban lelkiileg megdolgozni az embereket. Am én mindig türelmes voltam (igyekszem az lenni most is) és szépen kivártam, amíg a jóvágású magyar vámos kedves szóval hozzám nem lépett:

– Na, hová lesz a menet?

– Hát csak ide, Magyarba – feleltem hasonló tónusban. Ki tudja, hátha csak így érti...

A válaszomra felkapta a fejét és jól megnézett magának, aztán egészen más hangnemen megkérdezte: Hova tetszik menni? Nem álltam meg, hogy rá ne mosolyogjak: nini, tud maga emberül is beszélni. Íróolvasó találkozóra hívtak meg X helyre, oda igyekszem. A fiatal vámos szemében gyanakvás szikrája gyúlt, s feltett egy keresztkérdést:

– No és melyik íróval lesz az a találkozó?

Az első időkben még szokatlan volt, hogy írónak nevezsem magamat, még ha csak gyermekírónak is, ami ugye, az írók társalmában a legalsó lépcsőfok, de mégis! Hogy is írta Móra Ferenc: mert, hogy író lettem, azért a Jóisten a felelős. De, hogy akármire nyúlok, gyermekíró maradok az utolsó tollvonásig, azt a gyerekek iránti szeretetemnek köszönhetem. Nos őt idézve, azóta is ugyanezt vallom. Bár beismertem, az eltelt évek alatt rákap-

tam, hogy egyéb irodalmi műfajban is kipróbáljam magam. Nem is sikertelenül... Am abban az időben még szemérmesen és akadozva válaszoltam a fiatal vámosnak: talán nem elég világosan fejeztem ki magam: az író én lennék, az olvasók meg ott várnak rám, ahova mennék. A hallottakon elmélázott egy ideig, majd csodálkozva kérdezte:

– Könyveket ír. Egyedül?

Bólintottam. Megnézhetném, milyeneket? Tessék, nyitottam ki a táskámat, nézze csak meg. A fiatalember kiemelt egy példányt, és beleolvasott:

– Jé, ezekben versek is vannak, nemcsak szöveg...

– Igen, én verseket, elbeszéléseket, néha meséket is írok.

– Aztán már sok könyvet írt? – kíváncsiskodott őszinte érdeklődéssel.

Megmondtam.

– Ez igen, aztán nehéz könyvet írni?

Na, erre mit válaszoljak? Zavarban voltam... Néha nagyon nehéz, máskor meg könnyű... Jó lenne már indulni, gondoltam magamban, mert a vendéglátóm autót val jött elém, ott toporog a sorompón túl, mégsem volt lelkem siettetni az érdeklődő fiút. Éppen a nevemet betűzte hangosan, aztán meglepődve mondta:

– Német a neve, mégis magyarul ír...

– Mert magyar vagyok – fogtam most már rövidre a diszkuzust.

A szép szál gyerek arca mosolyra húzódott, majd a vállá fölött nagyot rikkantott az autók mellett ügködő vámos kollégája felé:

– Pista, gyere már ide, itt egy élő író!

Már robogott velem az autó az asztal simaságú, hibátlan makadám úton, amikor én még mindig az eseten derültem. Ha nem sietek annyira, talán még elviccelgettem volna vele, hogy jól nézzenek meg, mert rendkívül fura a kinézetem: két szemem van, meg két fülem, viszont csak egyetlen orrom és egy szám. A vendéglátóm, aki velem együtt nevetett a történeteken, kicsit kesernyően summázta az esetet: ez a fiú nem sok könyvet olvashatott életében. Talán még az iskolában, Petőfi verseinél elakadt, egy hűvő író ezért volt ekkora kuriózum a számára. De ő leg-

Ember, utak, gondolatok

alább a beszélgetést követően udvariasan viselkedett. Nem úgy, mint nem sokkal utána az a másik magyar vámos.

Hideg decemberi nap volt, csak úgy süvöltött a jeges szél, de nekem a zord időjárás ellenére is sürgősen eleget kellett tennem egy magyarországi meghívásnak. Így hát ismét csak gyalogosan vágtam neki a két határnak. Vállamat kegyetlenül húzta a nehéz bunda, karomat a könyvekkel, lapokkal telepakolt táska, alig vártam, hogy végre átérjek az ukrán oldalról a határ túoldalára, ahol hál' Istennek már várnak rám. A vámhoz érve, a huzatos tető alatt nagyot sóhajtván felraktam a táskámat egy ott árválkodó üres padra, és vártam a soromra: pöcsét az útlevelemben, vámvizsgálat. A goromba idő elől a vámházba húzódozó, szolgálatot teljesítő fiúk nehezen hagyták ott a jó meleg irodát, így aztán szép számmal összegyűltünk az ajtó előtt. Mindenki fázott, toporgott, de közben mintha megrovó pillantásokat küldözgettek volna felém. Nem értettem a furcsa tekintetek üzenetét, és nem is foglalkoztam vele. Félóra is beletelhetett, mire előkerült a határőr, összeszedte az útleveleket és elvitte magával. Kis idő múlva kijött egy robosztus külsejű vámos, markában úti okmányokkal, rosszkedvűen végigpillantott rajtunk, majd a tekintete megállapodott a táskámon.

– Kié a táska?

– Az enyém – ismertem be.

– Ki engedte meg, hogy oda tegye?

Hallgattam.

– Tudhatná, hogy oda nem rakunk fel semmiféle holmit. Aztán mi majd hogy ülünk azon a padon?!

– Nem tudtam, sajnálom. Elnézését... Igaz, sehol nincs kiírva, hogy tilos.

– De okosok vagyunk, de okosok – mondta megvetően. – Na, lássuk csak, mit viszünk?

Szorolni kezdtem, miközben láttam a szemén, hogy egy szavamam sem hiszi. Unottan belepillantott a táskámba, és mert valóban azt találta benne, amit én felsoroltam, váratlanul felém fordult, széttárt a két karját, és magához ölelve erőteljesen végigtapogatózott a bundám keresztül. Éreztem, hogy arcomba szö-

kik a vér, láttam az emberek arcán a kárörvendő, csúfondáros mosolyt, és ettől olyan düh kerített hatalmába, amelyet soha nem tapasztaltam. De mosolyt erőltettem az arcomra, és jó hangosan, hogy a távolabb állók is meghallják, negédes hangon megkérdeztem: mondja csak, fiatal ember, jólesik az ölelés? Tudja mit, akkor adjuk meg a módját, várjon, kigombolom a bundámat. Vagy nem is, inkább leveszem, aztán úgy ölelkezünk! Higgye el, testközelben az igazi! És már gombolkoztam is. Most a vámoson volt a sor, hogy zavarba jöjjön:

– Ne vegye le, nem kell... Nekem ez a munkám...

– Valóban? No és mit keres? Fegyvert, narkót, pálinkát?

– Cigaretta – válaszolta sötét arccal.

– Aha, és hol? A bundám ujjában?

– Ott hát! – vágta rá keményen.

– Megmondaná nekem, hány éve teljesít itt szolgálatot?

Váratlanul érte a kérdés, és engedelmesen válaszolta:

– Öt, igen már öt éve.

Megcsóváztam a fejemet:

– Hogy lehet az, hogy ennyi év alatt még nem sikerült szert tennie némi emberismeretre?! Hiszen az ön munkájában elengedhetetlen szerepe van a pszichológiának, az intuíciónak, jól mondom?

Értetlenül hallgatott.

– Maga kinézi belőlem, hogy csempészettel foglalkozom? – folytattam.

Mogorván dörmögte:

– Azt el sem tudja képzelni, hányszor csalódik itt az ember. Na, fogja az útlevelet, és menjen. Ukránok! – sziszegte utánam megvetően. – Csak a baj van velük!

Ekkor robbant ki belőlem az addig jól leplezett indulat, és feledve minden tiszteletet, amit a határok Nagyhatalmú Őrői mindenkor elvárnak tőlünk, indulattól remegő hangon vágta az arcába:

– Ukrán a maga jó keresztanyjának a térde kalácsa, meg az ánya dagadt bokája! Az én nagyanyám Tarpán született, Esze Tamásnak a sokadik leszármazottja, a nagyapám Tóth Sándor tősgyökeres beregszászi magyar, hát a maga ősei, szülei, nagyszülei kik voltak? Nem mi tehetünk róla, hogy a

határt az orrunk elé húzták meg, nem a hátunk mögé! Ha az a részeg orosz tábornok a határokat kijelölésénél nem a Tiszán vezet végig a ceruzáját, lehet, hogy most maga is éppen olyan ukrán lenne, mint mi vagyunk, akik kívül rekedtünk az anyaország határain. Cáfoljon meg, ha úgy érzi, hogy nincs igazam!

Egyetlen hang nélkül fordult be az irodába.

Később aztán többször is volt szerencsém öt viszontlátani a határon. Mentségére szolgáljon, soha egyetlen szóval nem utalt erre a mi ominózus „beszélgetésünkre”. Sőt, ha meglátott, tisztelettel bólogatott felém, és a kezével jelezte, hogy menjek, nem kell kinyitnom a táskát.

Határ, határ... Nemcsak nekem, de mindenki számára érthetetlen és teljesen kiszámíthatatlan az ott folyó munkamorál. Ami a mai napig sem sokat változott. Ennek egyik biztos jele a mesterségesen felduzzasztott kocsisor, a több órán át tartó várakozás. Annyi csupán a különbség, hogy mostanában már nem irritálják az utazókat a magyar határ ügyeletes védői az azal a bevett szokásukkal, ami a kilencvenes években divatban volt. A látványos munkaidő alatti pihenésükkel. A már fentebb említett padon üldögélve a határőrök és a vámosok hosszú időn keresztül békés egyetértésben addig ropogtatták a szotyolát vagy cigarettáztak, amíg össze nem gyűlt legalább 50-60 átkelésre váró autó. Ha már úgy tűnt, megvan a nekik tetsző létszám, akkor békésen odaballagtak a vámterületen belül várakozó szerencsés elsőkhöz, akik legalább egy kerek órája ácsorogtak közvetlenül az orruk előtt, és megejtették a hivatalos tennivalókat. Ilyenkor egyszerre elengedtek nyolc-tíz kocsi, majd a megérőltető munkatempót kipiheendő, visszatelepettek kedvenc helyükre, előkerült egy újabb zacskó szotyola vagy egy pakli cigareta. Akik az autójukban várakozás ideje alatt, mondjuk 40 fokos nyári hőségben a napon aszalódtak, bőven volt idejük kínjukban kiüríteni

a mennyországot, ha időközben hőgutát nem kaptak. No, de ez az ő bajuk. Maradtak volna otthon az ilyen melegben!

Mint gyakorló határjáró, ha éppen autóval mentem, általában egy nagy üveg ásványvízzel, némi harapnivalóval, keresztretjévennyel vagy egy jó vastag könyvvel vértéztem fel magam a várakozás ellen. Így legalább kellemesen, hasznosan telt az idő. Azon földijeim, akik a mindennapi betevőjükért vállalták ezt a keserves határjárást, nem viseltettek ilyen birkatürellemmel a tortúrával szemben, és minden lehetséges módot kipróbáltak, hogy hamarabb átjussanak a határon. A magyar állampolgárok sem maradtak el tőlük. Igen ők, akik naponta a nálunk megvásárolt benzinnel, miegymással igyekeztek vissza az anyaországba a mi kies tájainkról. Mindenki vérmérséklete szerint élte meg a várakozást, volt, aki fásultan tudomásul vette, mások igyekeztek megtalálni a nagykapuk mellett a kiskaput, de a nagy többség némán szenvedett. Az időrabló, felesleges üresjáratokat ma is sokszor tapasztalhatjuk, s akárcsak a kilencvenes években, még mindig ajánlatos szó nélkül eltűni a kiszolgáltatottságot mindkét határon. A fájó az, hogy a magyar oldalon sokkal gyakrabban. Noha azért mindig akadtak, akadtak, akik nemcsak hogy szavakba öntik az elégedetlenségüket, de tesznek is ellene. Erre legjobb példa a két fiam esete, ami a kilencvenes évek legvégén történt.

Valamilyen családi bulira jöttek haza a szülői házba, nem egy időben, ezért két külön kocsi-val, de egyszerre indultak vissza Magyarországra, a választott hazájukba. Egymás mögött haladva lépték át az ukrán határt és érkeztek meg a magyar oldalra, egyenesen a vámterületre, ahol a szokásos, ám nekik, akik ritkán jártak haza, mégiscsak szokatlan kép fogadta őket. A magyar határőrök, vámosok kedvenc padjukon ülve ráérősen cigarettáztak, vagyis délutáni pihenőjüket tartották karnyújtásnyira a fiaimtól. Nem kapkodták el a dol-

Ember, utak, gondolatok

got, hiszen mindössze 15–20 kocsi várakozott a fiúk autója mögött, miért siettek volna. Az idősebb fiam állt elől, aki közismerten békés és türelmes ember, de félórás ácsorgás után már az ő idegei is pattanásig feszültek, mégis némán figyelte a lábukat lóbáló határőrök sziesztáját. Öccse, aki teljesen más habitusú egyén, már éppen a sokadik cigarettáját szívta, amit egy hirtelen, dühös mozdulattal elnyomott a hamuzóba, majd váratlanul kipattantva kocsijából a határőrök elé állt és rájuk köszönt:

– Szevasztok, fiúk, itt dolgoztok?

A határőrök, vámosok elkerekedett szemmel néztek rá, majd az egyik akadózva megszólalt:

– Itt... igen...

– No, és mi történt, elveszett a pecsét? – érdeklődött a fiam.

Az előbbi fiatal határőr megbabonázva válaszolta:

– Nem... az meg... van...

– Nagyszerű, akkor meg, mire várunk? Gyere, pöcsételjél egy szépet!

A kiskatona engedelmesen lecsuszszant a padról, és nyújtotta kezét az útlévél után.

– Ide is – adta kezébe fiam a bátyja úti okmányát. – Na, megyen az, látod – dicsérte meg a fiam a katonát elégedetten.

Az idősebb vámos elképedve ekkora szemtelenségtől, NA, MOST MAJD ÉN MÓRESRÉ TANÍTALAK-arccal szintén megszakította a pihenőjét, és komoran a fiam kocsijához lépve hivatalos hangon felszólította:

– Kinyitni a csomagtartót, a motorháztetőt, az autó minden ajtaját!

– Igenis – mondta a fiam szolgálatkészen –, parancsoljon.

– Tiltott áru?

– Az nincs.

– No, azt majd én mondom meg – tűnt el derékig a vámos a csomagtartóban.

Csalódottan, mogorva arccal ült be a kocsiába, és tapogatta végig az üléseket, az ajtókat, mindent. A sikertelenség haragossá tette. Biztosítási papírokat, valamennyi szükséges iratot egyenként átnyalazott, de nem volt bennük hiba, sőt, az elsősegélytáska, az elakadást jelző háromszög és a pótlámpa is megvolt. Dühösen kérdezte:

– Cigaretta?

– Van... Avámos szeme felvillant és már éppen szólani akart, amikor a fiam kivette a zsebéből a fél doboz cigijét, és elibe tartotta:

– Tessék, gyújts rá!

Az ember megsemmisítő pillantást vetett rá, és a kocsijának támaszkodó nagyobb fiamhoz fordult:

– Cigaretta, pálinka...

Az én békés fiam megfontoltan válaszolta:

– A cigarettát most dobtam el, hát köszönöm nem, pálinkát meg azért nem ihatok, mert vezetek... De egy kávé most jólesne!

Később, amikor a fiúk elmesélték nekem a történeteket, az idősebb némi lelkiismeret-furdalással bevallotta, hogy ő, mint orvos, megijedt egy kicsit, mert a vámoson az agyvérzés tünetei kezdtek mutatkozni, olyan céklavörössé változott a feje. Csak a kezével tudta mutatni nekik, hogy gyorsan tűnjenek el!

Ezt akkor végighallgatva, bennem felmerült a kérdés: vajon a határőrök, vámosok így dolgoznak Hegyeshalomnál is, ott is megengedhetik maguknak az ilyen viselkedést?! Igaz, sok esetben okkal-joggal lehetnek gyanakvók, ez tagadhatatlan! Talán ezért is gyakorolják az effajta magatartást a keleti határon. No de miért csak a kisemberekkel szemben? Mert a hatalmas, lesötétített terepjárókkal utazó, aranyláncok súlya alatt görnyedező nagymenők soha nem várakoztak, számukra csakis zöld út létezett. Mindig! Talán ezért adtak nekem a kisiskolások ebben az időben olyan elgondolkodtató választ Hatvanban, az egyik író-olvasó találkozáson.

A bemutatkozást követően feltettem a terebren ülő kicsiknek a szokásos kérdést: Gyerekek, mit tudtok a szülőföldről, Kárpátaljáról? Ki tud mondani valamit? A hosszan tartó síri csendet egy árva pissenés sem törte meg, aztán végül bátortalanul mégis felemelkedett egy kezecke:

– Én tudok...

– Nagyszerű, mondd el – kértem örömmel.

– Há-át, annyit tudok, hogy onnan jött az ukrán maffia – vágta ki diadalmasan a gyermek.

Mit mondjak, a választ hallva a lelke- met nem töltötte el felhőtlen büszkeség. Ám a nagyobbmelegletést mégis az okozta, hogy szinte egyetlen helyen sem tudták földrajzilag betájolni, merre van Kárpátalja. A kérdésre legtöbbször az volt a válasz, hogy Romániában, de a kedven- cem, a többször hallott felelet az így hang- zott: valahol, az Alpok lábainál. Ezt hall- va, némán foházkodva mindig arra gon- doltam: ó, bár csak az angyal szólna belő- leték! Jó volt aztán látni az arccskákon az őszinte csodálkozást, amikor elmesél- tem nekik, hogy a Kárpátokban van a Vereckei-szoros, amelyen keresztül Árpád vezér ide vezette népét, a magyarokat, akik itt találtak hazára. A mi hegyeink között születik a Tisza, a köldökzsinór, amely az én szülőföldemet elszakíthatatlanul Ma- gyarországhoz, az anyaországhoz köti. A Tisza számára soha nem létezett határ, sem vassfüggöny!

Vers mindenkinek

Ady Endre

A Duna vallomása

Megtudtam, hogy titkokat rejteget
A mi Dunánk, ez a vén róka,
Mikről talán sohase álmodott
Az ősi barlang-tüzek óta
Ez a közönyös Európa.

Megloptam a vén Iszter titkait,
Titkait az árnyas Dunának.
Magyar földön ravasz a vén kujon,
Hisz látott ő búsabb csodákat.
De akkor pletyka-kedve támadt.

Vallott nekem, nem is tudom, mikor:
Tavaszi volt és ő csacska-részeg.
Táncolt, dalolt, kurjongatott, mesélt,
Budapestre fitymálva nézett
S gúnyos nótákat füttyörészett.

Talán Szent Margit híres szigetén
Állott velem részegen szoba.
(Ma is félve kalimpál a szívem
S hajh, már régen késik e nóta.
Ugye, Iszter, vén folyam-róka?)

Nagy-komoly lett akkor a vén Duna.
Torkán hült vad, tavaszi kedve.
Olyan volt, mint egy iszákos zseni.
Alig mert nézni a szemembe
S én vallattam keményen, egyre.

„No, vén korhely, láttál egy-két csodát,
Mióta ezt a tájat mossa
Sápadt vized, árnyas, szörnyű vized,
Mely az öreg árnyakat hozza.
Gyónjál nekem, vén falurossza.”

„Mindig ilyen bal volt itt a világ?
Eredendő bűn, lanyha vétek,
Hidegletés, vergődés, könny, aszály?
A Duna-parton sohse éltek
Boldog, erős, kacagó népek?”

S halk mormolással kezdte a mesét
A vén Duna. Igaz az átok,
Mit már sokan sejtünk, óh, mind igaz:
Mióta ő zúgva kivágott,
Boldog népet itt sohse látott.

A Duna-táj bús villámhárító,
Fél-emberek, fél-nemzetecskék
Számára készült szegény-kaloda.
Ahol a szárnyakat lenyesték
S ahol halottasak az esték.

„Sohse lesz másként, így rendeltetett”,
Mormolta a vén Duna habja.
S boldogtalan kis országok között
Kinyújtózott a vén mihaszna
És elrohant tőlem kacagva.

Nagyapám szülőháza

Anyai nagyapám, Harsághy Bálint József 1852. február 14-én született Harságon. Az 1910-es lexikon Harságot kisközségnek nevezi, holott nagybirtok, rajta a barokk stílusú kastéllyal, Sáros megye székhelyétől, Eperjes várostól 14 kilométerre terül el. Sáros megye is, mint Nagymagyarország északkeleti része, egész Máramaros vidékéig Töhötöm öszevérünk tulajdona volt.

Harsághy őseink a XIII. században kapták nemesi előnevüket, ősünk Harsághy Farkas győzedelmes harcaért a délről betörő illírek fölött. A család leszármazottai is a katonai pályát választották, hűséggel szolgálták Mária Terézia magyar királynőt.

A nemeseik sorában meg van említve **Harsághy László**, aki a Balkánon harcolt a törökök ellen 1500 körül, majd a sárosi vár kapitánya, 1535-ben a Sáros megye főispánja; **ifj. Harsághy Farkas** 1630 körül a királyi lovasezred kapitánya; **Harsághy Zsigmond** 1684. január 29-én a sárosi vár kapitánya, átadja a várat a szlovákoknak, ezért „negatív” szereplője a családnak; **Harsághy István** (1640–1704. szeptember 9.), akit Eperjes város két ízben megválasztott főbírájával.

Ő volt nagyapám nagyapja, az én ük-apám. Nagyapám édesapja, Harsághy István Eperjesen a megyeházán tisztségviselő volt, de a nagy családja miatt a birtok gondnoka is. Felesége, Gotthard Antónia 9 szüléssel – ebből kettő ikerszülést – 11 gyermeket hozott világra. Nagyapám ikeröccse, Nándor, a katonai pályát választotta, ellenben nagyapám a német gimnáziumi érettségi után gyakornok az eperjesi városházán, hiszen szerelmes abba a fiatal lengyel bárókisasszonyba, akit szülei családjával együtt befogadtak a kastélyukba, mivel az oroszok elől menekültek. Nagyapám senkire nem hallgatva két év múlva, 20 évesen feleségül vette a 16 éves Illiczky Laura bárókisasszonyt, és Sárospatakon telepedtek le. Két fiúk és négy lányuk születése után Nagyszőlősré, Ugocsa megye székvárosába költöztek, ahol néhány év múlva Laura mama meghalt.

Mamukám a Bilkén töltött gyerekeveit tartotta boldognak, hiszen a ház egy 5 holdas gyümölcsös közepén állott, ahol a kert végében a Bilke patak csordogált, amiben nyáron lubickoltak, halacszkákat fogdostak a macskának, télen a jégen csúszkáltak, amíg apjuk engedte. A gyerekek iskoláztatásá-

Harság, nagyapám szülőháza 1985-ben

val, az öltöztetésükkel az apa foglalkozott. A fiúk és a lányok magas szárú, fűzős cipőit is az apa tisztította. Fogkefe helyett kis lapátkára tekert fehér rongy szolgált, amit az apa cserélt újra, ellenőrizte, bemártották-e szódabikarbónába vagy krétaporba.

Miután a két nagyobb gyerek elvégezte az elemi iskolát, nagyapám javasolta feleségének, költözzenek Munkácsra, ahol több középiskola is van, sőt ő is dolgozhat a városházán mint főszemlész, amire okot adott az I. világháború közeledte. Eladták a kúriát, nagyapám írt Budapestre két ott dolgozó fiának az odautazásuk, letelepedésük szándékáról. Gyula fia a tiszti képeslapjával tisztelettel várakozásra kérte apját, mivel behívták a frontra.

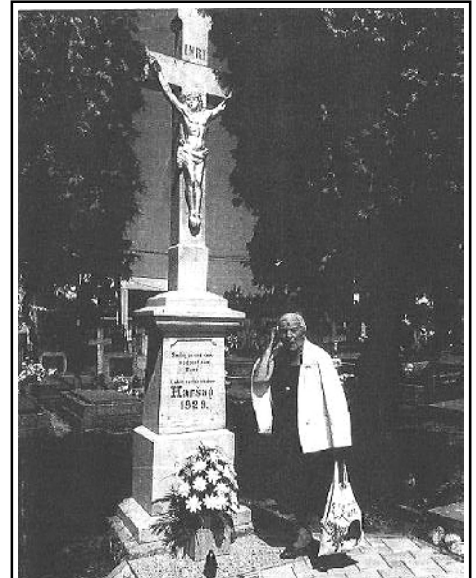
A Harsághy családot Munkácson érte utol a tragikus trianoni döntés. Mama mindennap sírt – mesélte mamukám –, hol fog az öt gyermeke magyarul tanulni, ha bejönnek a csehek?! Bálint fiúk befejezte a gimnázium 2. osztályát, mamukánk a leánypolgári 2. osztályát kitűnően, a legfiatalabb, Lenke Paula akkor kezdte volna az elemi. Azt már szegény nagymamám nem érte meg, mert a lelki trauma aláásta az egészségét és augusztus 22-ét, az 51. születésnapját meg sem érve, augusztus 5-én meghalt. A 17 évvel idősebb férj a temetés után útipoggyással, a 10 éves János Józseffel, a 8 éves Róza Antóniával és

Nagyapám 1920 szeptember elején Budapestre érkezett az elsőszülött Vilmos fia családjához. Ezt a képet – amelyen két unokája, Editke és Lacika, valamint menyje, Mária társaságában látható – küldte az otthon maradt gyermekeinek, Bálintnak és Margitnak

a 7 éves Lenke Paulával elindult Budapestre. A cseh városházaiak marasztalták, főleg mert több nyelven beszélt, jó fizetést, jó nyugdíjat ígérték neki, de nagyapám csak a fejét rázta. Elnémult a Haza és a Család fájdalma miatt. Előtte a Bálint fiasorsát rendezte el a kollégium igazgatójával, fizetve 5 ezer arany koronát a bentlakásért. Édesanyám, aki akkor 13 és fél éves volt, Bilkére a 18 évvel idősebb Katica nővéréhez került, aki az elemi iskola igazgatójának felesége volt. Nagyapám oda vitette mama bútorait és szintén 5 ezer aranykoronát adott kislánya, Margit Jolán eltartására.

Nagyapám, Harsághy Bálint József 1920. szeptemberében Budapestén a XVI. Kerületben a Margit utcában talált lakást és Prahár Antónia személyében házitanyitót, főleg a szép arcú, csengő hangú kis Lenkének. Nekem nem voltak nagyszüleim, amit már gyerekkoromban nagyon hiányoltam, hiszen

1913 augusztusában örömmel láttam, hogy az 1929-ben – születésem évében – állított keresztben a szlovákok meghagyták a helység eredeti nevét: Harság, amit 1985-ben már egy partizánról Záborszkojének neveztek a betelepültek

szüleim szép, okos és jó emberekként emlegették őket. Szüleim is szépek, okosak és nemdohányzó, józan életű, jóakarátú, segítőkész emberek voltak. Azt mondják, a gének átadják az intelligenciát. A nővérem, Kerényi Klára is szép, okos, művészképző, családcentrikus volt. Gusztáv Endre bátyám is – mások vették észre, inspirálták igazgatói állásra –, józan családcentrikus és segítőkész volt. Jómagam 1993 óta özvegyemem miatt Budapestén a XVI. kerületben élek egy otthonban. Első dolgomnak tartottam, hogy megkeressem az 1926. január 1-jén elhunyt Harsághy nagyapám sírját. Három helység temetőjében ide-oda küldözgettek. Végül a rákosszentmihályi idős plébános úr tanácsára a Fuvallat úti – mamám házhelynek eladott – lezárt fás-bokros, állítólag keresztény és zsidó temető szélén gyűjtöttem mécesest, és egy fenyő alá tettem virágjaimat. Asok unoka közül csak nekem adatott meg, hogy ezt megtehettem. 1985-ben Harságon lefényképeztem nagyapám szülőházát, a városházát, a Harsághyak kriptájára épített kápolnát a Szent család oltárképével, a fal oldalán címerünkkel latinul: „Az Istenben hitt remény soha nem szegyenít meg.” EZ ISTENI CSODA? EZ ISTENI AJÁNDÉK.

Harsághy Káposzta M. Katalin

Harság. A Harsághyak temetkezési kriptája kis kápolnával. Ma itt mizésnek

In memoriam dr. Popovics László

2017. május 19-én életének 84. évében Nagytarcsán szerettei körében elhunyt dr. Popovics László, a Beregszászi Központi Járási Kórház egykori fül-orr-gégész szakorvosa.

1933. június 26-án született Beregszászon, amely akkor Csehszlovákiához tartozott. Ott végezte el középiskolai tanulmányait, majd 1950-ben felvételt nyert az Ungvári Állami Egyetem (most Ungvári Nemzeti Egyetem) orvosi karára. Az egyetem elvégzését követően 1956-ban általános orvosként a volóci járási Szarvasházára (Zsdenyijevo) helyezték, ahol négy évet dolgozott, ezután három évig Alsóvereckén praktizált. Az ott élők közül az idősebbek még 60 év után is emlékeznek dr. Popovics Lászlóra.

1963–1965 között a több járás is kiszolgáló Beregszászi Tüdőgondozó Intézetet vezette. A munkakörülményekre való tekintettel 1965-ben szakirányváltás mellett döntött, és öt hónapos fül-orr-gégészeti továbbképzésre jelentkezett a Kijevi Orvostovábbképző Intézetbe. Ezután nevezték ki a Beregszászi Központi Járási Kórház járási fül-orr-gégészévé, amely beosztásban 1994-ig dolgozott. Folyamatosan képezte magát, a sok munka, ügyelet, műtét mellett új sebészeti és diagnosztikai eljárásokat tanult, tanfolyamokon vett részt a Szovjetunió több orvostovábbképző intézetében. Kórházi munkája mellett négy éven keresztül a Beregszászi Egészségügyi Szakiskolában fül-orr-gégészetet tanított a leendő ápolóknak és felcsereknak.

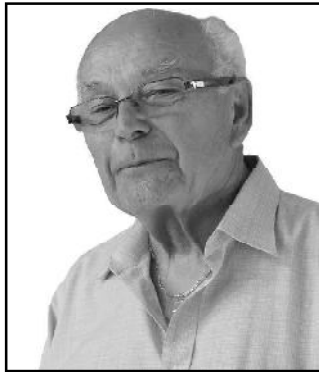
Dr. Popovics Lászlót a járás elismert, magas szakmai tudással rendelkező orvosaként tisztelték. Rendszeresen látogatta a megyei fül-orr-gégészeti szakmai társaság üléseit, előadásokat tartott, megosztotta tapasztalatait szakértársaival. Egykori páciensei és munkatársai évekkel nyugdíjba vonulását követően is emlegetik emberséges hozzáállását, felelősségteljes munkavégzését, munkabírást, jó humorát.

1994-ben családi okokból Magyarországra települt, ahol 2005-ig nyugdíjasként tovább praktizált a móri rendelőkben, majd később a csepeli szakorvosi rendelőkben.

Feleségével, dr. Popovics Judittal – aki belgyógyászként a Beregszászi Rendelőintézet házi orvosaként dolgozott – két lánygyermeket neveltek fel nagy egyetértésben, szeretetben. Négy unoka büszke nagypapája lehetett.

2004-ben megözevgyült. 2006-tól nyugdíjas éveit töltötte Nagytarcsán családjá körében. Magyarországon belépett az áttelepült kárpátaljaiakat tömörítő Kárpátaljai Szövetségbe. Rendszeresen részt vett a balatonföldvári találkozókban, előfizetője és támogatója volt a szövetség lapjának, a Kárpátaljai Hírmondónak. Amikor hazalátogatott szülővárosába, mindig felkereste a kórházat is, és igyekezett segíteni az ott dolgozóknak gyógyszerekkel és orvosi eszközökkel. Figyelemmel kísérte munkájukat. Neve hallatán sok beregszásziban elevenednek meg az orvosi rendelőjében történt „látogatások”, amikor egy orr- vagy garatmandula eltávolítására, esetleg egy fülgyulladás kezelésére voltak Laci bácsi „vendégei”.

Emlékét a család, a barátok, páciensei és kollégái őrzik.

Határok nélkül ifjúsági találkozón a beregvidéki tanulók

2017. május 29. és június 2. között Budapest Főváros Önkormányzata a nemzeti összetartozás napja alkalmából *Határok nélkül* címmel ifjúsági találkozót szervezett. Az eseményre meghívást kapott a „GENIUS” Jótékonyági Alapítvány is. Az alapítványt a Beregszászi Tehetségpont 4 diákja (Agejenko Kinga, Jurcsenkó Vanessza, Tuly Alexandra, Zékán Zsófia) és jőmagam, mint a tehetségpont koordinátora képviseltük.

A szervezők színes programokkal kedveskedtek a résztvevőknek. Megérkezésük után tablót készítettünk, amelyet az esti bemutatkozáson szemléltettek meg a fiatalok és tanáraik.

Amásodik napot a fővárosban töltöttük, ahol először a Nemzeti Múzeumot és a Magyarság Házáat tekintettük meg, majd sétát tettünk a belvárosban, a várnegyedben. Pihenésként a diákok bowlingozhattak. A napot dunai hajózással zártuk.

Harmadik napunkat Dobogókőn kezdtük, ahol hegyi túrán vettünk részt. Ezt követően Esztergomba utaztunk, ahol megtekintettük a bazilikát s a kupolájából a várost. Később utunk Visegrádra vitt, ahol kipróbálhattuk az alpesi bobot.

Ott-tartózkodásunk negyedik napján a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban szervezett ünnepség részesei voltunk,

ahol mi is feltűztük szalagunkat összetartozásunk szimbolikus kopfájára.

Ezúton szeretnénk megköszönni a meghívást és a színes programokat, amelyeknek részesei lehettünk.

Snicer-Pobránszky Gabriella
koordinátor,
Beregszászi Tehetségpont

Helyreigazítás

Lapunk előző számában sajnálatos módon hibásan jelent meg Szil-vay Ingrid Örmény szonett című verse. A szerzőtől és olvasóinktól elnézést kérünk, a helyes változat alább olvasható.

A szerkesztők

Szil-vay Ingrid

Örmény szonett

Nahapet Kucsak emlékére

Kagylószin lebegés, köd, Ararát,
Örményhon üzen az időkön át,
Régenvolt ősök, időtlen hősök
Nézik és látják fiuk fiát.

Sült bárány, gránátbor, szőlő, dió,
Minden mi csábító s ínnyünknek jó,
Mélábús duduk, pergő dob, zurna,
Szevännak taván sikló hajó.

Mandula-szemed mély tüze éget,
Hét napja teszed nekem a szépet,
Oltalmul ajánlod kardod vasát,
Cserébe ezért – szerelmem kéred.

Nem nyílik könnyen szívéen a zár
Annak, kit otthon kedvese vár!

Büszkék vagyunk földinkre!

A Magyar Egészségügyi Társaság Kárpátalján, Makkosjánosiban tartotta aktuális konferenciáját. A fórum után a vajdasági, szlovéniai, erdélyi, szlovákiai, anyaországi orvosokat, professzorokat elvitték Beregszászra, ahol többek között ellátogattunk a Beregszászi Múzeumba. A múzeum a patinás, 1629-ben épített egykori Bethlen-kastélyban kapott helyet.

Négy helyiségben a múzeum helytörténeti részlege, egyben képgaléria működik. A nagyon színvonalas tárlatvezetés közben Sepa János, a múzeum igazgatója, egyben létrehozója elmesélte az indulást, a jelenlegi helyzetet, terveit.

A háború előtti Honismereti Múzeum anyagának csak egy töredéke maradt meg Beregszászon. Ekkor Sepa János gyűjtésbe kezdett. Felhívással fordult a helyi magyarsághoz, ami óriási lelkesedéssel töltötte el a helyi lokálpatriótákat. Lesz újra saját múzeuma Beregszásznak! Már az első két évben sikerült gazdag, történelmi és tárgyi örökséget bemutató anyagot összegyűjtenie.

A múzeumnak van hadtörténeti, népművészeti, egyháztörténeti részlege, gazdag a szőlőtermesztési, borászati, valamint a beregi szótteseket bemutató anyaga is.

Unikális az a 100 darabból álló képeslapgyűjtemény, amelynek mindegyike Fedák Sárít, korának egyik leg-híresebb színésznőjét örökítette meg egy-egy szerepben. Színpadi kellékek, plakátok, műsorfüzet tartoznak még a gyűjteményhez, amelyet Sepa János néhány, a színésznőről szóló adomával egészített ki.

A múzeum igazgatójának sok nagyszerű terve van a múzeum jövőjét illetően. Szeretné bemutatni a vidék természetvilágát a kapcsolódó régi foglalkozásokat, a hétköznapi életet. Szeretné, ha az intézmény Beregszász szellemi életében jelentős szerepet játszana, fontos turisztikai célpont is lehetne.

Az igazgató nem panaszkodott, én kérdeztem, hogyan tudja fenntartani ezt a gazdag gyűjteményt. Válaszában elmondta, hogy az ukrán államtól 26 ezer forintnak megfelelő „támogatást” kap. No comment...

Tudván, hogy van egy Kisebbségekért-díj, úgy gondolom, hogy egy ilyen példaértékű ember megérdemelne! A Kárpátaljai Szövetség támogatta a javaslatomat. Mi, e csodálatos vidékről elszármazottak, büszkék vagyunk földinkre.

Még az a javaslat jutott eszembe (mivel rengeteg könyvet gyűjtöttem itt Magyarországon), hogy létrehozhatnánk egy könyvgyűjteményt is, és irodalmi esteket tarthatnának a kortárs vagy a korábbi szerzők műveiből. Amolyan irodalmi kávéház: versolvasás, alkotóműhely iskolák bevonásával... és folytathatnám.

Dr. Husznai Katalin,
a Magyar Egészségügyi Társaság tagja,
Budapest

Küldjön egy képet!

Az alábbi, 1933 tavaszán készült felvétel – amelyen a beregszászi öregfiúk futballcsapatát láthatjuk – Dalmay Árpád nyíregyházi olvasónk küldte azzal a megjegyzéssel, hogy a képen szereplők közül valószínűleg már senki nem él, de hátha az idősebb olvasók valakit felismernek.

BEREGSZÁSZI „OLD-BOY” CSAPAT, 1933. ÁPR. 17.

Miről árulkodik egy 90 éves iskolai bizonyítvány?

Mindnyájan tudjuk, hogy az 1920. június 4-i trianoni békediktátum után Magyarország területének kétharmad része – benne szülővárosom, Beregszász is – a szomszédos országok kötelékébe került. Az 1920-as évek végén városomat a csehszlovák rendszer Berehovo névre keresztelte át, mely nevet a II. világháború után automatikusan átvett a szovjetrendszer is (éppen úgy, mint ahogy Ungvárból Uzhhorod, Munkácsból Mukacsevo lett). Tény viszont, hogy az 1990. november 25-i népszavazás (referendum) idején a lakosság 86%-a (nota bene!) a Beregszász névre adta le voksát. 14 478 szavazatból csak 1001 volt a Berehovo név mellett.

Városunkban Trianon után egy Hennogue nevű francia főtiszt jelentette be, hogy Beregszász ezután Csehszlovákia része lesz. (S abban reménykedtek, hogy ez örök időkre így marad.) Birtokomban van egy 90 évvel ezelőtt Beregszászon kiadott iskolai bizonyítvány, amelynek az az érdekessége, hogy két nyelven – ruszinul és magyarul – íródott, és a Beregszászi Római Katolikus Népiskola adta ki az 1927/28-as tanévben. A bizonyítványt Balogh Piroska Sárosoroszában született tanuló nevére állították ki, aki a dokumentum szerint 1915. július 5-én született, és bizonyára már nincs az élők sorában.

Az ominózus bizonyítvány érdekessége, hogy – mivel római katolikus leányiskoláról van szó – a tantárgyak között első helyen a hittan szerepel.

Ezenkívül van olyan tantárgy is, mint kézimunka és persze a ruszin nyelv.

Érdekes még az is, hogy van egy olyan pont is, mint az írásbeli dolgozatok külalakja, amelyután az a megjegyzés szerepel, hogy „nagyon csinos”.

A lényeg viszont a bizonyítvány hátoldalán található, ahol a hivatalos körpecsét ruszin és magyar nyelvű, és nem Berehovo, hanem „Bepercac”, tehát cirill betűkkel is így szerepel rajta.

Csobolya József nyugalmazott történelemtanár, Beregszász

ELISMERÉSEK

AGULÁG-Emlékév alkalmából a Lénárd Ödön Alapítvány kuratóriuma Gulág-émlékérmeket alapított. Az arany plakettből és emléklapból álló díjat Veres András győri megyéspüspök, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke adta át többek között Dupka Györgynek. A laudációban elhangzottak szerint Dupka György író, költő és helytörténész a „málenkij robot” és a Gulág történetének kutatásáért, illetve számos magyar emlékhely, köztük a sztálini terror áldozatainak emléket állító Szolyvai Emlékpark létrehozásáért kapta a kitüntetést.

MÁRCIUS

Március 1. A Beregszászi Kodály Zoltán Művészeti Iskolában a Kárpátaljai Megyei Állami Közigazgatási Hivatal Művelődési Főosztálya és a Beregszászi Városi Tanács Művelődési Osztálya szervezésében először rendezték meg a Pacsirta megyei népdaléneklési versenyt.

Március 1. AKárpátaljai Megyei Filharmóniában sor került Csúrik Etelka, Ukrajna érdemes művésze koncertjére, ahol W. A. Mozart zongoraszonátáit hallhatta a közönség.

Március 1–2. Tóth Péter Lóránt Radnóti-díjas versmondó *Forradalmár* című pódiumműsorát mutatta be a Viski Kőlcsey Ferenc Oktatási-nevelési Intézményben, a Técsői Hollósy Simon Középfiskolában, az Aknaszlatinai Bolyai János Középfiskolában és a Huszti Magyar Tantervező Általános Iskolában.

Március 2. Az Ungvári Nemzeti Egyetem (UNE) Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi Kara Bercsényi Miklós Könyvtárában balladamonddó versenyt tartottak Arany János születésének 200. évfordulója tiszteletére az UNE Magyar Filológiai Tanszéke és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet szervezésében.

Március 2. A beregszászi városi művelődési ház előcsarnokában megnyílt Gogola Zoltán festőművész kiállítása.

Március 2. Agócs Gergely és az East Wing Group közös koncertjét rendezték meg a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola átriumában.

Március 3–5. Magyarország Beregszászi Konzulátusa és a Visk Jótékonyági Alapítvány szervezésében a kaszonyi művelődési házban, az Aknaszlatinai Művészeti Iskolában és a Viski Kőlcsey Ferenc Oktatási-nevelési Intézmény dísztermében sor került a Liszt Ferenc

Zeneművészeti Egyetem Népzene Tanszék tanárainak *Hangszerszám* című koncertjére.

Március 3–5. Megrendezték a XIV. Beregszászi Nemzetközi Borfesztivált.

2017. március 5. A Beregszászi Római Katolikus Egyház szervezésében *A hűség ára* címmel dokumentumfilmet vetítettek a Pásztor Ferenc Közösségi Házban.

Március 7. A nagyszülősi Impaszto galériában Gönczy Tivadar tiszapéterfalvai festő mutatta be képeit, amelyek túlnyomórészt a Tisza-mellék tájait és falusi életmódját ábrázolják.

Március 10. Az ungvári Ilko Galériában sor került Erdélyi Béla híres magyar festő, grafikus IMEN című művének bemutatására.

Március 10–11. A Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség (KMPSZ) szervezésében lezajlott az óvodapedagógusok konferenciája.

Március 12. *A múzeumi remekművektől a tavaszi-nyári divatkollektiókig* címmel rendezték kiállítást és bemutatót tartottak a Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeumban.

Március 13. II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola átriumában megrendezték az amatőr zenészek estjét.

Március 15. *Nemzeti dalmondó* versenyt tartottak az ungvári Dayka Gábor Középfiskolában a tantestület és a MÉKK szervezésében.

Március 15. Az 1848–1849. évi forradalom és szabadságharc kezdetének 169. évfordulója alkalmából megemlékezést és koszorúzási ünnepséget tartottak Beregszászon a Petőfi-szobornál a Beregszászi Városi Tanács, a történelmi egyházak, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, a KMKSZ és az ÜMDSZ szervezésében.

Március 15. A Magyar Értel-

miségek Kárpátaljai Közössége több más civil szervezettel közösen megemlékezést és koszorúzást tartott Ungváron, a Petőfi téren.

Március 15. A Pro Cultura Subcarpathica szervezésében az 1848–49-es forradalom és szabadságharc évfordulója alkalmából tartott megemlékezések záróakkordjaként a megye több településén, így Kőrösmezőn, Rahón, Munkácson és Ungváron koncertezett a Szegedről érkezett Cuharé Táncműhely.

Március 17. *Őcsi-80* címmel Szemán Ferenc (1937–2004) művészeti hagyatékát bemutató emlékkiállítást rendeztek az ungvári Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeumban.

Március 18. Újra magyarellenes felvonulás volt Ungváron. A fekete ruhát viselő, arcukat eltakaró és ukrán nacionalista zászlókat lobogtató 150 fős, zömében fiatalokból álló fáklyás menet nacionalista jelszavakat skandálva vonult végig Ungváron. A megyeszékhely utcáin haladva az „Idegen, vésd az agyadba, itt az ukrán a gazda!” mondatot többször megismételték, illetve a felvonulás fő jelszavaként: „Nemzetek Európája, nemet az Európai Unióra!” szlogent nevezték meg. Tarasz Deak, a Karpatszka Szics vezetője a médiának elismerte, hogy a fáklyás felvonulás célja az Európai Unió elutasítása és a vidékén élő magyarság ukránosítása volt.

Március 19. *„Élni fog a nemzet, amely összetart!”* mottóval indult el a Borsodi Magyar Közösségek Szövetsége Menté Egyesület által megálmodott „Dunán innen, Tiszán túl” ifjúsági népművészeti tehetségkutató verseny kárpátaljai elődöntője. AVIII. alkalommal meghirdetett versenyt harmadik alkalommal rendezték meg vidékünkön. Idén a Pro Cultura Subcarpathica és a Kárpátaljai Népi Zenede szervezésében Beregszászon, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán kapott otthont a hagyományörzők seregszemléje.

Március 20. Hosszú betegség után, életének 67. évében elhunyt Micska Zoltán munkácsi festőművész, Ukrajna kiváló művésze, a Kárpátaljai Boksay József és Erdélyi Béla Képzőművészeti Díj kitüntetettje, az

Ukrán Nemzeti Művészeti Akadémia és a Kárpátaljai Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának (RIT) tiszteletbeli tagja.

Március 21. Megnyílt Glück Gábor (1912–1983) kárpátaljai festőművész, grafikus, Ukrajna érdemes művésze emlékkiállítását Budapest, a Forrás Galériában.

Március 21–22. A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet és az OSZK Könyvtári Intézet Oktatási és Humán erőforrás-fejlesztési Osztály szervezésében kétnapos továbbképzést tartottak könyvtárosok számára. Korábban tizenegy alkalommal volt hasonló tanfolyam Kárpátalján (Beregszászon, Tégláson, Nagyszőlősen).

Március 23–26. Az ungvári zeneművészeti szakképző alapítójának és első igazgatójának tiszteletére megszervezésre került az első Zádor Dezső nyílt zongoraverseny, amelyet a Kárpátaljai Megyei Állami Közigazgatási Hivatal Művelődési Főosztálya kezdeményezett.

Március 24. A Pro Cultura Subcarpathica szervezésében a Budapestről kárpátaljai vendégszerelésre érkezett Első Pesti Rackák rendhagyó irodalomórát tartottak a Jánosi Középfiskola, a Vári II. Rákóczi Ferenc Középfiskola, valamint a Kaszonyi Középfiskola tanulóinak. A műsorban ismert magyar költők megzenésített versei szerepeltek.

Március 28. A Rákóczi-napok keretein belül nemzetközi körútalálkozót szervezett a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola.

Március 29. A KMKSZ, a Magyar Írószövetség Kárpátaljai Ifrócsoportja és a család szervezésében a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán felavatták S. Benedek András költő, irodalom- és helytörténész domborműves emléktábláját (Oláh Kinga alkotása).

ÁPRILIS

Április 1. „Átal mennék én a Tiszán...” címmel népdaléneklési versenyt szerveztek a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán.

Április 4. Húsvéti jótékonyági estet szervezett a FRIGY (Főiskolai Református Ifjúsági Gyülekezet) és a Kőlcsey Ferenc Szakkollégium hallgatói önkormányzata. Az összegyűlt

adományt a fogyatékkal élő gyermekeket és felnőtteket gondozó hetényi napközis otthonnak juttatták el.

Április 3–5. A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet (KMMI) és a Kovács Vilmos Irodalmi Társaság (KVIT) szervezésében költészet napi rendezvénysorozat zajlott le a beregszászi Európa–Magyar Házban. A magyarországi és erdélyi résztvevők felkeresték a vereckei honfoglalási emlékművet, az útvonal mentén és az emlékműnél verseket posztoltak. Az irodalmi délután keretében Pomogáts Béla irodalomtörténész, Dupka György író, szerkesztő, Móricz László, az Anyanyelvi Konferencia képviselőjében, Csordás László, a KVIT elnöke, Lőrincz P. Gabriella, Farkas Wellmann Endre és Varga Melinda költők, Szekáry Zsuzsa festő osztották meg gondolataikat a költészet napja kapcsán.

Április 6. A Tiszapéterfalvi Képtárban (György-kastély) sor került Gönczy Tivadar festőművész tárlatának megnyitójára.

Április 9–10. Rendhagyó irodalmi órát tartott a Tiszabökényi Általános Iskolában (egykori iskolájában) dr. Dupka György történész, szerkesztő.

Április 11. A Nagyberegi Középiskolában hagyományos költészet napi szavalóverseny zajlott le a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség szervezésében.

Április 11. A magyar költészet napja alkalmából az Arany János-emlékévé kapcsán a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet harmadik alkalommal rendezte meg *Vers a téren* című rendezvényét a beregszászi Kosuth téren. A jelenlévők közösen olvasták fel Arany János: *Enyhülés* című versét.

Április 11. Az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézete magyar történelem és európai integráció tanszékén sor került *AKárpát-medencéből elhurcolt magyar és német rabok nyomában Orosz földön és a Kaukázus országaiban* című, a Szolyvai Emlékparkbizottság kutatóműhelyében készült tanulmánygyűjtemény bemutatójára. Köszöntőt mondott dr. Zubánics László történész, az intézet dékánhelyettese. A Gulág Emlékbizottság támogatásával megjelent könyvet dr. Dupka György, a Szolyvai

Emlékparkbizottság kutatócsoportjának vezetője mutatta be. Közreműködtek Csordás László és Mádi Bianka, a kötet szerzői.

Április 11. A magyar költészet napja alkalmából Shrek Timea, Lőrincz P. Gabriella, Csornyij Dávid és Marcsák Gergely közreműködésével irodalmi közönségtalálkozóra került sor a beregszászi városi könyvtárban. A rendezvény elején a szerzők saját műveikből olvastak fel részleteket. Ezután kötetlen beszélgetés következett Shrek Timea moderálásával. Zárásként Marcsák Gergely adta elő Farkas Wellmann Endre *Trónfogaló* című megzenésített versét.

Április 18. Húsvét harmadnapján tojásgurítást rendeztek a Tiszaháti Tájémuzeumban (Tiszabökényi, Fogarassy-kúria). A húsvéti ünnepkörhöz számos népi játék kapcsolódik, amelyek közül kiemelt helyet foglal el a tojásgurítás. Ezt a régi hagyományt elevenítették fel a tiszapétefalvai, tiszabökényi és forgolányi tanintézetek szervezői Pösze Henrietta képtár- és muzeumi igazgató koordinálásával.

Április 19. A húsvéttal kapcsolatos helyi szokásokat mutattak be a Nagyberegi Tájházban.

Április 20. A Pro Cultura Subcarpathica meghívásának eleget téve Kürti László *Csalás* című legújabb verseskötetét mutatta be a beregszászi Fodó Sándor Kulturális Központban.

Április 21. Beregszászon, a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színházban bemutatták a *Mátyásnak tüköre* című táncjátékot a Délikert Néptáncgyűttes és a Félégyházi Táncszínház előadásában.

Április 21. Az UNE 4. sz. kollégiuma műfüves pályáján sikeresen lezajlott az I. Kárpátaljai Magyar Kollégiumi Focitorna az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi Kara szervezésében.

Április 22. A Kárpátaljai Magyar Cserkészszövetség védőszenztjük, Szent György napján az idén is megrendezte a Szövetségi Cserkésznapot Beregszászon.

Április 22. A Panoráma Világklub kárpátaljai társelnökei Csongoron szerveztek jó hangulatú találkozót. Az egybegyűlteket, köztük Baksa Tibor (Csongor), Poloncsák Róbert

(Ungvár), Grigora Éva (Nagyszőlös), Szatmári Viola (Mezőgece), Pallagi Agnes (Tiszapéterfalva), Máté János (Nevetlenfalva), Kerekes György (Nyugat-Magyarország) társelnököket köszöntötte Lovas Ilona, a kárpátaljai társklubok magyarországi társelnöke. Akulturális műsorban felléptek a Csongori Művészeti Iskola tanárai és tanulói, Verbóc néptáncos gyerekei, a mezőgecei Kékviola néptáncgyűttes, a tiszabökényi Tisza Csillag Kórus és mások. Atárselnökök klubjának tagjai legközelebb augusztus utolsó vasárnapján a Mezőgecei Lekvárfőző Fesztiválon találkoznak.

Április 22. A KMPSZ szervezésében az Aknaszlatinai Bolyai János Középiskolában lebonyolították a szórványban élők szavalóversenyét.

Április 25. A Magyar Nyelv Múzeuma 9. születésnapja alkalmából, valamint Arany János születésének 200. évfordulója tiszteletére *Teremtő anyanyelv* címmel szavalóversenyt hirdetett felnőttek számára. Az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Filológiai Tanszékét Vaszcso Karina harmadéves hallgató (dicséretben részesült) és Gulyás Márk negyedéves hallgató (második helyezést ért el) képviselték. Felkészítő tanáruk dr. Nagy Natália docens.

Április 26. Feledhetetlen folkocsmát és táncházat szervezett a Sodró együttes és a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola átriumában.

Április 29. Tizedhatodik alkalommal rendezték meg Ungváron a Kárpátaljai Református Enekkarok Találkozóját. A református templomban idén húsz kórus gyűlt össze.

Április 29. Budapesten, a Magyarság Házában a *Tánc és lélek: a magyarság megtartó közösségei* program keretében mások mellett fellépett az eszenyi Ritmus néptáncgyűttes (művészeti vezető: Szabó Tibor).

Április 29. A KMPSZ szervezésében a Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színházban lezajlott a gyermekszínházi színi megyei találkozója.

MÁJUS

Május. 1. Rahón felavatták az 1956-os magyar forradalom emlékművét. Arómai katolikus

templom külső falán elhelyezett emlékmű Mihajlo Kolodko ungvári szobrászművész alkotása – egy stilizált emberi alakot ábrázol, amelyet vasgolyók ütnek át. Az emlékmű a magyar állam támogatásának köszönhetően készülhetett el.

Május 1–7. A Görögkatolikus Ifjúsági Szervezet, a Kárpátaljai Magyar Nagycsaládosok Egyesülete, a Kezünkben a Jövő Alapítvány, a Sámuel Alapítvány és a Szent Márton Karitás közösen szervezésében *Édesanyák hete Kárpátalján* címmel program-sorozatra került sor, amelynek célja az volt, hogy felhívja a figyelmet az anyaság gyönyörűségére és fontosságára.

Május 3–17. A Pro Arte–Munkács Társadalmi Egyesület harmadszor szervezte meg nemzetközi köszöbrásztáborát, ezúttal a beregszentmiklósi várkastély udvarán, közvetlenül a Latorca partján. A tábor szervezője ez alkalommal is Matl Péter munkácsi szobrászművész volt. A résztvevők között volt az indiai Dzsammu és Kasmír államból érkezett Chander Parkash, a Lengyelországból érkezett Ryszard Litwiniuk, a budapesti Drienyovszki János, a szekszárdi Ruppert János, valamint Kárpátaljáról ifj. Hidi Endre. Ahidat szimbolizáló modern szobrok május második felében készültek el, végül a galíciai Sztarij Szambor és Szkole, a kárpátaljai Alsóverecke és a tábornak helyet adó Beregszentmiklós, valamint a magyarországi Tárpa kapott köztéri szobrot.

Május. 4. A Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet közreműködésével Buvári Tamás filmrendező, producer a *Szeretföld* című háborúellenes filmjét mutatta be a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán annak tanárai és hallgatói számára.

Május 4. Holló Katalin kárpátaljai születésű, Magyarországon élő festőművész grafikai alkotásaiból nyílt kiállítás a Munkácsi Történelmi Múzeum kiállítótermében. Holló Katalin elmondása szerint fekete-fehér alkotásainak mindegyike a lelkeből fakad, s rajtuk keresztül tükröződnek gondolatai, érzelmei, aggodalmai.

Május 5. A Szolyvai Emlékparkbizottság tagjai tavaszi helyszíni szemléltartottak a nemzeti jelentőségű intéz-

menyként működő emlékparkban. Ezt követően Tóth Mihály elnökletével munkaülésre került sor. Az elnök és Dupka György felelős titkár részletesen beszámoltak a múlt év folyamán elvégzett feladatokról.

Május 5. *Néptáncoktatás az iskolában* címmel tartottak tanfolyamot 2017 januárjától májusig a beregszászi Pásztor Ferenc Közösségi Házban a Kárpátaljai Ferences Misszió Alapítvány finanszírozásával. A kárpátaljai táncoktatók és érdeklődők elsajátíthatták a különböző korosztályú gyerekek néptáncoktatásában nélkülözhetetlen szakmai-módszertani ismereteket. A foglalkozásokat Papp Judit és Simoncsics Pál táncpedagógusok tartották. A projekt gyakorlati részét Perduk János koordinálta.

Május 6–7. Második alkalommal szervezték meg a Ternopil megyei Brezánban (Berezsani) a Ferenc-fest elnevezésű hagyományápoló rendezvényt. Az eseményszínelvonalához kárpátaljai résztvevők is hozzájárultak. Az akkor Lengyelországhoz tartozó Brezán városban bujdosó II. Rákóczi Ferenc és Bercsényi Miklós gróf 1703. május 12-én megalkották a „*Mi Felső-Vadászi Rákóczi Ferenc Fejedelem és Gróff Székesi Bercsényi Miklós...*” kezdetű brezáni kiáltványt. Ebben a dokumentumban a Habsburg-kormányzat törvénysértéseire hivatkozva hadba szólították az országot „nemes és nemtelen” lakóit, szabadságharcot hirdetve a Habsburg-uralom lezárására. Erre a történelmi momentumra emlékezve döntöttek úgy a brezániak, hogy multikulturális fesztivállal idézik föl az eseményeket és ápolják a hagyományokat. A kárpátaljai napos rendezvénynek a városközpont és a brezáni vár területe adott otthont, amelynek kopott falai erre az időre megteltek élettel.

Május 8–9. A Gulág Emlékhöz kapcsolódva szerveztek történelmi vetélkedőt és emlékezéstartókat Kárpátalján magyarországi hetedik és nyolcadik osztályos tanulóknak. A Borsod-Abaúj-Zemplén megye 17 iskolájából érkező 198 diák és 22 kísérő tanár a kétnapos program keretében ellátogathattak azokra a kárpátaljai helyszínekre, ahonnan „málenkij robot-

ra”, majd onnan a Gupvi- és Gulág-táborokba hurcoltak el 28 ezer, 18 és 50 év közötti magyar és német nemzetiségű férfit. Emellett történelmi vetélkedő keretében dolgozták fel az 1944–1945-ös elhurcolások eseményeit. Akirándulók a Szolyvai Emlékparkban verssel, énekkel és gyertyagyújtással emlékeztek meg az elhurcoltakról. A Mezőkaszonyi Honismereti Egyesület diákjai ízelítőt adtak a vendégeknek a kárpátaljai költők verseiből, a Sodró együttes táncjátékot tartott a gyerekeknek. Második nap a résztvevők a Rákóczi-főiskola átriumában megtekinthették a „Málenkij robot” című kiállítást, amelyet Molnár D. Erzsébet, a főiskola docense, a Gulág témakör kutatója állított össze.

Május 9–10. A budapesti Hagyományok Háza (HH) a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola közreműködésével első alkalommal tartott nyílt napokat Beregszászon. A kézművesek, óvodapedagógusok, népzene- és néptáncoktatók, közgyűjteménnyel foglalkozók számára összeállított programsorozatot plenáris ülésen Kelemen László, a Hagyományok Háza főigazgatója mutatta be a HH küldetését és különböző hálózatait, majd a kulturális génbankokról tartott előadást Sándor Ildikó néprajzkutató, a HH tudományos munkatársa.

Május 12. Ünnepi koncert zajlott le a hét évtizedes múlttal büszkélkedő Ungvári Művészeti és Közművelődési Koledzs szervezésében. Az oktatási intézmény a művelődési dolgozók technikumaként indult Huszton 1947-ben. 1990-ben az intézményt átnevezték Ungvári Kulturális Szakközépiskolává, s már tíz éve az Ungvári Művészeti és Közművelődési Koledzs nevet viseli. 2011 óta Natalija Setelja foglalja el az igazgatói székét, aki maga is egykor az intézmény végzőse volt. Irányítása alatt 107 pedagógus közel 300 diákot oktat hét szakirányban: zeneművészet, társadalmi-kulturális vezető, színpadi művészet, koreográfia, adatkezelő-könyvtáros-level-táros képzés, népművészet és könyvtáros képzés. A neves intézmény növendékei számos megyei, országos és nemzetközi versenyen, valamint fesztiválon

nyertek díjakat. Ungváron nem rendeznek kulturális eseményt a koledzs tanulói nélkül. Az ünnepi koncertre a Kárpátalja Megyei Ukrán Zenei-Dramai Színház előadótermében került sor.

Május 12. A „Genius” Jótékonyági Alapítvány megrendezte a *Szól a fülemüle* kárpátaljai tehetségkutató verseny elődöntőjét.

Május 12. Ungváron az UNE Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézetében megrendezték a Kárpát-medencei Magyar Újságírók Konvenciójának ülését.

Május 11–14. A Beregszászi Görögkatolikus Esperesi Kerület tizennyolc éve szervez lelki gyakorlatot a magyar papfeleségek számára. Az évente megrendezett négynapos programnak az a célja, hogy a papfeleségek is ki tudjanak szakadni a mindennapok mőkuskerekéből, s lelkiileg megerősödve tudják folytatni feleségi, anyai és hivatásbeli tevékenységüket. Idén a karácsfalvai Sztójka-líceumban találkoztak a tisztelendő asszonyok, akikhez Grunda János nyírpazonyi parókus, pasztorális helynök és felesége, Marika érkezett előadó vendégként.

Május 14. Elkészült és forgalomba került a Kárpát-medencei, a kárpátaljai magyarságot, németiséget 1944 őszén ért szovjet megtorlásokról szóló ukrán nyelvű dokumentumfilm magyar változata is.

Május 16. Az UNE Ukrán–Magyar Oktatási-Tudományos Intézetében könyvbemutatót rendeztek, amelyen Dupka György történész, az Intermix Kiadó vezetője a budapesti könyvheti listára felkerült új kiadványokat mutatta be.

Május 27–28. Lezajlott a VI. Ezüst Tatos Középkorifestivál a beregszentmiklósi Telegdy-Rákóczi várkastélyban.

Május 27. A Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösségének és a Vitézi Rend Kárpátaljai Törzskapitányágának vezetői, aktivistái – Dupka György, Jávorszky István, Fuchs Miklós, Kövér György – az ungvári magyar katonai temető rendbeteivel egybekötött megemlékezést és tisztelgést tartottak azon 114 hős honvéd emlékére, akik életüket áldozták a magyar haza szolgálatában. Ezt követően az ungvári Kálvária temető-

ben megkoszorúzták Posch Alajos (1884–1919) mártír újságíró sírját. 98 évvel ezelőtt az Orvidékről származó újságíró – akinek egyetlen bűne magyarsága volt – az Ungvárra bevonuló cseh katonák gyilkolták meg 28 késszúrással. Az ő személyében tiszteljük Trianon első áldozatát, aki életét adta nemzetéért.

Május 28. Véget ért az első tanév a Kárpátaljai Népi Zenedében. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (II. RF KMF) és a Pro Cultura Subcarpathica civil szervezet (PCS) a Kokas Banda szakmai koordinációjával a 2016–2017-es tanévben indította el az I. Kárpátaljai Népi Zenedét. A foglalkozásokat Beregszászon, a főiskola épületében, valamint Tiszapéterfalván tartják. A tanoda tiszaháti központjában május 28-án rendezték az évváró ünnepséget.

Május 30. Az ungvári Avangard stadionban barátságos mérkőzést játszott Magyarország és Ukrajna 1992-es labdarúgó válogatottja. A meccsre a két csapat közötti első összecsapás 25. évfordulója alkalmából került sor. Az eseményt megtisztelte jelenlétével Csányi Sándor, a Magyar Labdarúgó Szövetség elnöke valamint Andrij Pavelko, az Ukrán Futball Föderáció elnöke is, akik ebből az alkalomból emléktáblát is avattak.

* *Az emlékezés és a megbékelés programja* címmel jelent meg Matl Péter és Surján László kötete a Szovjetunióba hurcolt politikai foglyok és kényszer-munkások emlékére alkalmából.

* Aprólékos munkával elkészült és nyomdába került a szovjet terror kárpátaljai emléktérképe, amelynek összeállítója dr. Dupka György történész. Elkészítésében aktívan részt vett az eszenyi származású, Budapesten élő Kovács Sándor turisztikai szakíró, térképész. A térkép a GULÁG-GUPVI Emlékbizottság támogatásával valósult meg. A közel húsz évnyi kutatómunka adatait felhasználó térképet az év folyamán eljuttatják Kárpátalja magyar lakta településeinek könyvtáraiba, intézményeibe és iskoláiba, kiválóan alkalmas szemléltetőeszköz a kárpátaljai magyarság szenvedéstörténetének tanulmányozásához.

**Összeállította:
Dupka György
és Zubánics László**

Büszkék vagyunk rá!

Manajló András amerikai kiállítás-sorozata

A Budapesten élő kárpátaljai ruszin festőművész három hónap alatt több tárlaton mutatkozott be az USA-ban. A sajtó valamennyiről dicsőően, elismerően tudósított.

Manajló András 1970-ben egy festőművész dinasztiában született Ungváron. Nagypapja, Manajló Tivadar/Fedor és édesapja, Manajló Iván jelentős szerepet játszottak el a régió képzőművészeti életében. András az érettségi után 1989-től a Lembergi Iparművészeti Főiskola hallgatója volt, majd a Lembergi Nyomdaipari Akadémia grafika szakán szerzett diplomát.

Magyarországra való áttelepülésük óta több reklám-cégnél dolgozott, majd saját vállalkozást alapított. Az utóbbi években büszkén vállalta ruszin mivoltát, a magyarországi ruszinság vezetője volt. Ez idő alatt több nemzetközi alkotótábort szervezett, illetve részt vett számos csoportos és egyéni kiállításon. 40 éves jubileumára rendezte meg első önálló kiállítását.

A kárpátaljai nagyok éppen úgy hatnak rá, mint a nyugat-európai festészet szellemisége. Az utazásai során tapasztalt látnivalók ugyanúgy inspirálják, mint a szülőföldjén átélt élmények, vizuális jelenségek. Az évek folyamán a komponáló és művészi kifejező készsége látványosan fejlődik. Új metódussal, formavilággal, a színek finom árnyalatával, tónusfestéssel kápráztatja el a nézőket. Csendéletei, a természet sokszínű világa, valamint a színek harmonikus kavalkádja erős érzelmeket ébresztenek. A különböző évszakokban feltűnő tájak, hegyek, patakok, házak mögül a gondolatok, érzések harmóniája nem marad el. Jellembrázolásában a figyelmet egy-egy figurára összpontosítja.

Manajló András 2006-tól az ArtUnion Kárpátok Régió Kultúráért Közhasznú Egyesület Ismeretterjesztő Központ elnöke. Ez a civil szervezet és a Ramada Resort Aquaworld Zrt. 2010-től elindította a Pannon Világ Kulturális és Ismeretterjesztő Központ működését. A Ramada szállodában székel a Művészeti Galéria, ahol a Kárpát-medencében élő és alkotó művészek munkáit mutatják be. Ez a helyszín adott otthont a festőművész 45. jubileumi kiállításának, illetve az idén január 14-én az édesapja, Manajló Iván festőművész születésének 75. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségnek, kiállításnak. A családi felvétel ezen a rendezvényen készült.

Kedves András, további sikereket és elismerést kívánunk!

Balogh József

Könyvespolc

Kádas Kati: Lángolás

A közelmúltban a nyíregyházi székhelyű Kárpátok Művészeti és Kulturális Egyesület (KMKE) kiadásában szép könyv látott napvilágot. Kádas Kati, a *Kárpátaljai Hírmondó* egyik legrégebbi művész szerzője lepte meg az olvasókat és a képzőművészet barátait *Lángolás* című kötetével. Esszék, versek, rajzok, festmények sorakoznak a könyv lapjain. Az írásművek és a képzőművészeti alkotások szemet és lelket gyönyörködtetők.

Kádas Kati két évtizeddel ezelőtt települt át Beregszászból Nyíregyházára, ahol hamarosan bekapcsolódott a város művészeti életének vérkeringésébe. Öry László, a KMKE elnöke a kötet ajánlójában így foglalja össze a festő jelenlegi tevékenységét: „...*túl van több sikeres egyéni és csoportos kiállításon. Képeket zsűriz, mások tárlatát nyitja meg, folytatta nemcsak festőművészi, de írói, költői pályafutását is. Ennek egy kiváló áttekintését veheti most kezébe a kedves olvasó, amit jómagam, aki személyesen is ismeri Kádas Katalint, tiszta szívből ajánlok mindenkinek.*”

A *Kárpátaljai Hírmondó* szerkesztőjeként magam is hosszú évekig rendeztettem sajtó alá Kádas Kati esszéit, verseit. Csatlakozom az előttem szóló Öry Lászlóhoz: őszintén ajánlom Kati műveit az érdeklődőknek. Miért is? Ladányi András Budapesten élő író a kötethez írt Utószóban egyetlen mondattal summázza a lényegét: „*A színes virágok éppen úgy bennük vannak, mint a keserű magányos pillanatok és érzékelhető a jövőbe vetett hit is.*” Ha egy művész ötvözni tudja a két végletet, megérdemli, hogy olvassák, szeressék alkotásait.

Füzesi Magda

Veres Péter-émlékiállítás

„*Mindig is vonzott az irracionális, a meseszerű. Több munkámban is igyekeztem tetten érni a láthatatlan fekete hatalmak léleknyomortó valóságát.*”

(Veres Péter)

A Rákóczi-napok programsorozat keretében Veres Péter-émlékiállítás nyílt Beregszászon, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán. A család felajánlásának köszönhetően ezúttal az intézmény Esztergom terme ad majd otthont a harminc-

nyolc festményből álló gyűjteménynek, amelynek megbízott kezelője Kulin Ágnes, a főiskola tanára, a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának elnöke.

(Folytatás a 40. oldalon.)

Veres Péter festőművész, grafikus 1943. március 5-én született Csonkapapiban. Tanárai, Kerekes Éva és Rázsó Pál ösztönzésére felvételizett az Ungvári Iparművészeti Szakiskolába. Mesterei Petky Sándor és Duncsák Attila voltak. Képeire a merész, határos színvilág, a rendhagyó formai megoldás és a játékosság jellemző.

Szürrealista jeleneteket, portrékat, csendéleteket és tájképeket festett. Lírai, elvonatkoztatott képei hangulatok tükrözéséről szólnak (Romantika, Ósvilág, Alommadár). Gyakran kerültek ki ecsetje alól fantasztiikus témájú kompozíciók: sárkányai, fantázia szülte mesebeli lényei egy másik, jobb világot feltételeznek. Grafikai sorozatot készített a honfoglaló magyarokról.

Alapító tagja volt a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának, tagja volt az Ukrán Képzőművészek Szövetségének. Díjai: 1994 – Hatvani Magyar Tájak Biennálé Bronzdiploma és a Tőkés László Mozgalom munkajutalma; 1996 – Csepel, József Attila Művészeti Alapítvány díja; 2002 – Makó Város Önkormányzatának díja.

1968-tól számtalan csoportos és egyéni kiállítása volt, többek között Beregszászon, Ungváron és Munkácsán, majd Kijevben, Budapesten, Pécsen, Mezőkövesden, Varsóban, Hannoverben állított ki.

2004. július 26-án hunyt el.

A Kárpátaljai Hírmondó galériája

VERES PÉTER FESTŐMŰVÉSZ

Szodoma

Téli csendélet

Madártávtlat

(Folytatás a 39. oldalról.)

A megnyitó ünnepségen Molnár Andrea, a rektori titkárság vezetője köszöntötte a vendégeket, a szép számban megjelent érdeklődőket. Ezután Vári Fábián László, a Magyar Művészeti Akadémia tagja, a Magyar Írószövetség Kárpátaljai Írócsoportjának vezetője felolvasta *Láttatás helyett élményt adni* című, Veres Péter munkásságát ismertető poetikus esszéjét.

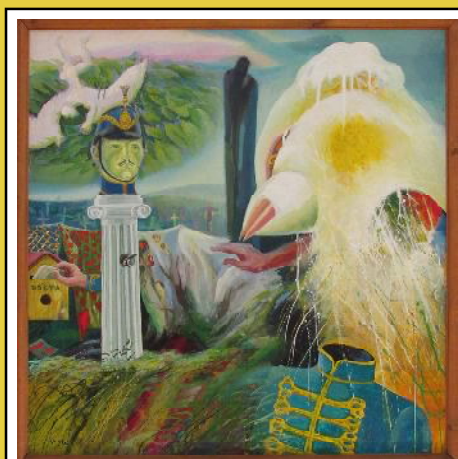
Az egész életpályát átfogó gyűjtemény ünnepélyes átadása-átvétele során a főiskola képviselőjében dr. Orosz Ildikó rektor és Kulin Ágnes, a művész családjának képviselőjében a művész lánya, Veres Ágota és özvegye, Veres Irén hitelesítették aláírásukkal a megállapodást.

Ünnepi beszédében Orosz Ildikó hangsúlyozta: az esemény egy újabb mérföldkő az intézmény életében, hiszen közelebb kerültek ahhoz az álomhoz, hogy mint kulturális központ rendelkezzenek egy állandó kiállítással a kárpátaljai magyar ipar- és képzőművészek alkotásaiból. Mint mondta, a Veres Péter-gyűjtemény az első nagyobb tárlat, amiért a főiskola felelősséget vállal. Nagy ez a felelősség, hiszen óriási értékről van szó, egy olyan gyűjteményről, ami a kárpátaljai magyar közösség XX. század végi történetének egyik lenyomata. A Veres család nagylelkűségének köszönhetően ez most közkinccsé válik, amiért a rektor asszony köszönetét fejezte ki a családtagoknak.

Ezt követően Kovács Géza szerkesztő és Bereczky Tamás operatőr *Ismerjük meg közelebbről... Visszaemlékezések Veres Péter festőművészről* című, ez alkalomra készült dokumentumfilmjét tekinthették meg a jelenlévők. Mint ahogy a cím is sugallja, a rokonok, pályatársak – Ida, a művész legfiatalabb testvére, Hidi Endre keramikus, Ukrajna érdemes népművésze, akivel együtt tanultak az ungvári képző- és iparművészeti iskolában, Benkő György festőművész, pályatárs – visszaemlékezései által Veres Péter életéről, munkásságáról tudhattunk meg érdekességeket. Megosztotta emlékeit édesapjáról a szintén festőművész Veres Ágota is. Az elbeszéléseket régi fényképek, illetve Veres Péter festményei tették színesebbé.

A kiállítási anyagról kiadvány is készült, amelyben az alkotásokon kívül megtalálhatók Vári Fábián László esszéje és Veres Ágota visszaemlékezései, valamint DVD-mellékleten a művész életét bemutató dokumentumfilm is.

Szemere Judit

Álommadár

Nyári udvar

Lekvárfőzés

Vérke-parti víziók